

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 juni.

2 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds- sammanträde

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 19 maj inkommit.

3 § Allmän debattimme

Allmän debattimme

Rättvis fördelning av barnomsorgsstödet

Anf. 1 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Ärade åhörare! Det pågår ett föräldrauppror i landet. Föräldrar har stått på gator och torg i ur och skur och samlat in namnunderskrifter med målsättningen att säga att rättvisa är att barnomsorgsstödet fördelas till alla barn och att valfrihet inom barnomsorgen också måste innehålla en möjlighet för föräldrar till ekonomisk ersättning för vård av eget barn.

De här föräldrarna bär på drömmar om mer tid med egna barn. Det kan vara barn som inte trivs i stora barngrupper på förskolan. Det kan vara barn som är infektionskänsliga. Barn är olika. Föräldrar är också olika. Det finns föräldrar som inte vill missa de första stegen, som vill följa språkutvecklingen hos barnet, som ser sig själv som den viktigaste personen i barnets liv och som är beredd att avsätta mer tid till familjebygge än till arbetsliv i övrigt de där första småbarnsåren.

De här föräldrarna har samlat in mer än 50 000 namnunderskrifter. De har svenska folket på sin sida, för 64 % av svenska folket säger i en färsk Sifundersökning att de tycker att föräldrar bör få ersättning för att själva ha vården om sina barn. 76 % av alla LO-medlemmar tycker det samma. I 130 kommuner har någon form av initiativ tagits för att öka valfriheten.

Medierna har inte uppmärksammat den här gigantiska folkrörelsen särskilt mycket. I det här landet verkar vi ha fått tankeförbud i frågan.

Klimatet är annorlunda i våra grannländer. I såväl Danmark som Finland och Norge har beslut fattats om vårdnadsbidrag i någon form och i stor politisk enighet.

För oss kristdemokrater är det här en viktig fråga. Vi tar föräldrapappren på allvar. Vi ser värdet av starka familjer, av familjer som tar sig tid för relationsbygge, för varandra. Vi är övertygade om att så bygger man också ett starkare och tryggare Sverige.

Vi hävdar inte att alla ska vara hemma. Vi vill ha en bra kvalitet på förskolorna. Här brister det mycket i dag. Vi ser som vår målsättning att stödja, inte att styra, familjernas val. Det borde vara självklart att det här viktiga arbetet med att ha omsorg om, att vårda, att fostra, att ge kärlek och ramar ska vara någonting värt, inte bara om en förskollärare gör det utan också när en förälder gör det.

Jag har inte träffat någon förälder som har sagt att ”jag avsatte för mycket tid med mina barn när de var små”. Men jag har träffat massor med föräldrar som räknar och räknar på föräldraförsäkringen för att hitta mer tid med sina egna barn. Det vill de ha, och i Kristdemokraternas Sverige kan man få det.

Brottsbekämpning under sommaren

Anf. 2 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Under de sista tio åren, samma tid som vi har haft en socialdemokratisk regering och Thomas Bodström under större delen av tiden varit ansvarig för brottsbekämpningen, har våldet här i Stockholms län ökat med mer än 38 %. Våldet har ökat ännu mer i övriga delar av landet. Misshandeln ökar, hoten och våldtäkterna.

Det är nu sommar ute, och folk går på semester. Då är det så att polisen behövs ännu mer under sommarmånaderna. Jag tänker framför allt på polisens brottsförebyggande verksamhet.

Vi har en justitieminister som likt en papegoja har upprepat hur många poliser som utbildas men samtidigt blundar för att säga hur många poliser som är borta.

Poliser föder fler barn i dag än de gjorde för 10–20 år sedan, för det är fler kvinnor som är poliser. Poliser är pappalediga, studielediga, fackliga och jobbar i projekt. Och nu under sommaren går mer än hälften av landets poliser på semester samtidigt, när våra ungdomar tar sommarlov från skolan.

Jag tycker inte att det är rimligt att vi accepterar att polisen åderlåts på så mycket folk just under sommarmånaderna. Det är ju då som våra ungdomar riskerar att halka snett, passera lagens rāmärken och kanske komma in i kriminalitet, när man har för mycket tid.

Jag tycker att polisen måste tillföras resurser så att man kan ta in fler personer på övertid, ta tillbaka pensionerade poliser och ta in vikarier, civilanställda, som kan göra mycket av polisens administrativa arbete.

Det kan inte vara rimligt att det inte finns några närpoliser i Stockholms län under sommaren, att det inte finns några civila spanare, till exempel i Södertälje, som kan idka spaning när det gäller narkotika och olovlig försäljning av alkohol, som kan vara ute i våra parker och områden där flickor och kvinnor rör sig.

Jag vill inte se en sommar som den vi upplevde 2005 här i Stockholm, när våldtäkterna utomhus, alltså överfallsvåldtäkterna, fullständigt gick i taket.

Mina flickor, mina grannar och alla ungdomar här i Stockholms län måste kunna känna trygghet och känna att de vågar åka kommunalt hem från festen på kvällen och vågar gå hem genom parken utan att riskera att bli överfallna.

Därför tycker jag att det är så oerhört viktigt att polisen nu under sommaren här i Stockholms län får de resurser som behövs för att också förebygga brottslighet. Det kan inte bli som det har varit de senaste åren, att poliser drar in på all form av förebyggande verksamhet bland ungdomar och barn under sommaren, när barnen har mest tid att råka illa ut.

Anf. 3 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker också att det är väldigt viktigt att man som medborgare, inte minst om man är ung tjej, kan känna en ökad trygghet i sin vardag. För det kan åtgärder vidtas på många sätt. Trygghetsvandring är något som vi har lärt oss från Göteborg. Man har glesat ut i parkmiljöerna så att en ensam kvinna känner större trygghet, till exempel i Jönköping, när hon ska göra en vandring en kväll. Många åtgärder kan vidtas genom stadsplanering och även andra praktiska åtgärder, hur man organiserar boendet och så vidare.

Grunden är att man kan minska kriminaliteten. Det andra är att mer åtgärder kan vidtas för att människor ska känna sig tryggare för den kriminalitet som kanske inte är statistiskt tydlig.

Jag har under senare tid förvånats över Moderaternas agerande när det gäller hantering av polisresurser.

Under sommaren är det många motorcykelträffar. Vi hade en i helgen i Gnosjö. Det var jättetrevligt. Det var många motorcyklar, och många vill titta på detta. Men samtidigt vet vi att dessa träffar också är en plattform för de organiserade motorcykelgängens verksamhet.

Så långt som jag har kunnat följa detta försvarar Moderaterna att arrangörerna inte tar sitt ansvar. Tvärtom upplåter man gratis camping åt dessa personer. Det går inte ihop med vad Hillevi Engström säger här. Tycker Hillevi Engström inte att man ska agera här?

Anf. 4 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag uppfattade tyvärr inte riktigt frågan. Men jag är också motorcyklist och vet att de flesta av Sveriges motorcyklister är helt vanliga normala människor, både riksdagsledamöter och andra. Men sedan finns det förstås kriminella element som åker motorcykel, och det är väldigt beklagligt med motorcykelgängen. Men de utgör en bråkdel.

Det som jag ändå fäste mig vid var att Carina Hägg tog upp att det finns mycket annat som man kan göra när det gäller trygghetsvandringar och stadsplanering.

Jag möter ungdomar som säger att de skulle vilja ha pepparsprej. De känner sig jätterädda när de går hem på kvällen. En flicka sade: Jag känner mig jätterädd när jag går hem på kvällen, så jag har gympadojor på mig i stället för sandaletter, så att jag kan springa snabbt om det kommer någon.

Det finns inte heller poliser ute på kvällarna som bara går eller cyklar runt och rör sig i de miljöer där ungdomar finns. Det är det som jag vill åt. Det finns poliser när det är akuta ärenden. När man ringer 112 kommer polisen. Men det finns inga poliser för det förebyggande arbetet, som jag tycker är viktigt.

Anf. 5 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ha ett klarläggande från Hillevi Engström. Det är Moderaternas generella politik att angripa polisens insatser mot den organiserade kriminaliteten i form av motorcykelburna gäng i stället för att se till att polisen kan täcka kostnader när det gäller offentliga arrangemang. Man borde kunna sätta press på arrangörerna, så att de inte medvetet uppmuntrar dessa grupper att delta i arrangemang som främst naturligtvis är till för alla som har ett seriöst motorcykelintresse och som ska ha möjlighet att träffas.

Jag blev väldigt förvånad över agerandet inför High Chaparral-träffen i Gnosjö i helgen.

Anf. 6 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag kan inte uttala mig om High Chaparral-träffen eftersom jag inte känner till den.

Däremot är det viktigt att säga att arrangörer ska ta på sig sin del av bevakningskostnaderna, alltså inne på området, vid sådana tillställningar. Men det måste vara en rimlig fördelning av kostnader mellan arrangörer och staten. Vi vill ju gärna att det ska finnas arrangemang i Sverige av olika slag.

Jag vet att ett av dessa arrangemang som handlar just om motorsport har tvingats flytta från Sverige till Danmark på grund av att bevakningskostnaderna blev alltför höga. Och det är ju vi vanliga människor som ska komma på dessa träffar, så att vi tar över dessa träffar och så att de inte blir någon grogrund för att dra till sig kriminella personer.

Jag kan tyvärr inte kommentera just High Chaparral-träffen eftersom jag inte känner till detaljerna.

Avvecklingen av apoteksmonopolet

Anf. 7 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag har en granne som är legitimerad apotekare i Sverige och auktoriserad farmaceut i Norge. Han har varit apotekschef i Nyköping och apoteksområdeschef i Värmland. Och för närvarande är han chef för Centrumapoteket i Sogndal i Norge.

Min granne, som heter Torsten Eklund, anses således av både den svenska och den norska staten kompetent att driva ett eller flera apotek. Trots det är han förhindrad att öppna ett eget apotek i Sverige.

Situationen med apoteksmonopolet är ohållbar. Det är att betrakta som ett närings- och yrkesförbud för de apotekare och receptarier som av någon anledning inte passar in i Apoteksbolagets planering. Detta är orimligt.

Vilken annan yrkesgrupp tvingas acceptera en sådan situation? Varför får till exempel läkare, tandläkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster och

veterinärer etablera sig utan statligt monopol? Jo, därför att alla tjänar på det.

Den offentliga vården stimuleras att bli bättre eftersom den sporras av konkurrensen. Så är förhållandena på väldigt många olika håll, och så skulle det vara också inom apoteksområdet.

Fru talman! I alla möjliga andra sammanhang uppmanar staten sina medborgare att starta eget, så varför ska apotekare och farmaceuter vara förhindrade att göra det?

Den svenska staten sponsrar Norge och England med ett antal för våra dyra skattepengar färdigutbildade farmaceuter. Många tvingas lämna landet därför att de inte får några jobb i Sverige, och kanske gör de det för att aldrig komma tillbaka när de möter en helt annan uppskattning för sitt yrkeskunnande både i fråga om pengar och i fråga om uppskattning från kunder och arbetsgivare. Och de får verkligen känna att de behövs.

Många har satsat på detta i form av lång studietid och dyra studielån. Och för några år sedan ökades antalet platser och utbildningslinjer kraftigt just för att man skulle kunna fylla apoteken och läkemedelsindustrin med välutbildade yrkesmän och yrkeskvinnor.

Min granne tvingas alltså att arbeta i Norge bara därför att Sverige som enda civiliserade västerland krampaktigt håller fast vid ett apoteksmonopol som för länge sedan har blivit otidsenligt. Det är bara två länder till i hela världen som har ett apoteksmonopol. Det är Kuba och Nordkorea – vilket härligt sällskap vi är i.

Min granne har nu ansökt hos regeringen om att få tillstånd att öppna och driva apotek i Stockholm, och hans begäran har just avslagits.

Nu vill han gå vidare till Europadomstolen. Men, fru talman, varför ska han tvingas göra detta? Varför kan inte apoteksmonopolet avskaffas?

Regeringsalternativen den 17 september

Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Ärade kammarledamöter! Jag tänkte tala om en särskild dag senare i år, nämligen söndagen den 17 september. Då är det val. Och val är demokratins folkfest. Då kan man, som det hette hos de gamla svearna, sina hövdingar taga eller vraka.

I ordet val ligger också att det måste finnas alternativ, två eller flera. I årets val finns det fyra alternativ att välja mellan. Det är alliansen, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Jag är tillräckligt gammal för att minnas Olof Palme. Jag kände honom också väl. Jag minns att han efter valet 1976 myntade ett begrepp om hur de borgerliga partierna då hade kommit till makten. Han sade: Det var limsticksprincipen. De satte upp olika förslag och fick alltid något napp på detta sätt. Det var alltid någon fluga som fastnade på limstickan.

I år har vi den omvända limsticksprincipen. Det finns alltså ett alliansförslag. Vi är inte eniga om allt i fråga om tekniker. Ett exempel på detta är fastighetsskatten. Men vi är jätteeniga i fråga om fastighetsskatten i den meningen att vi ska sänka den, medan de tre samverkande partierna, såvitt jag förstår, ska höja den. Det är ju det som är skillnaden. Tekniken och exakt hur man går till väga struntar väl väljarna i lite

grann. Denna fråga brukar ju tas som det stora exemplet på borgerlig oenighet. Men här vi ju jätteena. Vi ska sänka skatten, inte höja den. Så här är det på område efter område.

Men hur är det på den sidan som nu har regeringsmakten? Vänsterpartiet ska öka antalet offentliga tjänster med 200 000. Miljöpartiet bestämde på sin kongress i Borås att man skulle öka antalet nya jobb inom den gröna sektorn med flera hundra tusen. Och jag hörde senast i går att Socialdemokraterna lovade full sysselsättning, och Pär Nuder lovade både det ena och det andra. Det var ett vilt lovande, och allting var så väldigt bra.

Min fråga är: Ska man addera alla dessa saker? Det är väldigt oklart vad man får för något om man röstar på något av de tre andra partierna. Får man ett utträde ur EU, eller får man en närmare samverkan inom EU som Socialdemokraterna vill ha?

Efter det förra valet fick vi en helt annan politik. De som röstade till exempel mot trängselskatt i Stockholm fick det. Och så här är det.

Alliansen kommer med ett gemensamt valmanifest i augusti. När kommer den nuvarande regeringstrion med sitt förslag och sina erbjudanden till väljarna?

Anf. 9 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Det är glädjande, Gunnar Andrén, att ni åtminstone har kommit överens om att ni ska gå i en riktning. Men jag tycker inte att det räcker. Det räcker inte, utan man måste tala om vad man vill. Vad vill ni exempelvis med sjukförsäkringen? Det tror jag är oerhört viktigt för alla dem som i dag är arbetstagare och kanske oroliga för att bli sjuka. Hur många karensdagar ska vi få med en borgerlig regering?

Anf. 10 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! På den frågan är det väldigt lätt att svara. En karensdag ska det bli.

Men det Christina Axelsson skjuter in sig på omedelbart är frågan om Bankeryd. Efter Bankerydsöverenskommelsen, fru talman, har Socialdemokraterna tillsammans med sina två samarbetspartier lagt fram två nya budgetar. I de två budgetarna har de gjort otroligt mycket ändringar.

Det är klart att allting för en ny regering måste anpassas lite grann efter den nya situationen. Det är en bättre ekonomisk situation i dag. Det är ju väldigt glädjande.

Men det är ändå på det sättet, fru talman, att Christina Axelsson inte svarar på den viktiga frågan när det gemensamma valmanifestet från de tre partierna kommer. Det är det viktiga. Det är viktigt vilket håll vi ska gå åt. Det är riktigt. Det finns ett alliansförslag. Men åt vilket håll ska Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gå i EU-frågan? Ta det som exempel. Vilken väg ska ni gå i EU-frågan?

Sjukförsäkringen lovar jag att vi ska lösa. Det är så, fru talman, att allianspartiernas politik syftar till att folk ska ha hundra procent i lön och inte vara sjuka.

Anf. 11 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Efter Bankeryd, säger Gunnar Andrén. Jag kan tala om att efter Bankeryd har ni väckt en gemensam motion med anledning av

vår budget, den så kallade vårpropositionen. Den är på 66 sidor varav fyra rader handlar om miljöfrågor. Jämställdhet nämns på ett ställe, och där handlar det om kvinnligt företagande.

Jag undrar egentligen: Vad är det för politik ni kommer att föra, och vad är ni egentligen överens om?

Men jag skulle också vilja ställa frågan till Gunnar Andrén: Hur många karensdagar – jag uppfattade inte det riktigt – kommer det att bli med en borgerlig regering?

Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag ber det ärade auditoriet observera att Christina Axelson inte svarade på min fråga, när det kommer ett gemensamt valmanifest. Hon ställer andra frågor till alliansen.

Vi har lagt fram mer omfattande program över huvud taget. Det har varit sex arbetsgrupper. Jag ser att Maria Larsson är här. Hon har lett en av arbetsgrupperna. Det har varit många arbetsgrupper. Det finns hur mycket material som helst. Men finns det något enda dokument från de tre partierna? Ni har haft ett gemensamt seminarium på Bommersvik med Miljöpartiet. Det är ungefär vad ni har haft. Vad har kommit ut av det?

Vänsterpartiet lägger fram helt absurda förslag, enligt min mening. Är det de som gäller eller inte?

Svenskt uran

Anf. 13 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Fru talman! Det är inte särskilt populärt att i Sveriges riksdag diskutera frågor som rör vårt medlemskap i EU, allra minst före valet. Därför tänker jag göra det nu.

Olje- och energipriserna har rakat i höjden de senaste åren. I takt med det har kärnkraften åter aktualiserats i flera EU-länder. Många tänker bygga ut sin kärnkraft. Det betyder att uran och uranmalm kommer att stiga i värde.

Av EU:s sammanlagda urantillgångar finns inte mindre än 80 % i Sverige. Det är en utomordentligt värdefull naturtillgång för framtiden, men dessvärre inte för oss. Vi varken äger eller disponerar våra uranfyndigheter längre. Det finns nämligen inget svenskt uran. När vi skrev på Euratomavtalet överlämnade vi samtidigt såväl äganderätt som optionsrätt eller dispositionsrätt till EU – inte riktigt allt, för vi får behålla 2 %. Det kallas för gemensam försörjningspolitik i EU på energiområdet.

Medborgarna har inte en aning om vad Sverige tvingades avhända sig i den gemensamma EU-politikens namn utan någon som helst ersättning. Vi klagar ibland på hög EU-avgift. Det är ett intet mot värdet av de naturtillgångar som vi förlorat beslutanderätten över. Vem bestämmer framöver var, när och hur det ska brytas uran, de som har fått dispositionsrätten eller vi som har lämnat den ifrån oss?

Vad gäller skogen, där Sverige är störst inom EU, sade vi redan för två år sedan att vi var villiga att gå till en gemensam skogspolitik och ge bort vår nationella beslutanderätt sånär som på 2 %.

Sverige är EU:s rikaste land på naturtillgångar. Bryssel tackar och tar emot – vatten, floder och gruvor. Vad står härnäst i tur?

Det är en enorm förmögenhetsförflyttning från Sverige till Bryssel som medborgarna inte får höra ett enda ord om före valet. Jag menar att det är ett osannolikt svek av riksdagen gentemot kommande generationer. Kanske kommer de generationerna att undra vad vi fick i utbyte. Vad svarar vi då? Det kanske vi ska fundera på inför valet.

Kultur åt alla

Anf. 14 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! I ett väl fungerande samhälle är kulturen en viktig faktor. Kulturen står för kontinuitet och nyskapande och kan vara en pådrivare och en kritisk röst i samhällsdebatten. Därför är det viktigt att alla människor får tillgång till att utöva kultur.

Centerpartiet vill verka för en kulturpolitik som riktar sig till alla människor, oavsett bostadsort, social eller ekonomisk status. Därför önskar vi en undersökning av om den kultur som i dag finansieras med statliga medel verkligen kommer alla till del. Vi vill diskutera hur den nationella kulturpolitiken kan anpassas till en föränderlig värld.

Jag vill ta upp några viktiga frågeställningar.

Hur ska människor med funktionshinder få tillgång till kultur? Vi har i dag många samlingslokaler som ännu saknar ramper för rullstolsburna och hörselslingor. Vi vet att tillgången till kultur för synskadade är begränsad. Det är väldigt få tv-program som syntolkas eller har en uppläst textremsa. Och bristen på dövtolkar gör att döva har dålig tillgång till kulturutbudet. Det är väldigt sällan som teater och film syntolkas eller hörseltolkas.

Kulturen har en viktig roll för folkhälsan. I en situation där långtids-sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna ökar behövs det positiva motkrafter. Centerpartiet vill lyfta fram kulturen som en viktig faktor i folkhälsoarbetet och som en tillgång i rehabiliteringen av dem som går sjukskrivna eller förtidspensionerade. Kulturen kan då vara ett medel att vända en negativ trend till något positivt och medverka till framtidstro och återgång till arbetslivet. Vi vill till exempel att man ska kunna skriva ut en studiecirkel på recept.

Våra museer är en viktig del av kulturen. Vi behöver dem för att lagra erfarenheter och för att förstå de orsakssammanhang som har lett fram till vår tids komplexa verklighet. Därför är det angeläget att museerna utvecklar sin pedagogik så att de motsvarar behov och önskemål som allmänheten har, till exempel skolorna.

Vi vill också verka för att stödet till läns- och hembygdsmuseerna ökar, för vi anser att kulturen ska finnas nära där människor bor och verkar.

Fru talman! För att möta morgondagens kultur måste vi ta vara på det positiva som redan nu sker och visa öppenhet mot nya lösningar. På så sätt hjälper vi människor att utveckla kreativiteten och verka för samhällsutvecklingen. Centerpartiet vill få i gång många spännande samtal om kulturella framtidsfrågor. De frågeställningar som jag har tagit upp är bara några exempel på det som skulle kunna diskuteras mer.

Anf. 15 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Egentligen vill jag inte debattera med Lars-Ivar Ericson. Jag vill bara vid det här sista debattillfället till protokollet få fört en mycket känd tanke. Så länge som vi inte har en sund ekonomi för kulturen – och det har vi inte – dömer vi som sitter här och delar ut skattepengarna stora yrkeskategorier till ett slags pendlande mellan tiggeri av bidrag, arbetslöshet och repetition på a-kassa och så vidare.

Jag har talat och skrivit om detta under alla mina år i Sverige, och jag vet att de förbättringar som har åstadkommit är mycket små, inklusive det som gjorts av mitt eget parti, inklusive alliansens förslag. De är lite bättre, men det är för lite pengar. Vad har vi för rätt att döma människor som jobbar med kulturen till denna eländiga fattigdom?

Anf. 16 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Ana Maria Narti tar upp någonting mycket angeläget. Vi ska kunna förbättra villkoren för dagens kulturskapare. Jag tror att det kommer en hel del förslag på detta område, inte minst om vi får en ny regering till hösten.

Anf. 17 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Låt oss hoppas på det. Jag har under alla dessa år haft en känsla av att jag är Cassandra. Jag talar, och ingen lyssnar.

Anf. 18 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Studiecirkel på recept tycker jag verkligen är spännande. Jag tror att mycket mer kan göras för människors hälsa. Då skulle jag vilja fråga Lars-Ivar Ericson som ingår den berömda alliansen, eller mak-talliansen eller vad man nu vill kalla sig för inför den 17 september: Hur kommer det här att fungera när andra partier vill dra ned på det stöd som i dag ges till våra studieförbund? Vem är det som ska hålla i de här studiecirkelarna, om studieförbunden inte kommer att ha möjligheter att hålla på med den verksamhet som de redan i dag har?

Anf. 19 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller studieförbundens framtida verksamhet känner jag en ganska stor trygghet. Vi är fyra partier som samarbetar i alliansen, och tre av dem har redan tagit klar ställning för att studieförbunden ska kunna fortsätta med sin viktiga verksamhet. Jag vet att det fjärde partiet är på väg åt rätt håll, så jag tror säkert att vi kan komma överens om den frågan också.

Anf. 20 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Nu hör vi: Åt rätt håll, vi går åt rätt håll. Men det är inte så många dagar kvar till den 17 september, och väljarna vill ha besked. Hur blir det med studieförbunden? Kommer de att få medel så att de kan ta emot de patienter för vilka läkarna skriver recept på att de ska gå på studiecirkel?

Jag kan också passa på att fråga Lars-Ivar Ericson: Hur många karensdagar ska arbetstagarna få i sjukförsäkringen med en borgerligt ledd regering?

Anf. 21 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Nu skulle vi tala om kultur.

När det gäller studiecirklarna tror jag att vi kommer att presentera ett besked i augusti. Alla de frågor som vi är överens om är mycket mer omfattande än de frågor som regeringen och stödpartierna ännu inte har lyckats ge besked om.

Utbildning för yrkeslivet

Anf. 22 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag pratade med en ung kille hemma där jag bor som gick ut gymnasieskolan förra våren. Han sade att han inte hade haft ett riktigt jobb sedan han gick ut skolan. Han sade ungefär så här om sig själv: Det är klart att jag borde ha pluggat mer när jag gick i gymnasiet, men samtidigt hade jag rätt svårt för särskilt matten. Jag pluggade inte i första hand för att komma in på högskolan. Enda gången jag kände att jag trivdes riktigt var när jag hade praktik hos en möbelsnickare en kort period. Men någon sådan utbildning fanns inte på min skola.

Han är inte ensam. Han tillhör de 40 % av en årskull som inte når upp till 90 % Godkänd i gymnasiebetyget. Han tillhör dem som inte är förberedda för vare sig yrkeslivet eller högskolestudier.

I dag, fru talman, har vi en högkonjunktur, men vi har hög ungdomsarbetslöshet. Det finns många orsaker – dåligt nyföretagande, dyrt för småföretagare att anställa, höga arbetsgivaravgifter och så vidare. En ny politik för företagare skulle utan tvivel ge fler ungdomar fler jobb. Men skolan är också en stor orsak till dagens situation. Fyra av tio när inte gymnasieskolans mål. När det gäller yrkesutbildningar är situationen värre. Hälften slås ut från yrkesutbildningarna. Aldrig tidigare har så många lämnat gymnasieskolan med stympat självförtroende som i dag.

Därför är det dags att minska likriktningen i gymnasieutbildningarna. Det måste helt enkelt finnas yrkesutbildningar som ger gedigna yrkeskunskaper.

Nu har vi till exempel brist på hantverkare men nästan inga hantverksutbildningar. Sverige hade en gång i tiden en fungerande lärlingsutbildning. Den slogs sönder när företagen inte skulle få vara med i utbildningen. I vårt grannland Danmark utdelas 20 000 gesällbrev varje år, i Sverige ungefär 800.

Även efter gymnasieskolan är det viktigt med ordentliga yrkesutbildningar. Högskolan har byggts ut trots akademikerarbetslöshet, men en yrkeshögskola har vi inte fått än, trots att det finns ett väldigt stort behov av det.

Vi kan se den kvalificerade yrkesutbildningen, som vi från Folkpartiets sida skulle vilja bygga ut, som ett bra första steg för en riktig yrkeshögskola. Det är helt enkelt dags att uppvärdera praktiskt arbete.

Därför föreslog Folkpartiet tillsammans med partierna i Allians för Sverige att en ny gymnasieexamen ska innehålla tre inriktningar: en studieförberedande som ger högskolebehörighet, en yrkesförberedande som ger en yrkesexamen, en lärlingsutbildning som leder till lärlingsexamen med gesällbrev.

Det är dags att satsa på yrkesutbildningar som ger gedigna yrkeskunskaper. Ingen ska behöva lämna gymnasiet utan en bra utbildning.

Anf. 23 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Ulf Nilsson slår ett slag för yrkesutbildning. Det tycker jag som socialdemokrat också är viktigt, och därför satsar vi på den typen av utbildning. Men vi ger inte avkall på att man ska behöva lära sig att räkna och skriva eller engelska även om man ska bli möbelsnickare. I dagens samhälle, med den globala konkurrens som vi har, behöver alla kunna de kärnämnen som vi har satt upp för skolan. Därför är det viktigt att man också anpassar undervisningen så att alla tar till sig, lär sig och lever upp till de mål för skolan som vi har. Där finns det säkert mycket att göra.

Då skulle jag vilja fråga Ulf Nilsson: Tror Ulf Nilsson att skolan kommer att bli bättre när ni vill ta bort ungefär var femte skattekrona? Tror Ulf Nilsson verkligen att det kommer att gynna utvecklingen av vår gemensamma skola?

Anf. 24 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det viktigaste är naturligtvis att alla elever i gymnasieskolan får en bra utbildning. Alla ska naturligtvis inte bara lära sig att läsa och skriva utan också lära sig litteratur och historia, lära sig samhällskunskap och engelska. Men vi ska inte ha samma kurser i de olika gymnasieämnena. På till exempel fordonsprogrammet här i Stockholm har mer hälften av programmets elever Icke godkänd på mattens nationella prov. Talar man med elever på fordonsprogrammet så säger de: Jag vill gärna läsa böcker och svenska men inte lika mycket litteraturhistoria som den som går på studieförberedande program.

En tredjedel av kurserna i gymnasieskolan är gemensamma oavsett vilken inriktning man har. Det tycker vi är fel. Hur länge ska Socialdemokraterna fortsätta att försöka lösa det här med samma recept som har lett till en ökad utslagning? Kom ihåg, Christina Axelsson, att så här många har aldrig lämnat gymnasieskolan utan godkända betyg.

Anf. 25 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Samma recept, säger Ulf Nilsson. Det verkar som att ni i alliansen är mycket inriktade mot den sektorn.

Vi vill satsa på en skola som ska vara bäst för alla naturligtvis. Men Ulf Nilsson svarade inte på min fråga: Hur ska er skola kunna bli bättre när ni kommer att ta bort var femte skattekrona? Det kommer ju att betyda att ni får skära ned väldigt mycket också på undervisningen. Är det marknadskrafterna som ska lösa det?

Anf. 26 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! SCB tog fram siffror för ganska kort tid sedan. För ungefär fem år sedan var det 20 % barn till lågutbildade föräldrar som misslyckades med att nå behörighet till gymnasieskolan. I dag, fem år senare, är det 30 % barn till lågutbildade föräldrar som misslyckas med att nå målen på gymnasieskolan. Socialdemokraternas politik har misslyckats med att skapa en klassresa för barnen.

Myterna om de hastiga skattesänkningarna hinner vi inte gå in på nu, men vi har visat flera gånger att de är väldigt fel. Vi föreslår inga besparingar för skolan.

Anf. 27 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Utanför Riksdagshuset är det sommar, värme och sol, äntligen. Och många skolbarn som lämnade skolan förra veckan eller som gör det den här veckan ser naturligtvis fram emot ett ljuvligt och härligt sommarlov med en riktigt svensk sommar. För alla som lämnar skolan är dock inte framtiden riktigt så ljus, även om åtminstone de som lämnade gymnasiet och paraderade förbi mitt fönster därhemma förra veckan sjöng "den ljusnande framtid är vår".

Verkligheten är att den framtiden inte är så ljus som den borde vara för alla. Ungdomsarbetslösheten ökar, hemma i mitt län Västmanland till och med vecka för vecka. Människor lämnas utanför. Unga människor får inte chansen att ens komma in och vara med i samhällsgemenskapen utan hänvisas till passivitet. Det är lätt att tappa framtidstron.

Samtidigt berättar många arbetsgivare om raka motsatsen, det som borde vara raka motsatsen, att ett av deras största problem och kanske en av de främsta anledningarna till att de inte anställer är att de som finns att anställa inte har rätt kunskaper, de kunskaper som man efterfrågar. Efterfrågan ökar på rätt sorts yrkesutbildad arbetskraft. Med fler som hade en gedigen, rejäl yrkesutbildning skulle också fler få riktiga jobb, fler få chansen att vara med.

Varför är det då inte så? Ja, jag är övertygad, fru talman, om att det beror på det stelbenta skolsystem som vi har i vårt land, där barn ska stöpas likt tennsoldater i en och samma form och inte får chansen att bli sedda och bekräftade som de är, inte får chansen att få de kunskaper och färdigheter som de behöver.

Det är därför vi kristdemokrater vill slå ett slag för utbildning, yrkesutbildning. Det är därför vi vill se en modern lärlingsutbildning i gymnasieskolan, en modern lärlingsutbildning som inte bara är den halvmesyra som nu är på väg. Det är därför vi vill införa, enligt en finländsk modell, en yrkeshögskola som uppvärderar yrkeskunskapen och ger människor de kunskaper de behöver för ett gott liv som arbetstagare och entreprenörer. Det är därför vi vill se mer av flexibilitet i utbildningen, så att alla inte bara ska med utan också, fru talman, får vara med.

Anf. 28 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Jag instämmer med tidigare talare om att vi behöver en uppvärdering av handens kunskaper och att vi behöver fler ungdomar som utbildar sig för handens yrken.

Jag har en fråga till Torsten Lindström, som jag antar känner till studievägledningens betydelse när ungdomar ska välja utbildningsväg. Hur ska man kunna få studievägledare att inspirera dagens ungdomar att söka sig till program som utbildar för hantverksyrken?

Jag har ett exempel från södra Sverige. Det var en ung man som kom till studievägledaren och sade: Jag vill utbilda mig till billackerare. Men han fick då svaret: Med de betygen tycker jag att du borde gå samhällsprogrammet.

Anf. 29 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det är en oerhört angelägen fråga som Lars-Ivar Ericson tar upp, och jag delar till fullo hans positiva inställning till betydelsen av en väl fungerande studie- och yrkesvägledning. Det hade vi också i ännu

högre grad kunnat ha i vårt land ifall vi hade fått den nya skollag som det har pratats om under väldigt många år. Kristdemokraterna har i det sammanhanget drivit frågan om att tydliggöra betydelsen av en fungerande studie- och yrkesvägledning. Tyvärr är det så att den skollagen har dragits i en långbänk – jag höll på att säga näst intill utan motsvarighet – i det socialdemokratiska regeringskansliet. Det har ju faktiskt inte kommit någon sådan skollag, trots att det fanns ett i många stycken bra utredningsförslag för några år sedan, i början av mandatperioden. Hade vi fått den nya skollagen hade vi också haft chans att uppvärdera studie- och yrkesvägledningen, vilket vi är väldigt positiva till.

Men, fru talman, jag är naturligtvis hoppfull om att Lars-Ivar Ericson och jag tillsammans efter valet ska få chansen att rätta till detta misslyckande.

Anf. 30 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Om vi nu tänker oss att ungdomar ska kunna utbilda sig för framtida yrken inom hantverk och liknande sysselsättningar är det viktigt att man får ett bättre samarbete mellan skolan och företagen. Jag undrar om Torsten Lindström har några tankar på hur detta samarbete skulle kunna utvecklas ytterligare.

Anf. 31 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Samverkan mellan företag och skola är naturligtvis en av nycklarna till att få en väl fungerande ingång i yrkeslivet men också till att väcka ett intresse för entreprenörskap hos unga människor. Ibland fokuserar vi för mycket på arbetstagar tanken. Vi behöver också ge chansen för flera unga att komma ut i arbetslivet, möta småföretagare och upptäcka: Wow, jag kan faktiskt få chansen att förverkliga mina inneboende livsdrömmar också som entreprenör. Då är det oerhört viktigt att skapa sådana mötesplatser. Därför är ett nytt lärlingsprogram, som vi kristdemokrater tillsammans med våra vänner i alliansen driver, ett mycket viktigt steg i den riktningen, så att alla får chansen att vara med.

Demokrati och ungt val

Anf. 32 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Jag har begärt ordet för att ställa frågor.

Det har via en undersökning kommit fram att väldigt många unga människor i Sverige i dag skulle rösta på ett främlingsfientligt parti.

En storm har blossat upp kring den så kallade fildelningen. Musik och filmer visar sig vara viktigare än arbetslöshet eller stora brister i skolan. Jag tycker att vi allihop bör gå hem och ställa oss frågan: Vad har vi gjort för fel?

Jag har några förslag men inget säkert heltäckande svar. Ett förslag är språket. Vi talar så ofta med tomma ord, mina vänner. Vi upprepar slagord. Vi låtsas att verkligheten inte finns. Det är klart att ingen ung människa vill lyssna på det där. När Göran Persson går ut och säger att arbetslösheten inte är ett stort problem, då förstår jag att folk vänder ryggen till en sådan politik.

Språket är säkert ett mycket stort problem för oss. Vi måste lära oss att tala vardagsspråk, och vi måste lära oss att tala om verkligheten, fakta, och inte upprepa våra gamla tråkiga, tomma slagord.

Slöseriet: Alla vet i dag att den svenska skolan är den dyraste i hela världen, och alla vet också att denna skola ger mycket dåliga resultat. Självfixeringen: Vi tänker så mycket på våra partier, var och en av oss. Men vi glömmer dialogen med väljarna. Då går vi som ekorrar i ett hjul. Vi har en myt om det starka samhället som skapar en känsla av att allt lugnar sig och löser sig av sig självt. Och om man inte får arbete får man i alla fall bidrag. Vad är detta för slags trygghet som vi erbjuder de unga? Vi erbjuder dem utanförskap och passivitet.

Och sedan har vi den smutsiga politiska debatten. Jag ska ta *ett* exempel, för jag har bara några sekunders talartid kvar. Det är det berömda hyrestaket. Det är inte sant att vi vill plocka bort hyrestaket. Det är inte sant. Men så låter det i de politiska motståndarnas propaganda. När sanningen inte respekteras kan vi inte vänta oss att de unga lyssnar på oss.

Anf. 33 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik:

Fru talman! Ana Maria Narti nämnde språket här, och jag tror att det är alldeles riktigt. Hon snuddade också vid främlingsfientliga partier. Jag tror kanske att det är det som det ligger närmast till hands att försöka rätta till, vår attityd till sådana partier, före valet. Språket tar tid. Det är ju inte bara främlingsfientliga partier som vi ställer oss väldigt tveksamma till. Det finns partier som inte tillhör de etablerade men som möter ett stort intresse ute bland medborgarna just för att de är nya. De är inte särskilt extrema, men de har inte en chans att få komma in i den politiska debatten före valet. Jag tror att det är det som är så farligt. Det gör människor frustrerade.

Anf. 34 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att vi borde vara väldigt försiktiga med alla förenklade politiska lösningar som kommer från alla möjliga håll. Jag har försökt skriva en längre text den senaste tiden om vad det är som förför unga människor när det gäller totalitär politik. Det gäller faktiskt en förförelse. I den häxsoppa som bär fram totalitära tendenser tror jag att de förenklade politiska påståendena är en av de giftigaste ingredienserna. Det måste vi jobba ordentligt emot.

Anf. 35 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik:

Fru talman! Jag håller helt med, men jag tror inte att man jobbar emot effektivt genom att låtsas att de inte finns. Sedan handlar det ju inte bara om extrema partier. Det handlar, skulle jag vilja säga, om partier som har en annan uppfattning i många frågor. Låt mig bara nämna Junilistan. Det kan väl inte vara något extremt parti? Var kommer de till exempel in i den politiska debatten? Det finns liknande partier, Sjukvårdspartiet och annat. De kommer inte med i debatten, och de är absolut inte extrema.

Anf. 36 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att en av de viktigaste sidorna i den här svåra diskussionen om riktig dialog, riktig kommunikation med väljarna, också

har att göra en del politiska äventyrare. När en situation inte är så säker, så klar, så tydlig, försöker vissa grupper och vissa individer väldigt fort känna en bra plats. En annan sak är politiken som bygger på hat och våld. Och det måste vi bekämpa.

Prot. 2005/06:140
13 juni

Allmän debattimme

Statliga företag

Anf. 37 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! För några veckor sedan slutförde det statliga bolaget Posten ett förvärv av ett privat bolag som heter Strålfors. Den totala köpeskillingen uppgick till ungefär 2 miljarder kronor, vilket får betraktas som ett ganska högt belopp eftersom Strålfors hade visat upp en vinst på ungefär 20 miljoner kronor som bäst. Ekonomer vet att det där gör ett PE-tal på hundra, och det är väldigt högt värderat.

Det är inte bara det att Posten går ut och förvärvar privata bolag. Det här bolaget förvärvas också med en premie. Man bjöd 30 % mer än vad marknaden tyckte att företaget var värt. Om man räknar om detta i kronor och ören betyder det att 600 kr var ett övervärde. Av detta tillföll ungefär 400 miljoner kronor huvudägaren, en privat familj som heter Parkander.

Ja, säger man från Postens sida, så gör man på marknaden. Och så gör man också på marknaden. Men Posten är inte ett vanligt bolag. Posten är ett statligt bolag. Posten ägs av det svenska folket. Posten har också ett public service-uppdrag genom att förse svenskarna med post- och kassaservice. Postens ledning har nu, genom sitt förvärv av Strålfors, bestämt sig för att man ska ändra inriktning på Posten. Man ska nu satsa internationellt. Det är alltså en internationell expansion som står för dörren.

Det är ett stort belopp, och det är en väsentlig förändring av verksamhetsinriktningen. Men hur många i riksdagen var inkopplade i detta ärende? Förekom det över huvud taget någon diskussion om detta i riksdagen? Svaret är nej, för Posten bedrivs som ett aktiebolag. Den insyn som sker i de statliga aktiebolagen sker endast genom ägarförvaltningen, som finns i Näringsdepartementet.

Då undrar jag förstås: Är detta en ordning som vi tycker är bra? Om vi räknar ut det sammanlagda värdet på statliga bolag skulle det mellan tummen och pekfingret uppgå till ungefär 1 000 miljarder kronor, ungefär 30 % av bnp. Detta är en tillgångsmassa. Detta är en verksamhet som sker utan att de egentliga ägarna har möjlighet till insyn och kontroll i verksamheten. Från regeringens sida slår man bara ifrån sig och säger: Ja, men de levererar vinster. Visst kan man säga att de levererar vinster. Men det är inte det som är poängen med den statliga verksamheten, att man ska leverera vinster, utan ägaren har ett rättmätigt krav på insyn och kontroll över det som händer.

Från alliansens sida har vi ofta kritiserats för att vi vill sälja ut statliga bolag, och vi vill också sälja ut statliga bolag. Vi har en lista på vilka vi vill sälja ut. Från regeringens sida menar man att detta är ett förfärligt tänkande. Men vad vill regeringen? Tycker man att det är en bra ordning att det som händer i de statliga bolagen skyddas av aktiebolagslagen, som går före den offentlighetslagen? Tycker man att det är en bättre ordning än att man överlåter en del av de statliga bolagen till den privata marknaden så att de får skötas enligt de principer som gäller där? Det

Anf. 38 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag skulle gärna vilja börja med en bild. Jag älskar praktpetunior, och det är sommar nu. Men för att de ska blomma riktigt bra behöver de rätt plats. I dag är det examenstider och många ungdomar lämnar gymnasiet, precis som nämnts tidigare. Regeringen har satt som mål att 50 % ska gå vidare till akademisk universitetsutbildning och högskoleutbildning, men det finns inget självklart mål för övriga 50 %. Ändå förväntar vi oss att de ska blomma!

För att använda den bilden igen: 50 % av våra ungdomar i dag har ingen självklar känsla för vart de ska gå vidare, och de behövs. I mitt län, Östergötland, har BT Industrier nu fått importera arbetskraft till verkstadsindustrin, för det finns inte att tillgå. Jo, det finns, men då, fru talman, har de varit tvungna att genomgå en uppdragsutbildning när de först har varit i Länsarbetsnämndens register.

På det här sättet handskas vi med unga människor, unga petunieplanter som ska blomma i ett bra och välskött samhälle. Vi kristdemokrater anser att alla ungdomar är lika mycket värda och har möjligheten att blomma utifrån sina förmågor.

Därför vill vi ha en yrkeshögskola.

Jag måste så här i slutet av en mandatperiod få ställa den fråga som jag har funderat på år efter år. Hur kan en socialdemokratisk regering med stöd från Vänsterpartiet och Miljöpartiet framhärda i att förneka handens kunskap så till den grad att man låter ungdomar gå arbetslösa för att de ska få en plats och förkovra sig inom det område som de har läggning och utbildning för?

Hur kan det så kallade arbetarpartiet, som en gång stod upp för arbetets värde, förneka det praktiska arbetets värde och inte se den kunskapen som lika viktig som den teoretiska kunskapen?

Det är en fråga som jag har ställt mig, och jag vill ställa den här i kammaren.

I samma tid som vi efterfrågar tekniskt kunnande och mer intresse för naturvetenskap och teknik förvägrar vi dem som har intresse för teknik och praktisk förmåga att förkovra sig. Det kommer jag att efterlysa framöver ända tills vi får ett svar. Någon gång måste vi väl ändå få det så kallade arbetarpartiet att acceptera arbetets värde för våra ungdomar.

Anf. 39 TREDJE VICE TALMANNEN:

Detta får avsluta debattimmen. Den har pågått nästan exakt en timme. Jag tackar alla deltagande ledamöter.

4 § Förnyad bordläggning

Prot. 2005/06:140
13 juni

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkanden 2005/06:FiU20, FiU21, FiU26, FiU19,
FiU24, FiU27 och FiU30
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU26
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU12
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU42

5 § Förnybar el med gröna certifikat och Miljövänlig el med vindkraft

*Förnybar el med gröna
certifikat och
Miljövänlig el med
vindkraft*

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU17
Förnybar el med gröna certifikat (prop. 2005/06:100 delvis, prop.
2005/06:154) och
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU21
Miljövänlig el med vindkraft (prop. 2005/06:143).

Anf. 40 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Jag undrar om någon i detta land är nöjd med regeringens politik på elmarknadsområdet. Det skulle väl i så fall vara ägarna och ledningen till eljättarna Vattenfall, Fortum och Eon som kan glädja sig åt rekordvinster. Dessa är nu inte främst ett resultat av deras egna ansträngningar utan av den förda politiken.

Avregleringen, införandet av utsläppsrätterna och elcertifikaten har skickat upp elpriserna i det blå. Detta har särskilt gynnat de elproducenter som inte släpper ut koldioxid, bland annat statliga Vattenfall.

En kombination av politisk klåfingrighet, överdrivna miljöambitioner och inhemsk politisk kohandel har lett till att elmarknaden har blivit ett gungfly – ett för kunderna dyrt sådant. Frågan är om inte de gröna elcertifikaten är det bästa exemplet på detta politiska virrvarr.

Låt mig först som sist slå fast att vi moderater inte tycker om elcertifikaten. Vi var emot dem när de infördes och vi vill ta bort dem. Vi är nu beredda att låta detta ske i ordnade former så att de som gått in i systemet med nuvarande regler inte ska behöva drabbas på ett orimligt sätt av att spelreglerna ändras i halvtid.

Vi är emot de gröna elcertifikaten av flera skäl. De innebär en maktörföring till politikerna. Detta ogillar vi. Politiker är inte bättre, snarare sämre, än marknadens alla aktörer på att bestämma vad som ska produceras och konsumeras och hur.

Därför vill vi inte i onödan överlåta makt till det politiska samhället vare sig på den ekonomiska marknadens eller det civila samhällets bekostnad. Till skillnad från de partier som utgör regeringsunderlaget tror vi att sådant bara leder till suboptimeringar och onödig styrning. Politik vägleds mer av vad som är politiskt möjligt än av vad som är samhällsligt önskvärt. Under regeringen Perssons tid har vi sett många exempel på att så är fallet.

Vi menar från moderat håll att de gröna elcertifikaten flyttade fram räckvidden för det politiska beslutsfattandet på ett olyckligt sätt. Det har lett till ökat krångel och ökat politiskt godtycke. Men ska då inte politikerna gå före och ta det miljöpolitiska ansvaret och lägga ut kraftfulla styrmedel så att de miljöpolitiska målen uppnås?

Jo, vi inser också från moderat håll att marknadernas krafter ibland måste tämjas. Men detta kan ske på olika sätt och med olika medel. De gröna elcertifikaten är en för långtgående styrning. De innebär att man ger politiker och myndigheter rätten att bestämma vilket slags elproduktion som ska ges stöd och vilken som inte ska ges stöd. Vindkraftverk – ja. Småskalig vattenkraft – nej. Man kan undra på vilka grunder en sådan klassificering har skett.

De gröna elcertifikatens största förtjänst, fru talman, är att utan dem hade vi inte sett så många propellrar i det blå. Å andra sidan hade elpriset varit lägre, något som jag tror att de flesta uppskattar mer än vindkraftens eventuella arkitektoniska skönhet.

Värt att notera är att träffsäkerheten är svag. Hälften av det stöd som var tänkt att gå till producenter av förnybar el hamnar någonstans hos mellanhänderna.

Fru talman! Det är också viktigt att påpeka att utvecklingen bitvis har gått förbi elcertifikaten, eller – mer korrekt uttryckt – det som hänt under senare år har gjort elcertifikaten mindre angelägna. Det är också ett resultat av konkret och explicit politiskt beslutsfattande. Jag tänker på utsläppsrätterna.

De infördes för några år sedan för att begränsa utsläppen av koldioxid och därigenom försöka minska växthuseffekten. Produktion av miljöfarlig el skulle belastas med särskilda kostnader – utsläppsrätter – medan el som inte är av den beskaffenheten skulle slippa den kostnaden. Tanken var att man den vägen skulle uppmuntra produktionen av ny miljövänlig el.

Förmodligen kommer detta att inträffa någon gång i framtiden. Det är oklart när. Det tar tid, och för att så ska ske krävs att en rad restriktioner som rör utbyggnaden av till exempel storskalig vattenkraft och kärnkraft måste avvecklas innan vi får en storskalig utbyggnad av förnybar el. Till dess får vi nöja oss med de höjda elpriserna.

Värt att notera är att det som ska betraktas som förnybar el i dag borde gynnas av utsläppsrätterna – de belastas inte av utsläppsrätter – och av elcertifikaten. Det är med andra ord dubbelt stöd – både hängslen och livrem.

Från moderat håll tycker vi att denna dubbla subvention är att gå lite väl långt. Det finns risk att det låser fast elproduktionen i en struktur som inte skulle klara sig utan detta dubbla stöd. Vi är av den uppfattningen att det hade räckt med utsläppsrätterna som en stimulans att uppmuntra ny produktion av förnybar el.

Fru talman! Med detta sagt skulle vi kunna yrka avslag på hela propositionen. Vi har dock valt att inte göra så. Givet att man ska ha det här systemet, som vi alltså i grunden ogillar, är trots allt de förslag som regeringen har kommit med bättre än det nuvarande systemet. Regeringens förslag som det kommer fram i propositionen ökar långsiktigheten. Det är bra. Energiinvesteringar är långsiktiga till sin natur.

Vi tycker också att det är bra att man från regeringens sida har övergivit klassificeringen enligt vilken vissa företag ska undantas från kvotplikten. Tidigare användes enbart branschtillhörighet som instrument. I dag vill man luckra upp det en smula.

Vi tycker däremot att regeringens förslag inte är tillräckligt bra. Det är för trubbigt och godtyckligt. Vi vill uppmana regeringen att återkomma till riksdagen med ett bättre genomarbetat förslag.

Det finns också inslag i propositionen som vi ogillar skarpt. Det handlar om att regeringen är mer ambitiös i sin målsättning än Energimyndigheten har varit. Regeringen har som mål att det 2006 ska vara 17 terawattimmar som består av förnybar el. Energimyndigheten har sagt 15 terawattimmar. Vi tycker att Energimyndighetens mål verkar vara en rimlig och realistisk målsättning. Man ska i varje fall inte lägga ribban högre än så.

Vidare är vi kritiska till regeringens förslag om att kostnaden för elcertifikat inte ska synas direkt på elräkningen. Det är liksom ett sätt att smygvägen införa olika typer av stöd utan att skattebetalarna och konsumenterna ser vad de här stöden och den här politiken kostar. Just genom att synliggöra detta känner konsumenterna att det var värt politiken eller att det inte var värt de här åtgärderna. Jag gissar att de flesta skulle tycka som vi, det vill säga att det inte är värt elcertifikaten.

Fru talman! Vi är förstås också väldigt kritiska till att den småskaliga vattenkraften ska behandlas så njuggt, så snålt. Vi kan inte förstå varför inte småskalig vattenkraft ska betraktas på samma sätt som elkraftverken.

Fru talman! Elproducenterna har på senare tid fått ta emot mycket kritik främst för de höga elpriserna. Regeringens företrädare har gläfst lite, men några kraftfulla tag har inte tagits.

Hela marknaden har utvecklats till en politisk lekstuga där besluten väglets av diffusa miljöaspekter i kombination med hårda vinstintressen. Det har inte blivit bättre, och det har inte blivit billigare.

Med dessa ord ställer jag mig bakom samtliga moderata reservationer i betänkandena NU17 och NU21. Beträffande NU17 yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 1. Med NU21 är det på samma sätt. Där yrkar jag alltså bifall till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 41 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Anne-Marie Pålsson har på ett förträffligt sätt presenterat bristerna i de båda betänkanden som vi nu debatterar. Jag skulle ändå vilja förtydliga Folkpartiets ställningstagande i frågan.

Vi var också emot elcertifikatssystemet när det år 2003 infördes. Vi befarade att systemet skulle komma att omgärdas av en omfattande administration och byråkrati, vilket också blev fallet.

Ett elcertifikatssystem är ett ineffektivt och för konsumenterna mycket dyrt sätt att stödja förnybara energikällor. Hade subventionerna till förnybara energikällor bekostats via statsbudgeten hade det antagligen kostat oss som skattebetalare mycket mindre än det i dag kostar oss som elkonsumenter. I dag betalar jag, ni och alla där ute ett överpris för förnybar el – ett pris som inte bara täcker producenternas kostnader utan också ger klirr i kassan för staten och för elleverantörer. Knappt hälften av det vi betalar går till dem som producerar elen. 34 % går till staten, och resten, 17 %, går till leverantörer.

Vi är av uppfattningen att förnybara energikällor, liksom andra energislag, ska klara energimarknadens konkurrens utan omfattande subventioner.

En marknad är beroende av stabila regler för att fungera tillfredsställande, så också energimarknaden. Därför är det förvånande att riksdagens majoritet med dessa betänkanden är beredd att rösta igenom förslag som innebär att man inför olika regler för skilda energislag. Det kommer att göra ett redan komplicerat system ännu mer komplicerat. De här återkommande regeländringslagarna på energiområdet skapar inget annat än osäkerhet på marknaden och därmed också bland långivare och investerare.

En annan brist värd att nämna är att systemet med elcertifikat inte helt är utformat med hänsyn till energikällornas miljöeffekter. Hade det varit så hade till exempel torv, som är att betrakta som ett fossilt bränsle, inte gynnats i systemet.

Min och Folkpartiets slutsats blir därför att systemet med elcertifikat måste avvecklas så snart det är möjligt. För det första bör anläggningar som från och med nästa år tas i drift inte tilldelas certifikat. För det andra ska anläggningar som nu ingår i systemet tilldelas certifikat till och med år 2010 då kvotplikten enligt dagens lag skulle upphöra. År 2010 skulle alltså bli sista året då elcertifikat gäller.

Jag ska också säga några ord om betänkande 21 om miljövänlig el med vindkraft som ger vindkraften en särställning i förhållande till andra energikällor. Folkpartiet är av uppfattningen att i det fall vindkraften stöter på omotiverade svårigheter ska dessa undanröjas. Men det måste ske genom likabehandling, inte genom särbehandling.

Vindkraften får för närvarande en rad olika statliga stöd som sammanlagda ger vindkraften en orimligt gynnad ställning gentemot andra energikällor. Vi anser att de flesta statliga stöden till vindkraften ska avskaffas. Det ska ske genom en utfasning under flera års tid så att inte redan gjorda investeringar hotas. Vindkraften kan utvecklas på egna meriter och konkurrera med andra energikällor på en fri marknad utan politisk inblandning, menar vi.

Vindkraft är en mycket väl etablerad teknik. Ändå föreslås i betänkandet en förlängd satsning på pilotprojekt för att utveckla vindkraftsteknik. Det menar vi är feltänkt. Pilotprojekt används för utveckling av nya tekniker. Vad vindkraften behöver är forskningsanslag genom den allmänna energiforskningen.

Vi delar regeringens analys att vindkraften missgynnas av dagens fastighetsbeskattning där taxeringsvärdet grundas på effekt. Men lösningen kan inte vara en särskild, lägre, skattesats för vindkraften. Dessutom vet vi inte – åtminstone är det tveksamt – om det är förenligt med EU:s regler om statligt stöd. Vi menar att regeringen i stället bör se över hela grunden för taxering av kraftverk i syfte att utveckla ett system som behandlar alla typer av kraftverk likvärdigt.

Självklart står vi bakom våra båda reservationer i betänkande NU17 och bakom vår reservation om avslag vad gäller betänkande NU21, men vi ämnar inte nu yrka bifall till dem.

Anf. 42 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna motsatte sig elcertifikatssystemet då riksdagsmajoriteten år 2003 beslutade att det skulle införas. Vi ansåg då, och tror alltså, att vi med fastprissystemet skulle ha nått betydligt bättre resultat när det gäller att främja förnybar energi till lägre samhällskostnader. Ett sådant system finns i flera andra europeiska länder och fungerar väl.

Certifikatsystemet stöder alltför ensidigt den för tillfället mest kostnadseffektiva förnybara energikällan men som kanske inte är den energikälla som i framtiden kommer att vara den bästa. Ett fastprissystem där hänsyn tas till energiforskningsläget för de olika energiproduktionsslagen skulle enligt min mening vara betydligt bättre.

Fru talman! Även om flera remissinstanser enligt propositionen nu uppger att man förlikar sig med certifikatsystemet och anser att det bör vara kvar menar vi kristdemokrater att ett fastprissystem, om ett sådant hade införts år 2003, år 2006 skulle ha haft en betydligt större acceptans i Sverige än vad certifikatsystemet har. Inte heller skulle hushållens ekonomi belastas så tungt.

Certifikatsystemet är tyvärr dyrbart för konsumenterna och levererar inte särskilt mycket miljövänlig energi för de extra kostnader hushållen får på sina elräkningar.

Enligt utvärderingar som tidigare gjorts av Energimyndigheten gick knappt hälften av det konsumenterna betalade för elcertifikaten till producenter av förnybar el under det första året certifikaten existerade. Följaktligen gick mer än hälften då till administrativa omkostnader och skatter. Det visar att de farhågor som vi kristdemokrater åberopade när vi sade nej till införandet har besannats.

Regeringen och samarbetspartierna valde att sätta ett system som är administrativt krångligt och därmed mycket dyrbart för medborgarna.

Fru talman! Regeringen påstår i den proposition som föregått här föreliggande betänkande att det svenska elcertifikatssystemet kommer att erövra den internationella marknaden. Självförtroende är en god egenskap. Men regeringens starka övertro på den egna förmågan och de egna möjligheterna tycks ha slagit över i hybris.

Kristdemokraterna anser att Sverige i förhandlingar med andra länder bör sträva efter att utforma ett gemensamt system och inte förutsätta att det bristfälliga svenska systemet blir det allenarådande. Vi anser att Sverige måste vara berett att ompröva certifikatsystemet för att nå en internationell överenskommelse.

Fru talman! Kristdemokraterna har respekt för att de flesta aktörerna på energimarknaden nu är inställda på att elcertifikatssystemet ska finnas under en överskådlig framtid.

Vi kristdemokrater mår om fasta spelregler inom energipolitiken, vilket är förutsättningen för att investeringar inom energibranschen av långsiktig karaktär ska komma till stånd. Elcertifikatssystemet bör därför inte rivas upp men kraftigt reformeras så att det blir en bättre anpassad och bättre avvägd energipolitik.

Elcertifikaten måste reformeras för att stödja en differentiering mellan de förnybara energislagen. I vissa produktionsprocesser har elcertifikaten inneburit en ren vinst på redan existerande verksamhet, medan certifikaten inom andra produktionsslag inte räckt till för att göra dessa marknadsmässigt konkurrenskraftiga. Kristdemokraterna anser därför att certifikatutdelningen ska differentieras bland produktionslagen så att systemet fungerar på ett mer rimligt sätt. Dessutom måste systemet förnklas och administrationen minskas väsentligt.

Fru talman! Det nu föreliggande betänkandet är ett hårt slag mot den småskaliga vattenkraften i Sverige, vilket regeringen också tycks vara fullt medveten om enligt vad som står i bil. 4 till propositionen. Den småskaliga vattenkraftsproduktionen ska enligt Socialdemokraterna upphöra i Sverige. Man inser helt och fullt att certifikaten redan för närvarande skiljer vinst från förlust för många småskaliga vattenkraftverk och ser därför indragandet av certifikaten som ett medel att nå målet om ett upphörande.

Den småskaliga vattenkraften hade 2005 intäkter från försäljning av elcertifikat som uppgick till 340 miljoner kronor eller 17 öre per kilowattimme. Det genomsnittliga elpriset låg samma år strax under 30 öre. Det innebär att över en tredjedel av intäkterna för den småskaliga vattenkraften utgörs av elcertifikat.

Regeringens förslag beträffande den småskaliga vattenkraften innebär att 1,88 terawattimmar elproduktion allvarligt hotas, detta i en tid när samtliga aktörer inom energibranschen och industrin kräver ökad produktion. Det gäller inte minst den svenska basindustrin.

Den småskaliga vattenkraften uppgår till 2 terawattimmar per år, vilket överstiger elanvändningen i Sveriges tredje största stad Malmö. Av den totala elproduktionen från vattenkraft kommer merparten från Norrland, men när det gäller småskalig vattenkraft är det tvärtom: Den största elproduktionen finns i Götaland och Svealand. Den småskaliga vattenkraften finns där elen används och bidrar till att det finns tillräcklig effekt i elsystemet också i södra Sverige. Slutligen finns de småskaliga vattenkraftverken redan uppbyggda. De utgör därmed inte nya miljöhot utan är en naturlig del av en existerande miljö.

Inom den småskaliga vattenkraftsbranschen är man orolig – inte bara för att de ekonomiska förutsättningarna att bedriva verksamheten ska krossas genom att certifikaten tas ifrån dem, utan de riskerar också att regeringen med stödpartier över en natt gör verken kommersiellt helt värdelösa. Hur ska man göra sig av med dem? Vilket ansvar har den tidigare elproducenten? Regeringens förslag att avveckla den småskaliga vattenkraften synes mycket förhastat och outrett i många av sina delar.

Jag står självklart bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3 i NU17 och reservation 1 i NU21.

Anf. 43 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet om vindbruk, NU21, i dess helhet och till utskottets förslag i betänkandet om elcertifikat, NU17, utom när det gäller ett förslag. Det handlar om frågan om elcertifikat för småskalig vattenkraft. På den punkten vill jag yrka bifall till reservation 5.

Det är mycket glädjande att vindkraften nu verkar stå inför ett verkligt genombrott även i Sverige. Med det betänkande som vi diskuterar i dag kan förhoppningsvis utbyggnaden underlättas och påskyndas. I sammanhanget vill jag säga att jag tycker att begreppet vindbruk är ett välfunnet begrepp eftersom det handlar om att ta vinden i bruk på samma vis som man tar jorden i bruk.

För nio år sedan, 1997, hade Spanien och Sverige ungefär lika mycket vindkraft. Sedan dess har Spanien 40-faldigat sin vindkraftsproduktion medan vi i Sverige bara lite mer än fördubblat den del av elproduktionen som kommer från vinden – och det beror faktiskt inte på att det blåser mindre hos oss.

Vi kan också jämföra med Danmark, som satsade offensivt på vindkraft för flera decennier sedan. I dag ger vinden inte bara en snabbt växande del av dansk elproduktion; vindkraftsindustrin sysselsätter dessutom ungefär 25 000 personer, och vindkraftverk är numera Danmarks näst största exportprodukt.

Vi har alltså mycket att ta igen innan även Sverige kan betraktas som en ledande vindkraftsnation. Vi har ju faktiskt förutsättningarna – vind och blåst.

Men något är på gång. Det är exempelvis spännande att läsa förra veckans utgåva av Ny teknik, där man kan konstatera att storföretag som ABB och SKF nu ser vindkraften som en stor och viktig framtidsbransch. Det har man också grund för. Enligt det danska marknadsanalysföretaget BTM Consult förväntas tillväxten i vindkraftsbranschen fortsätta med minst 16 % om året de närmaste åren. Det innebär att vindkraftsmarknaden värderas till 970 miljarder kronor under den kommande femårsperioden.

Och på lite sikt kan det bli ännu mer än så. Nyligen presenterade nämligen det irländska vindkraftsbolaget Airtricity en idé om ett nät av havsbaserade vindparker i Medelhavet, Biscayabukten, Nordsjön och Östersjön. Allt fler inser att en viktig del av energiframtiden ligger i vinden.

Med betänkandet om vindbruket gör samhället sitt för att underlätta vindkraftens expansion. Då handlar det om såväl den småskaliga som den storskaliga vindkraften.

När det gäller det andra betänkande som vi behandlar i den här debatten, *Förnybar el med gröna certifikat*, kan vi först konstatera att certifikaten har medverkat till att få fart på en hel del investeringar, allra mest inom biokraften. Det gäller såväl i skogsindustrin som inom den kommunala fjärrvärmerna. Energimyndigheten bedömer att det finns goda förutsättningar att målet för certifikatsystemet uppnås, vilket är glädjande. Därför anser vi från Centerpartiets sida att det är naturligt att systemet förlängs till 2030 och att ambitionerna höjs.

Målet för ny produktion av förnybar el höjs till 17 terawattimmar till 2016. Det kan i sammanhanget vara intressant att konstatera att den norska regeringen nyligen lade fram ett stort förslag på energiområdet där man sätter målet så högt som 30 terawattimmar förnybar energiproduktion och energieffektivisering mellan 2001 och 2016.

Centerpartiet står bakom den proposition om certifikatsystemet som regeringen lade fram tidigare i vår. Däremot är vi inte med på den utfasning av den småskaliga vattenkraften ur certifikatsystemet som regering-

en senare föreslog i sin ekonomiska vårproposition, uppenbarligen efter en överenskommelse med Miljöpartiet.

Jag tycker att det är beklagligt att regeringen gjorde denna överenskommelse någon mörk natt under budgetöverläggningarna på Finansdepartementet. Självfallet ska miljöhänsyn vägas in vid prövning av om vattendrag ska få exploateras. Skyddsvärda oexploaterade vattendrag ska inte byggas ut. Det är ju därför vi har en miljölagstiftning, en plan- och bygglag och en miljöbalk. Men att med miljöskäl som argument fasa ut all småskalig vattenkraft ur certifikatsystemet för förnybar energi är minst sagt dumt. Den som anser att miljölagstiftningen på det här området inte är tillräckligt långtgående bör självfallet arbeta för att skärpa denna lagstiftning, inte för att lyfta ut all småskalig vattenkraft ur certifikatsystemet.

Som framgår av betänkandet beräknas de småskaliga vattenkraftsanläggningarna producera närmare 2 terawattimmar el varje år. Dessutom finns närmare 2 000 nedlagda vattenkraftverk med befintliga dammar. Många av dessa skulle kunna rustas upp och åter tas i bruk för elproduktion utan några negativa miljökonsekvenser. Det är inte särskilt vist att inte ta vara på den möjligheten, som kan ge ytterligare en värdefull terawattimme förnybar energi och många nya jobb, inte minst på landsbygden.

Allvarligt är dessutom att agerandet har skapat oro inte bara bland små vattenkraftsproducenter utan även bland andra producenter av förnybar el. Elcertifikatsystemet ska vara långsiktigt. Man ska då inte gå in och ändra förutsättningarna bara tre år efter införandet av systemet. Det är då lätt att en misstro uppstår mot de goda ambitionerna.

Det finns dammar i våra vattendrag som har funnits i 50–100 år och ibland ända sedan medeltiden. Runt dessa finns ofta en levande natur- och kulturmiljö med ett utvecklat växt- och djurliv. Dessa miljöer kan bevaras samtidigt som en turbin tar vara på kraften i det strömmande vattnet och på sätt ger viktig elektrisk kraft.

Det är ofta bättre att gamla småkraftverk rustas upp och hålls i skick än att de står och förfaller. På så sätt kan systemet med gröna elcertifikat också spela en positiv roll inte bara för energiproduktionen utan även för miljön.

För övrigt var det intressant att utskottet härförleden fick ta del av ett brev från European Small Hydropower Association i Bryssel. Där menade man att ett beslut om att fasa ut småkraftverken ur systemet med gröna certifikat strider såväl mot Kyotoprotokollet som mot ett EU-direktiv. Om beslutet fullföljs kommer organisationen att anmäla Sverige till EU-kommissionen, skriver man.

Jag anser definitivt inte att Sverige i alla lägen ska lyda direktiv från Bryssel. Men jag har svårt att se varför vi inte i det här fallet har starka sakskalet för att ta synpunkterna på allvar.

Vi bör självfallet ta vara på alla tillskott av förnybar energi som är möjliga för att kunna fortsätta att fullfölja energiomställningen från kärnkraft och fossil energi till förnybar energi. Då är självfallet även den småskaliga vattenkraften värdefull.

Anf. 44 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Miljöpartiet stöder betänkandet om vindkraft. När det gäller betänkandet om certifikatsystemet har vi ett antal reservationer. Jag tänker inte yrka bifall till dem, men jag tänker tala lite om dem. Vi tycker till exempel att certifikatsystemet har sina brister. Ända sedan det tillkom har Miljöpartiet haft synpunkter på utformningen. En hel del av våra farhågor har besannats.

Det som har vuxit fram är inte så mycket av den nya tekniken. Det är biobränslen som har kommit in i redan befintliga kraftverk i stället för andra bränslen. Man kan inte säga att det har vuxit fram så mycket ny teknik. Men vi vill ändå inte förorda att man avskaffar certifikatsystemet. Det skulle kunna medföra ett ännu mer avvaktande investeringsklimat för den förnybara energin, och det är vi inte intresserade av.

Däremot vill vi gärna att regeringen åtminstone ska utreda ett garanterat minimipris för förnybar elproduktion. Det har haft god effekt i de länder som använder det. Det kan vara någonting som man kan titta på. Vi tror att det skulle kunna vara en bra komplettering av elcertifikatsystemet.

Vi vill inte att torven ska behandlas som ett förnybart bränsle. Torven har koldioxidemissioner motsvarande kol. Det är inte rimligt att den då behandlas som ett förnybart bränsle.

Vi tycker att kvotplikten borde ha satts högre än vad man nu gör. Vi hade förordat 21 terawattimmar. Det beror på att det finns väldigt stora potentialer i Sverige för ny förnybar kraft.

Man kan titta på det som finns i Tyskland, som är ett mindre land till ytan än Sverige med mindre goda vindförhållanden och större konflikter kring byggnader, eftersom det är mer människor per yta. Det har 26 terawattimmar vindkraft.

Vi har stora potentialer för vindkraft i Sverige, och vi har stora potentialer över huvud taget. Vi tycker att kvotplikten sattes för lågt och att utbyggnaden går för långsamt.

Vi är emot effekthöjningen av kärnkraft. Vi anser att när man får lov att höja effekten på kärnkraftverken sker det i konkurrens med de nya förnybara bränslen som vi vill ska växa fram. Det blir en osäkrare marknad för de bränslena.

Dessutom vill vi påtala väldigt starkt att effekthöjning är en osäker metod. Jag vill rätta till ett misstag som ofta framhålls, att effekthöjning skulle vara en effektivitetshöjning. Det handlar det inte om.

En effekthöjning innebär att man tar in mer bränsle i reaktorn, och det blir mer avfall. En effekthöjning är inte en effektivisering, utan det är en ökning av styrkan på reaktorn. Den ställer till mer miljöeffekter i förhållande till det bränsle som tas in.

Reaktorerna i Sverige är dessutom ganska gamla. Egentligen skulle de fasas ut av åldersskäl snarare än att man skulle höja effekten på dem. De blir osäkrare. Även SKI, som vi från Miljöpartiet nyligen besökte, medger att reaktorerna blir osäkrare. Det anser att de fortfarande ligger inom de marginaler det har satt upp, men de blir osäkrare.

Prot. 2005/06:140

13 juni

*Förnybar el med gröna
certifikat och
Miljövänlig el med
vindkraft*

Reaktorerna blir skörare när man laddar dem med mer bränsle och när det blir mer aktivitet i dem. Det finns många skäl att inte ge sig in på den farliga vägen. Vi är ledsna att regeringen nu har gett tillstånd till Oskarshamn 3.

Jag vill också säga några ord om småskalig vattenkraft, eftersom många har talat om det här. Jag antar att alla som har talat om småskalig vattenkraft vet som att naturvårdsverket inte ville ha fortsatta certifikat för småskalig vattenkraft.

Man skriver i sitt yttrande: Småskalig vattenkraft medför ofta stora negativa miljökonsekvenser. Därför bör de inte ingå i certifikatsystemet. De småskaliga vattenkraftverken motverkar möjligheten att uppnå miljö-kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Det växande exploaterings-trycket på de mindre vattendragen är inte önskvärt beträffande ramdirektivet för vatten. Det säger Naturvårdsverket.

Man säger också: Genom införandet av elcertifikatsystemet i kombi-nation med stigande elpriser har det skapats ett växande intresse för att återuppta driften av ett mycket stort antal nedlagda vattenkraftsanlägg-ningar av vilka många ligger i värdefulla vattendrag eller vattendrag med förutsättningar för höga naturvärden.

I dag finns drygt 2 000 småskaliga vattenkraftsanläggningar god-kända för tilldelning av certifikat med årlig produktion på 1,9 terawat-timmar. Enligt en undersökning från Energimyndigheten planeras 50 gigawattimmar fram till år 2010 och fram till år 2015 ytterligare 20 gigawattimmar.

Det handlar om ett litet tillskott av vattenkraft som relativt sett kan göra stor skada på mindre vattendrag. En stor del av de återstående na-turvärdena i svenska vattendrag, och särskilt i södra Sverige, kan skadas.

Ett ytterligare problem är att det innebär större ekonomiska drivkraf-ter för utbyggnad av småskalig vattenkraft. I ett överklagande till Högsta domstolen har Naturvårdsverket påtalat risken för att elcertifikat vid bedömning av vattenkraftens samhällsekonomiska värde i samband med prövningen enligt miljöbalken i det enskilda fallet kan bli avgörande vid tillståndsprövningen.

Detta har vi sett i praktiken. Ett vattendrag hade avstyrkts av natur-vårdande myndigheter, länsstyrelse, kommunen och miljöorganisationer. Det var egentligen bara utbyggaren som ville ha det. Men utfallet blev att det fick byggas ut på grund av att samhällsnyttan ansågs vara så stor i och med att certifikatsystemet kom emellan. Man hade alltså tidigare bedömt att det inte skulle få byggas ut, och så kom certifikatsystemet, och sedan blev domen att det fick byggas ut – mot alla miljöintressen. Det är verkligheten.

Om det nu är så att de som vill ha kvar den småskaliga vattenkraften vill ändra verkligheten i fråga om hur man dömer, så gör då det först. Låt inte alla de små vattendragen, som har ett stort miljöintresse, byggas ut innan ni har fixat så att miljödomstolar inte dömer på det viset.

Anf. 45 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vill inleda med att knyta an till vad Håkan Larsson sade i sitt anförande om den förnybara elen och över huvud taget den energiomställning vi har i Sverige och vad den betyder. Den har betytt väldigt mycket positivt för Sverige.

Sveriges ekonomi går just nu på högvarv. Sysselsättningen ökar, och den ekonomiska tillväxten är rekordstor. Sveriges förmåga att ha en hög produktion är bland annat beroende av god tillgång till el till lägre priser än vad många av våra konkurrentländer har.

Trots detta har Sverige blivit energieffektivare. Industrins energianvändning för sin produktion har minskat med 33 % sedan 1994 samtidigt som industriproduktionen har ökat med 70 %. Den förnybara energin har ökat med hela 31 terawattimmar sedan 1994, vilket motsvarar årlig uppvärmning av 1 ½ miljon villor. Biobränslen står för den största ökningen. Den förnyelsebara elen har tack vare elcertifikaten ökat med 5 terawatt sedan 2002, alltså mer el än vad Barsebäcksverket gav, som stängdes förra året. Dessutom hade Sverige en nettoexport av hela 8 terawatt under 2005. Sverige har också, som sagt, bland de lägsta elpriserna i Europa.

Men Sverige är inte bara bra på att spara energi och satsa på förnybara energikällor som är långsiktiga, utan har också en framgångsrik näringspolitik. Några fakta från Statistiska centralbyrån talar sitt tydliga språk. Miljöteknikföretagen exporterade för 25 miljarder 2005. 90 000 människor är sysselsatta där, och näringen omsätter totalt 240 miljarder kronor. Det är en starkt växande sektor. 77 % av de exporterande miljöteknikföretagen är företag med färre än 50 anställda, men mer finns att göra.

LRF, Lantbrukarnas riksförbund, gjorde nyligen bedömningen att produktionen av bioenergi i Sverige kan komma att öka med hela 30 terawatt till 2010. Produktionen skulle kunna ge 25 000 nya jobb i det gröna folkhemmet.

När nu Centerpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna ser tillbaka på vad som åstadkommit sedan energiuppbyggnaden för nio år sedan kan vi konstatera att långsiktighet i omställningen till förnybar energi och el har varit framgångsrik på flera olika plan. Politiken har skapat nya arbetstillfällen, skapat ny energi, sparat energi, skapat tillväxt och välstånd, skapat nya företag och minskat oljeberoendet. Ja, listan kan göras lång. Det är en energipolitik som sträcker sig över tre mandatperioder. Den visar att hållfasthet ger resultat. Gemensam energipolitik har i sak goda förutsättningar att också komma att gälla under kommande mandatperioder.

Det är inte som Folkpartiet tror, att man med trovärdighet kan driva en konstlad energipolitik under fyra år för att därefter driva en annan politik som ska innebära att nya kärnkraftverk ska starta.

När man granskar Moderaternas och Folkpartiets energipolitik under våren får man ett intryck av stor passivitet. De verkar inte veta vad de vill, mer än att de ska vara överens – men om vaddå? Som jag bedömer det blir det inga nya satsningar för omställning till förnybara energikällor eftersom man säger nej till bland annat konverteringsstöd för villaägare som byter bort olja eller direktverkande el. Man vill avveckla de gröna elcertifikaten, och man vill ta bort det ekonomiska stödet till vindkraften. Däremot sjunger man marknadens lov över hur den fria marknaden ska lösa frågan.

Vid en internationell jämförelse är Moderaternas och Folkpartiets ställningstagande än mer märkligt, i synnerhet om vi jämför med det arbete som pågår inom EU, där arbetet handlar om energiomställning i

grön vitbok och i frågan om att ta fram ett särskilt handlingsprogram som tar upp betydelsen av att samverka och betydelsen av att stödja och stimulera nya alternativa energikällor i Europa.

Det vi i dag ska ta ställning till handlar om de gröna elcertifikaten och vindkraften. Jag vill säga så här när det gäller de gröna elcertifikatens innehåll kort i fyra punkter. Det handlar om höjd ambitionsnivå för den förnybara elproduktionen. Förslaget som vi lägger handlar om att öka ambitionsnivån till hela 17 terawattimmar fram till 2016. Det innebär en ökning av den förnybara elproduktionen i Sverige.

Vi ska komma ihåg att elcertifikatssystemet förlängs till 2030. Det innebär dock inte att varje stöd löper fram till 2030, utan det är 15-åriga perioder vi talar om när det gäller att stödja och stimulera för att få fram ny produktion.

Det finns också, som har påtalats i debatten, en liten förändring avseende den småskaliga vattenkraften. Där är bedömningen den att miljöhänsyn och hänsyn till de småskaliga vattendragen, fiskens möjligheter att vandra etcetera gör att elcertifikaten inom det området fasas ut lite fortare än under de 15 åren.

Ett annat område som också tas upp i betänkandet handlar om den elintensiva industrin. Med de nya undantagsreglerna för den elintensiva industrin omfattas många fler företag än i det nuvarande systemet. Det blir en fyrdubbling till ungefär 1 100 företag. Men förslaget i sin helhet är inte tillfyllest eftersom företag inom den elintensiva branschen som har höga insatskostnader eller varor i sin särskilda process som betingar höga kostnader, hamnar i ett läge då man inte kan få undantagsregler i den omfattning som åtminstone vi tycker att man ska ha. Därför bör regeringen också på den här punkten återkomma med en komplettering med nya undantagsbestämmelser.

När det gäller frågan om vindkraften handlar det om att stödja och stimulera vindkraften, som flera har varit inne på tidigare. Vi gör nu en kraftsamling eftersom vi vet att vindkraften är en förnybar energikälla som kan vara oerhört långsiktig. Där handlar det om att stödja i form av att sänka fastighetsskatten, att ge särskilt stöd för att kunna skapa mer vindkraft i Sverige och kanske också kunna hamna i det läget att vi får en vindkraftsutveckling i Sverige som liknar den som man har till exempel i Tyskland, Danmark eller Spanien, som nämndes i tidigare inlägg. Vi har också därför avsatt ett särskilt projektstöd på 350 miljoner kronor.

Mot den här bakgrunden, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet om förnybar el med gröna certifikat och förslaget i betänkandet om miljövänlig el med vindkraft samt avslag på samtliga motioner.

Anf. 46 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik på Lars Johanssons skrytvals. Ska vi tro Lars Johansson rätt så lever vi i den bästa av alla världar. Den svenska energipolitiken är ett föredöme utan några som helst fläckar. Men jag tycker att det inte stämmer särskilt väl med sanningen. I själva verket är det ju så att skandalerna duggar tätt, inte minst över det statliga bolaget Vattenfall, som gång på gång fått stå i skottgluggen.

För något år sedan handlade det om att Vattenfall struntade i de miljöpolitiska mål som riksdagen hade beslutat om. För detta fick näringsministern motta väldigt mycket kritik. Nu har det sent omsider kommit in en ändring för att vi ska se hur Vattenfall kommer att förhålla sig till dessa mål, som har kommit in i bolagsordningen. För några veckor sedan kom det nya skandaler. Det påstods att Vattenfall hade minskat sin produktion av el för att hålla uppe priserna.

Åtminstone i den officiella retoriken ska kärnkraften avvecklas. Som ett led i detta avvecklades Barsebäck. Samtidigt höjdes effekten i resterande kärnkraftverk. Vi bygger också kabel till Finland för att ta in kärnkraftsel den vägen. Det är alltså en form av dubbelmoral så att det skriker om det.

Elcertifikaten framhävs också som någonting som ska ändra den svenska energiscenen på ett påtagligt sätt. Men om man lever upp till de långt gångna ambitionerna för 2016 skulle den förnybara elen motsvara 10 % av den totala elproduktionen. Det kan trots allt inte i rimlighetens namn vara frågan om några mer substantiella satsningar. Man ger ett sken av att detta är någonting oerhört. I själva verket innebär 10-procentsnivån att det fortfarande är en ganska begränsad del av den totala elproduktionen som är förnybar.

Man talar väldigt lite om kostnaden. Kostnaden döljs på räkningen och i alla andra sammanhang. Dessutom planteras det in godtycke och krångel som vi i Moderaterna tycker är väldigt allvarligt. Marknaden tycker aldrig om godtycke och krångel.

Anf. 47 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Nu tycker jag att Moderaternas taleskvinna, Anne-Marie Pålsson, har vaknat till ordentligt. Det är intressant att notera att Moderaterna inte presenterar något egen energipolitik. Man har inte något eget alternativ. Man redovisar enbart kritiska synpunkter på den förda politiken. Man vet inte vad er politik på energiområdet ska leda till, om ni nu har någon politik. Ni presenterar ju ingenting. Ni står inte för någonting annat än kritiska synpunkter.

Det är klart att vi kan diskutera Vattenfall. Jag noterade för övrigt i Dagens Industri i dag att det är ett av de företag i Sverige som får det bästa omdömet av sina anställda enligt en undersökning som presenterades i dag. Det ligger på topp i det avseendet.

Vattenfall har ett väldigt tydligt uppdrag från riksdagen som regeringen också fullföljer genom särskilda ägardirektiv som handlar om att man ska medverka i energiomställningen i Sverige. Man ska satsa på förnybar el. Man gör en stor satsning på vindkraften och har tagit fram ett långtgående program avseende vindkraftverk i Sverige. Det var ett exempel. Man satsar på kraftvärmeverk. Man gör också investeringar i de befintliga kärnkraftverken för att göra dem mer energieffektiva.

Jag kan inte se att det står i strid med den energipolitik som Sveriges riksdag har lagt fram – tvärtom. De medverkar i energiomställningen. Det väsentliga är att ett statligt bolag går i bränschen för att göra detta.

Men vilka förslag har Moderaterna? Vad vill ni göra i stället? Ibland säger ni att ni vill sälja ut Vattenfall. I nästa stund tar ni tillbaka det och säger att ni inte ska göra det. Vilken är er politik i dag avseende Vatten-

fall? Vill ni bibehålla Vattenfall? Vilka ägardirektiv vill ni ge till Vattenfall? Det kan vara bra att få svar på den frågan.

Anf. 48 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi har inga krav på oss att vi ska lägga fram några egna förslag i den här diskussionen. Är det så att valutgången den 17 september blir den vi önskar ska vi nog kunna lägga fram ett förslag som Socialdemokraterna kan förhålla sig till.

Jag tycker att man ska tala om hur det faktiskt är när det gäller Vattenfall. Det är inte alls så att Vattenfall har varit steget före och varit aggressivt i sitt miljöpolitiska tänkande. Det var först efter en prickning från KU och en massiv kritik från Riksrevisionen som Näringsdepartementet vaknade och åtgärdade det hela och gav Vattenfall ett ägardirektiv på den här punkten. Det var ingalunda självklart.

Låt mig slutligen säga några ord om hur vi moderater förhåller oss till energifrågan. Vi tror att med långsiktiga, förståndigt formulerade spelregler kan alla de människor som är aktiva på energimarknaden, företagare och producenter, själva fatta de beslut som är förenliga med de långsiktiga spelreglerna och göra de investeringar som man finner lönsamma. Det är viktigt att man har det ekonomiska perspektivet klart för sig. Vi skulle säkert kunna bli självförsörjande på solenergi i Sverige om vi inte hade några kostnadsrestriktioner alls. Men i alla ekonomiska sammanhang finns det kostnadsrestriktioner. Det gäller att använda resurserna på det mest kloka och begåvade sättet. Vi tycker inte att regeringen gör det i dag med den förda politiken. Man uppmuntrar energi som inte skulle kunna klara sig utan den dubbla subvention som man får både genom elcertifikat och genom utsläppsrätter.

Anf. 49 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Återigen blir Anne-Marie Pålsson svaret skyldig avseende vilken energipolitik som Moderata samlingspartiet ska föra. Jag noterar att ni inte har hunnit med detta. Vi har haft en samverkan med Centern och Vänsterpartiet i nio år. Det har väl funnits möjligheter under nio år att presentera en egen energipolitik. Det är bara det att ni inte har velat göra det. Ni har i stället engagerat er i att lämna kritiska synpunkter på den förda politiken, och det kan väl vara bra från ett oppositionsparti. Men någon gång krävs det också ett eget alternativ, i synnerhet om man begär folkets förtroende för att få regera landet. Då måste man ha en politik.

Elcertifikaten är långsiktiga. Vi ger långsiktiga villkor för elmarknaden. Man vet vilka villkor som kommer att gälla. Tittar vi bakåt har det visat sig att miljöteknikföretag, som både jobbar på energi- och på elområdet, har varit oerhört framgångsrika i Sverige, och de fortsätter att vara framgångsrika i Sverige. Det gäller inte bara dem som producerar el och kraftvärme, utan också dem som medverkar i omställningen från fossila bränslen till nya bränslen inom bilbranschen, fordonsindustrin och så vidare. Vi har ett väldigt brett spektrum, och där har vi ett starkt engagemang i Sverige, bland annat bland människor i största allmänhet som blir alltmer intresserade av dessa frågor. Det beror på att politiken har den tydliga inriktningen också. Vi går i samklang med det svenska folket när det gäller energipolitiken. Det gör vi tack vare att vi har varit långsiktiga.

Anf. 50 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Lars Johansson och jag är överens om det mesta när det gäller de två betänkanden som vi diskuterar nu. Men det finns en punkt som jag är lite bekymrad över. Det gäller detta att man vill fasa ut den småskaliga vattenkraften ur certifikatsystemet.

Det skapade ett problem redan i diskussionen med Norge om att man skulle inrätta en gemensam svensk–norsk certifikatmarknad. Norrmännen hade väldigt svårt att förstå varför man inte ska tillvarata den allra minsta småskaliga vattenkraften. Nu har Norge lagt fram ett eget förslag för att satsa på förnybar energi där man särskilt satsar på den småskaliga vattenkraften, de allra minsta mikrokraftverken. De har en helt annan syn på detta. Jag tror inte att den norska regeringen har en helt annan miljöinsikt än vad vi har i Sverige.

Jag skulle vilja fråga Lars Johansson om det inte hade varit bättre med en annan lösning, om det behövs skärpta miljöbestämmelser, än att lyfta ut en hel bransch inom energisektorn ur certifikatsystemet, vilket har skapat stor oro även bland andra energiproducenter. Tror du inte att det i många fall är positivt för miljön att man håller i gång gamla kraftverk och ser till att de fungerar och inte står och förfaller? Är inte det bättre för miljön att de är i gång än att de står och förfaller?

Anf. 51 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag anser att frågan om den småskaliga vattenkraften innehåller flera olika dimensioner. Den handlar bland annat om vårt kulturarv när det gäller småskaliga vattenkraftverk. Den handlar om de dammar som är uppbyggda och den industri som har funnits i anslutning till den småskaliga vattenkraften, framför allt när det gäller de äldre anläggningarna. Men sedan handlar den naturligtvis också om sportfiskarna och deras intresse av att laxen lätt kan vandra upp i olika små vattendrag.

Här finns en konflikt. Vi kan inte bortse från den. Det är en av anledningarna till att vi säger: Stopp och belägg – vi är inte beredda att i dagsläget utöka stödet till den småskaliga vattenkraften! Vi vill fasa ut den. Men vi ska komma ihåg att för dem som fanns före 2003 gäller stödet ända fram till 2012. De som har startat senare kommer att ha stöd i ungefär sju år. Men inga nya kommer till.

Jag utesluter inte – även om det inte finns någonting sådant i betänkandet – att frågan kan komma tillbaka längre fram. Det är riktigt som Håkan Larsson säger; vi har haft en diskussion med Norge om att Norge och Sverige skulle ha ett gemensamt certifikatsystem. Men det gick inte att få till stånd en sådan uppgörelse med den norska regeringen tidigare i år. Vi kan komma tillbaka, och då kan frågeställningarna få en förnyad aktualitet.

Anf. 52 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Jag håller med Lars Johansson om att det finns flera dimensioner här. Det finns kulturhistoria, det finns gamla dammar och så vidare. Men det är mycket bättre att de kraftverk som finns där hålls i gång än att de står och förfaller. Det bör finnas andra lagstiftningar som

*Förnybar el med gröna
certifikat och
Miljövänlig el med
vindkraft*

gör att oexploaterade vattendrag förblir orörda om det finns starka skäl för det. Men man ska inte lyfta ut en hel bransch i detta.

Jag ser det som ganska positivt att Lars Johansson är beredd att ta ställning igen. Men varför så förhastat lyfta ut detta nu? Det vore väl bättre att låta tiden ha sin gång. Hur snabbt är du beredd att ompröva ställningstagandet ifall det visar sig att småskalig vattenkraft inte klarar sig lönsamhetsmässigt eller att inga nya kraftverk sätts i gång på grund av det här beslutet?

Anf. 53 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kommer inte att kunna ge dig något besked på den punkten, Håkan Larsson. Jag tycker att vi får se utvecklingen an en tid. Lite mer vatten får rinna under broarna, om man får vara lite polemisk. Vi får titta på frågeställningen längre fram. Jag tycker att det är fel att göra detta i dag. Det är därför det inte finns någonting sådant med i själva betänkandet, utan majoriteten har beskrivit att det finns en frågeställning som har miljöpolitiska konsekvenser som man bör titta på. Därför kan man inte avfärda möjligheterna i framtiden. Men för dagen har vi kommit till stånpunkten att vi inte vill fortsätta med stödet utöver den period som har redovisats. Men kom ihåg: Det finns inget förbud mot att den vattenkraften kan leva vidare på egna meriter efter det att stödperioden är avslutad!

Anf. 54 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! I energipolitiken tycker jag mig se mycket av dubbelmoral och flippfloppande från Socialdemokraternas sida. Jag tänker på s-kongressen i höstas då Göran Persson sade att han var kärnkraftsmotståndare. Då fick vi se att både B 1 och B 2 – Barsebäck 1 och 2 – lades ned till en kostnad av 11 miljarder kronor för skattebetalarna.

Sedan kom det beslut om en kraftig utökning med effektivisering av kärnkraftsverken. Göran Persson besökte Oskarshamn och sade att KBS-3-metoden för kärnkraftsslutförvaring som SKB använder är omodern. Men det visade sig sedan att han inte hade något eget förslag för hur det här skulle gå till. Regeringen har flera gånger också gett SKB uppdraget att använda metoden.

När vi nu talar om den småskaliga vattenkraften är det ett faktum att elcertifikaten skulle finnas med i uppgörelsen 2003. Nu ser vi att det blir en förändring. Min fråga är: Varför vill ni avveckla den småskaliga vattenkraften? Varför detta flippfloppande även när det gäller den småskaliga vattenkraften?

Anf. 55 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Var står egentligen Kristdemokraterna när det gäller kärnkraften? Är ni för att man ska starta upp Barsebäck igen?

Vår uppfattning är att Barsebäck var fellokaliserat. Det ligger på ett felaktigt ställe och borde avvecklas, vilket också nu har skett. Vårt alternativ handlar om att ta fram andra förnybara energikällor som kan ersätta Barsebäck, vilket vi är i full gång att göra. Jag har också redovisat i min inledning att vi till och med har ett överskott på el under 2005 med åtta terawatt. Den förändringen av den svenska elproduktionen har gått alldeles utmärkt. På den punkten tycker jag alltså inte att vi behöver känna

någon större oro. Men vi ska jobba vidare på att ta fram flera nya alternativa energikällor på en lång rad olika områden, vilket vi i dag för en debatt om.

När det gäller frågan om den småskaliga vattenkraften så innehåller denna för närvarande ett ganska litet tillskott – 1,9 terawatt. Det är inte oväsentligt, men vi är inte helt beroende av att den kraften finns i framtiden. Det finns möjligheter att satsa på andra alternativ. Det som vi har diskuterat nu är framför allt att få fart på utbyggnaden av vindkraftverken i Sverige i stor skala. Det kommer att omfatta många fler terawatt än de här 1,9.

Vi har av miljöpolitiska skäl, som jag har sagt tidigare, kommit fram till bedömningen att stödet till den småskaliga vattenkraften ska upphöra successivt. Det är som sagt inte omgående, utan det ges en ganska lång omställningsperiod för den småskaliga vattenkraften. Jag tror nog att många av dessa vattenkraftverk kommer att kunna leva vidare också efter elcertifikatsperioden, som i många fall går ut 2012. Vi ska komma ihåg att även om detta hade varit med så hade det bara handlat om några år till. Elcertifikatsstödet omfattar ju enbart 15 år.

Anf. 56 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att dubbelmoralen fortsätter. När det gäller kärnkraften säger man först att man är kärnkraftsmotståndare. Sedan fattar man ändå beslut om effekthöjningen. När det gäller KBS-3-metoden har man inga nya förslag.

Det är uppenbart att det här kommer att betyda döden för den småskaliga vattenkraften. Jag noterar denna dubbelmoral och detta flippfloppande som är till skada för Sverige och för energipolitiken.

Anf. 57 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag noterar samtidigt att Kristdemokraterna efter hand också ansluter sig till den förda politiken när det gäller till exempel elcertifikaten. Med undantag för den småskaliga vattenkraften vill de i dag inte avveckla elcertifikatssystemet. De säger att man kan göra vissa justeringar, men tycker ändå att detta är ett system som har kommit och som bör fortsätta. Kristdemokraterna tycker att vi bör utveckla det ytterligare.

Jag tycker att det är intressant att det sker en omsvängning också hos Kristdemokraterna. Så dubbelmoralisk tror jag inte att den förda energipolitiken är. I så fall skulle ni ju inte kunna stödja oss på någon punkt, vilket ni faktiskt gör för närvarande.

Anf. 58 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Energiomställningen och energiuppgörelsen 1997 mellan centerpartister, socialdemokrater och vänsterpartister lade grunden för omställningen av det svenska energisystemet.

Det var som det brukar vara – något trögt i inledningen. Men i dag är hela samhället och alla aktörer på marknaden helt inriktade på att bygga ett miljövänligare, robustare och effektivare energisystem.

De två betänkandena, dels om certifikaten, dels om vindkraften, innebär att vi förlänger certifikatssystemet. Vi vet att det blir intressantare för banker och för dem som ska stå för investeringarna. Det blir alltså mer gjort på det området. När det gäller vinden handlar det också om att un-

*Förnybar el med gröna
certifikat och
Miljövänlig el med
vindkraft*

derlätta för investeringar så att vi inte behöver vänta i sju åtta år innan tillstånd för att bygga en miljövänlig vindkraftsanläggning blir möjlig. Det är alltså två viktiga betänkanden som syr ihop den delen av energiomställningen för den här tiden.

Det framgår av varje debatt, så även i dag, att de borgerliga partierna egentligen inte tycker om någon del av omställningen, med undantag av Centerpartiet naturligtvis. De vill att den eventuella omställningen, om de nu vill ha en sådan, ska ske utan inblandning av politiken – inga certifikat och inget gynnande av vindkraften.

Herr talman! Ibland undrar man varför vi – regeringen, Centerpartiet och Vänsterpartiet – efter tio år fortfarande håller på med den jobbiga energiomställningen, för väldigt många delar måste trots allt gå ihop för att det hela ska fungera. Varför fortsätter vi att diskutera med industrin frågan om långsiktig forskning och effektivisering? Varför genomför vi olje- och elkonvertering? Varför håller vi på med detta certifieringssystem? Varför låter vi inte vindkraften klara sig på egna meriter?

Det är klart att det vore mycket enklare att säga att energifrågan, elförsörjningsfrågan, fixar vi enkelt i Sverige genom att bygga ut kärnkraften allteftersom det behövs mer el. Vi vill dock inte ha den utvecklingen, och därför måste politiken in på något sätt. Vi vill ha ett robustare energisystem där kol, olja och uran inte har någon plats. Vi anser att det är en nödvändig utveckling, och vi tror att varje år framöver alltmer kommer att visa att detta är nödvändigt. Det kanske behövs ytterligare åtgärder för att det här landet exempelvis ska bli eleffektivare.

Någon gång under den kommande mandatperioden blir det, herr talman, läge för att diskutera den fortsatta utfasningen av kärnkraftsreaktorer. Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet är garanter för att den inriktningen fortsätter. Vi vet i dag att vi fortfarande har samma opposition emot oss på den punkten.

Herr talman! Detta är min sista riksdagsdebatt, otroligt nog. Jag vill tacka alla men framför allt mina med- och motdebattörer för de intressanta, och mindre intressanta, energidebatterna under de senaste tio åren.

Jag tackar motdebattörerna för att de orkat hålla i gång en konstruktiv diskussion och sett till att vi som står för majoriteten skärpt oss så mycket som vi bara kunnat. Det är ju oppositionens uppgift att inte stryka medhårs utan hela tiden se de svaga delarna, vilket ni verkligen gjort. Vi har sedan efterhand försökt vidta åtgärder mot bristerna.

Jag tackar mina meddebattörer och vill samtidigt gratulera dem för de stora framgångar som nåtts för att få ett miljövänligare och robustare energisystem i landet. Tack ska ni ha!

Anf. 59 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka Lennart Beijer för alla insatser i näringsutskottet och framför allt inom energipolitiken. Du har varit näst intill ovärderlig, och vi kommer att sakna dig mycket, Lennart. Tack för allt arbete!

Jag ska återgå till det politiska. Lars Johansson har vid ett flertal tillfällen frågat de borgerliga kamraterna bland Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna om olika sakfrågor. Han har frågat vad som kommer att hända med energipolitiken efter valet och vad de har för

energipolitik. Han får dock inget svar, och därför har jag satt upp mig på talarlistan.

Vi socialdemokrater har tillsammans med Vänsterpartiet och Centerpartiet i ett antal propositioner presenterat vår linje, som ger förutsägbarhet och gör att man faktiskt kan investera. Vad är ert alternativ? Ni har totalt olika åsikter om gasen. Ni har totalt olika åsikter om vindkraften. Jag antar att ni även har totalt olika åsikter om bi kraften, och ni har totalt olika åsikter om kärnkraften.

Vad vill Folkpartiet? Vill ni starta fler reaktorer eller vill ni inte göra det? Tidigare kunde man delvis ha respekt för er energipolitik – även om jag inte delade er åsikt – när ni sade att ni skulle starta en ny reaktor eftersom vi då skulle få mer energi, för man kan inte säga nej både till ny energi och till kärnkraft. Men nu är det stiltje. Nu är det status quo. Hur ställer sig Folkpartiet till elcertifikatssystemet? När ska det avskaffas, och vad kommer i så fall i stället?

Jag skulle också vilja fråga Moderaterna hur det blir med elcertifikatssystemet. Jag läste i dag, eller om det var i går, på TT att näringsutskottets vice ordförande Per Bill nu tycker att elcertifikatssystemet är väldigt bra. Jag antar att ni moderater i morgon kommer att rösta för er reservation, som innebär att elcertifikatssystemet avskaffas. Vad tycker ni egentligen?

Jag skulle även vilja fråga Kristdemokraterna, detta gamla linje 3-parti som upprörs så över kärnkraftsavvecklingen, vad de tycker. Vad ska ni göra med elcertifikatssystemet? Hur ska ni göra med gasen? Är det inte rimligt att väljarna tre månader före valet får besked om detta? Det här är den sista energipolitiska debatten i riksdagen under den här mandatperioden. Ska inte den energipolitiska diskussionen föras här? Om inte, var ska den i så fall föras?

Anf. 60 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag säger samma sak nu som tidigare. Det är inte min eller mina kamraters uppgift att i denna kammare lägga fram ett moderat förslag om energipolitiken. Vi sitter här som opposition och ska förhålla oss till regeringens förslag. Vi har framfört våra synpunkter på regeringens förslag.

Om man ändå skulle säga något i den här frågan kunde det vara att en röd linje i vår politik är att vi vill ha mer marknad och mindre politik. Vi är fast förvissade om uppfattningen att marknadens alla aktörer – från vd:arna för Vattenfall, Fortum och Eon till ägarna av vindkraft, vattenkraft, torvmossa och allt annat – på egen hand kan fatta välgrundade beslut om vilka investeringar de ska göra och vilka de inte ska göra.

Vi tror rent allmänt, herr talman, att det blir bättre om man överlåter detta beslutsfattande till enskilda aktörer. Vi tror inte att det blir bättre om politiker använder sig av energifrågor för att sy ihop politiska kompromisser. När det gäller den småskaliga vattenkraften är omsvängningen från Socialdemokraternas sida något egendomlig, alltså detta lutande mot Miljöpartiet och kravet att den småskaliga vattenkraften inte ska inrymmas i elcertifikaten. Vi tror inte att det blir bra när politiker ska använda sig av sin politiska makt och sina önskemål för att sy ihop politiska kompromisser med hjälp av beslut på energiområdet.

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Förnybar el med gröna
certifikat och
Miljövänlig el med
vindkraft*

Mer marknad, mer civilsamhälle, mindre politik. Så skulle man kunna sammanfatta den borgerliga synpunkten.

Anf. 61 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att man i riksdagen, som är vårt offentliga rum, inte ska diskutera vad man vill gå till val på. Jag tycker att det är en helt orimlig uppfattning. Det är väl just här vi ska ge väljarna till känna vad det är vi vill. Energipolitiken är ett sådant område.

Om jag förstått det hela rätt, och som jag läst i tidningen, kan jag bara konstatera att inte heller Moderaterna vill bygga ut kärnkraften. Då skulle jag vilja fråga: Vad vill de ha i stället? De vill ju inte ha den förnybara energin. Tror Anne-Marie Pålsson att det kommer något nytt av sig själv? Litar Anne-Marie Pålsson så mycket på de tre stora företagen på den svenska energimarknaden, trots att det visat sig finnas problem med prisbildning och allt möjligt? Löser det sig av sig själv? Hur ställer sig Moderata samlingspartiet till elcertifikatssystemet? I går sade Per Bill, vice ordförande i näringsutskottet, att elcertifikatssystemet är bra, men i er reservation säger ni att det ska avskaffas.

Anf. 62 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tror att ordföranden i näringsutskottet kom lite sent till debatten. Om Marie Granlund hade kommit när jag började mitt anförande hade jag kunnat ge svar på frågan hur vi ser på elcertifikaten. Jag ska dock inte trötta lyssnarna med att dra det ytterligare en gång.

När det gäller elpolitiken, och energipolitiken i vidare mening, är det viktigt att inför lyssnarna påpeka att det inte bara är det som vi gör i Sverige som spelar roll. Faktum är att det spelar väldigt liten roll. Det är vad man gör i Europa som spelar någon roll därför att vi är nu sammanlänkade med den europeiska marknaden. Framför allt spelar det väldigt stor roll vad man gör i Indien och i Kina. Vi är nämligen ingen isolerad ö i världen. Vi finns med på den internationella arenan oavsett om vi vill det eller ej.

Anf. 63 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är märkligt. Om man hade en kristallklar uppfattning om elcertifikatssystemet hade det väl varit enkelt att upprepa det. Det är väl i stället som så att man ändrar sig hela tiden.

Jag är oerhört orolig för vad det här innebär för förutsägbarheten för näringslivet, om man inte vet vad det är som ska gälla för någonting. Och, som sagt, den totala oenighet som finns inom den borgerliga alliansen om gas, om torv, om vindkraft och så vidare bådär inte gott för svenskt näringsliv.

Anf. 64 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Det är väldigt lätt att vara självsäker i talarstolen när mandatperioden är slut och betänkanden ligger framme och Marie Granlund har lyckats få majoritet just när det gäller dessa betänkanden. Men jag skulle vilja inleda med att ställa frågan tillbaka till dig: Vad tänker du göra om du bildar regering nästa mandatperiod?

Centern har ju tyckt att ni har brutit det avtal som ni hade slutit, så nu finns det inget tydligt samarbete kvar längre. Miljöpartiet ingår inte i uppställningen. De är också utanför, vilket betyder att Marie Granlund, precis som Folkpartiet, skulle komma att behöva hitta nya allianser. Det betyder att man då tillsammans kommer överens om hur politiken ska se ut.

Folkpartiet säger att vi ska bygga ut kärnkraften – ja. Men Folkpartiet, till skillnad mot Socialdemokraterna, menar inte att de här energikällorna ska byggas med statliga medel eller att de ska subventioneras med statliga medel. Vi säger bara: Ta bort de regler och lagar som hindrar att marknaden producerar det som behövs! Vi behöver mer el, och vi ska inte behöva betala mer för den än nödvändigt.

Sedan gäller det elcertifikaten. Skulle det visa sig att det behövs något slags stimulans för att stimulera förnybara energikällor får man väl finansiera det via statsbudgeten. Man lurar inte elanvändarna genom att införa certifikat där vi inte bara betalar för produktionen utan också till statskassan där man sedan, Marie, ska bestämma åt det svenska folket hur de pengarna ska användas. Varje enskild medborgare i Sverige kan faktiskt själv bestämma hur man ska använda de pengarna. Vi kommer att förhandla, och vi vill att marknaden ska producera det som behövs, inte att vi som politiker ska in där och peta.

Anf. 65 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater har inte bara lagt fram ett par propositioner på energiområdet. Vi har lagt fram väldigt många propositioner under den här fyraårsperioden. Det har vi också gjort sedan 1997, när den här energiuppställningen var. Och det har gett en förutsägbarhet för näringslivet och för konsumenterna. Sedan finns det problem på elmarknaden, och dem vill vi försöka komma åt. Det handlar om att komma åt de oligopol som finns och så vidare, men det är ingen enkel sak att ta tag i.

Men jag återkommer till frågan: Vad vill Folkpartiet med kärnkraften? I går läste jag i en nyhet från TT – jag vet inte vad som gäller, om det är TT eller om det är riksdagen som gäller – att partiledaren Leijonborg var ute och sade att man inte vill starta några nya kärnkraftverk, i alla fall inte förrän efter 2011. Vad är det för någonting som gäller? Hur ska ni forma den politiska alliansen? Och hur ska ni få samman åsikter om gas, om torv, om vindkraft?

Anf. 66 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Vi kommer att jobba på precis samma sätt som Marie Granlunds parti i regeringen har jobbat under denna mandatperiod. Vi kommer också att lämna propositioner, och då, när de propositionerna kommer, har du någonting att ta ställning till. Vi sitter inte i regeringsställning nu. Propositioner lämnar vi när vi väl sitter där, vilket jag hoppas att vi gör efter den 17 september.

Anf. 67 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt att oppositionen inte kan lämna några propositioner. Men vore det inte ganska rimligt att i den här sista energipolitiska debatten före valet faktiskt berätta för väljarna vad man tycker, när

det är tre månader kvar? Hur blir det med kärnkraften? Hur blir det med certifikatsystemet? Hur blir det med vindkraften och så vidare? Det tycker jag hade varit rimligt att svenska folket hade fått veta.

Anf. 68 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Den fråga som jag skulle vilja ställa till Marie Granlund är: Vilken energipolitik kommer det att vara i Sverige efter valet om ni vinner valet?

Nu är ju den här uppgörelsen med Centerpartiet förbi. Då är frågan: Är det Miljöpartiets förslag som kommer att gälla? I sådana fall kommer vi att få se ännu mer av förtida avveckling av kärnkraften, till exempel.

Vi har ju, som jag nämnde förut, Barsebäck 1 och 2 som avvecklades i förtid och som kom att kosta skattebetalarna långt över 10 miljarder i böter. Kraften skulle kunna användas i Sverige. I stället får vi starta upp skitig kraft i Polen, till exempel.

Vilken energipolitik kommer att gälla efter valet, Marie Granlund?

Anf. 69 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det kommer att gälla en energipolitik som är bra såväl för konsumenter som för miljön och för näringslivet. Vi kommer att fortsätta att satsa på certifikatsystemet och utveckla detsamma för att få fram förnybar energi som också har visat sig vara väldigt lyckosam. Vi har väldigt tydliga mål med det.

Vi kommer också att satsa på effektiviseringar. Vi kommer också att satsa på att försöka komma åt elmarknaden och den prisbildning som är där. Vi har redovisat vår politik i sju, åtta, nio, tio propositioner, och de gäller. Men vad vill ni för någonting? Vill Kristdemokraterna bygga ut kärnkraften? Det blir ju ganska konstigt om man inte vill satsa på någonting nytt. Då blir det ju status quo. Då står vi stilla. Då blir det ingen mer energi. Det blir ingen mer el. Vad vill ni?

Anf. 70 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Vad gäller kärnkraften har vi föreslagit att det skulle kunna vara en ny folkomröstning. Vi tycker att det är helt orimligt att den här döda handen ligger över frågan. Vi tycker att svenska folket borde få säga sitt i den här frågan.

När det då gäller valet får vi ju varje dag rapporter om hur Miljöpartiet och Vänsterpartiet lovar nya saker. Senast i går hörde vi att Vänsterpartiet kom med förslag om 200 000 nya jobb, ofinansierat. Man kan se på alliansen. Vi har sex olika arbetsgrupper med klara förslag på det ena området efter det andra, när det gäller skolan, när det gäller omsorgen, när det gäller att få fram nya företag.

När det gäller energipolitiken har vi kristdemokrater hela tiden eftersträvat breda uppgörelser. Det vill vi ha i framtiden också, men regeringspartiet, som än så länge är Socialdemokraterna, har ju varit mycket ointresserat av detta.

Men nu är ju den här uppgörelsen med Centerpartiet slut, och då är frågan: Vart ska man vända sig? Det är så oerhört viktigt att vi får långsiktighet, fasta spelregler. Vi har en basindustri som behöver väldigt mycket energi, och de behöver klara besked från vänsterkartellen. Vilken

politik är det som gäller? Vilka vill Socialdemokraterna göra upp med om man vinner valet, vilket jag hoppas inte blir fallet?

Prot. 2005/06:140
13 juni

Anf. 71 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag tror att såväl näringsliv som konsumenter vet att vi bedriver en bra energipolitik i en ganska svår tid. Men jag återkommer till frågan: Vad kommer att hända – det har ju tydligen inte varit någon arbetsgrupp när det gäller det? Vad kommer att hända om den borgerliga alliansen vinner? Vad kommer att hända med kärnkraften? Vad kommer att hända med gasen? Vad kommer att hända med torven, och vad kommer att hända med vindkraften?

Det blir ju ett investeringsstopp om man inte tror att det finns möjligheter att investera i den här alternativa energin.

Jag tycker faktiskt att väljarna borde få svar på det här, och det är inte helt fel att man kan få svar i Sveriges riksdag.

*Förnybar el med gröna
certifikat och
Miljövänlig el med
vindkraft*

Anf. 72 PER BILL (m):

Herr talman! Jag hade inte tänkt sätta upp mig på listan för den här debatten. Jag tycker att Anne-Marie Pålsson har skött de blåa flaggorna alldeles utmärkt. Men när jag blir apostroferad flera gånger måste jag faktiskt gå upp.

Anfall är bästa försvar, tycks vara Marie Granlunds och Socialdemokraternas taktik. Det är inget som helst tvivel om att i det här betänkandet har Vänsterpartiet och Socialdemokraterna svikit Centerpartiet. Man har gått ifrån en av de saker som var bra med de gröna certifikaten, nämligen att det är förnybar energi som ska premieras, inte något annat. Helt plötsligt är det vad som enligt Miljöpartiet för tillfället är politiskt korrekt energi som ska få tilldelning av certifikat.

Om man ska ha ett subventionssystem finns det två fördelar med systemet med gröna certifikat. Den ena är att man sätter upp en tydlig linje för vad som ska få denna typ av subventioner. Den andra är att man gör det under en begränsad tid. Politiker tycker ibland att det är trevligt att ha saker utanför statsbudgeten, till exempel lägga dem direkt på elräkningarna och därmed inte få budgetpåverkan. Det är just det man går ifrån när man låter Miljöpartiets budgetförhandling spräcka den del av de gröna certifikaten som var riktigt bra.

Marie undrar vad som är Moderaternas energipolitik. Vi har diskuterat frågan 10 eller 20 gånger. Precis som Anne-Marie Pålsson säger handlar det om mindre politiskt klåfingrande och mer marknad. Det handlar också mycket mer om att inte se Sverige som en isolerad ö utan som en del i en gemensam europeisk energimarknad.

Sedan handlar det om långsiktighet. Det är därför vi har sagt att när vi kommer till makten kan vi inte ta bort allting som vi tycker är mindre bra i energipolitiken för att sedan efteråt säga att vi vill ha en bred överenskommelse. Därför skrev vi till propositionen om gröna certifikat ett särskilt yttrande där det framgick att om riksdagen röstade igenom detta vill vi vara konstruktiva. Vi går därför in och har åsikter om hur varje punkt kan göras bättre.

Det normala är att om man är emot själva idén man sedan avstår rakt igenom betänkandet. Men i och med att riksdagen nu har bestämt sig för att dessa certifikat ska finnas kvar under lång tid gäller det för oss att

vara konstruktiva och att försöka göra dem så bra som möjligt eller så lite dåliga som möjligt. Jämfört med andra system som finns runtom i Europa för att främja framväxten av ny energi blir jag, saktat men säkert, mer övertygad om att de gröna certifikaten är bättre än de andra systemen. Det gör det lite lättare att fortsätta att vara pragmatisk och försöka hitta något som vi kan bli överens om under lång tid.

Anf. 73 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr ålderspresident! Per Bill uttalade sig i går i tidningen och sade att man närmar sig regeringens energipolitik och att certifikat inte är så fel. Varför skriver man då över huvud taget en reservation om att regeringen ska återkomma med förslag om att upphäva dessa? Vad är Moderaternas åsikter om certifikatsystemet egentligen? Är det någonting som har ändrats den senaste veckan – som allting annat ändras? Om man är för certifikatsystemet, kommer det att bli alliansens mening att certifikatsystemet ska vara kvar?

Anf. 74 PER BILL (m) replik:

Herr ålderspresident! Det är precis som vi faktiskt säger i reservationen. Den typ av gröna certifikat som finns nu vill vi ta bort, när man gör dem till vad Miljöpartiet anser är för tillfället politiskt korrekt energi.

Om man däremot hade hållit kvar vid den lösning som togs fram av Centerpartiet, om det var 10 % som gick till administration och inte 50 %, hade vi där hittat en långsiktig överenskommelse som vi hade kunnat vara överens om när hettan i valet har lagt sig.

Vi måste få ett certifikatsystem som handlar om objektiva kriterier för vad som är förnybar energi. De ska vara vetenskapligt objektiva. Det ska inte vara Miljöpartiets kongress som bestämmer år för år vilka saker som ska ingå och inte ingå i certifikatsystemen. Är det så skapar man en enorm osäkerhet på marknaden. Det är just ökad säkerhet på marknaden som Anne-Marie Pålsson i dag har talat om och som är Moderaternas politik. Vi vill ha mer och mer säkerhet. Politikerna ska inte gå in och bestämma än det ena, än det andra.

Redan under nästa mandatperiod ska Socialdemokraterna och Vänsterpartiet sätta sig ned och diskutera nästa kärnkraftsreaktor. Det är kanske därför som man bråkar extra mycket med Folkpartiet eftersom man vill skyla över det faktum att man under nästa mandatperiod ska ta nästa steg i avvecklingen av kärnkraftverken och peka ut nästa reaktor.

Anf. 75 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr ålderspresident! Per Bill pratar om oenighet och en liten del i elcertifikatsystemet, nämligen den småskaliga vattenkraften som fasas ut två år tidigare. Det är vad det handlar om. Vi kan ha olika åsikter om det, och det kan säkert ske en översyn av hur det har fungerat så småningom.

Vilken energipolitik står Moderaterna för? Hur kommer det egentligen att bli med elcertifikatsystemet? Vad är alliansens förslag om gasen? Ni har totalt olika åsikter. Hur kommer vindkraften att främjas – om man tycker att det är viktigt? Kommer det att byggas nya kärnkraftsreaktorer?

Anf. 76 PER BILL (m) replik:

Herr ålderspresident! Det är precis som Anne-Marie Pålsson sade i sin inledning. Vi tror att kloka företag kommer att fatta kloka beslut. Det innebär att det är dessa företag som kommer att bestämma hur mycket man vill öka sina satsningar på biogas, torv, kärnkraft och vindkraft.

Vad som har hänt under denna tid, och som är det positiva med de ökade energipriserna – det finns en positiv sida, även om vi alla har det tungt och jobbigt när vi ska betala våra elräkningar – är att många nya energiformer och många nya projekt är kommersiellt intressanta.

Jag pratar numera om det gröna guldets. Inte bara massaved utan också bioenergi kommer under en lång tid att vara en riktig framtidsgren för Sverige. Vi har det blå guldets, vattenkraften, som också är en fantastisk möjlighet för Sverige. Precis som Centerpartiet tycker vi att det är konstigt att man låter Miljöpartiets kongress avgöra att dessa ska fasa ut ur certifikatsystemen.

Vi tror att på en reglerad, tydlig marknad där politiker inte vare sig bygger energianläggningar eller förstör energianläggningar kommer kloka marknadsaktörer att bygga upp en mix. Vi kommer att se alla möjliga nya, spännande energiprojekt eftersom många av dessa energiprojekt blir lönsamma efter mycket kort tid.

Anf. 77 MARIA LARSSON (kd):

Herr ålderspresident! Det är intressant att höra Marie Granlund stå här och efterfråga gemensamma förslag från alliansen, med tanke på att vi säkert har presenterat – någon hade räknat ut det – 700 gemensamma förslag på en rad olika områden. Vänsterpartierna har däremot inte presenterat ett enda gemensamt förslag för kommande mandatperiod. Det finns inget gemensamt valprogram, ingen gemensam agenda för vad man vill göra över huvud taget.

Marie Granlund tar exemplet från energipolitiken, som är ett av de områden där vi ännu inte har presenterat gemensamma förslag. Jag vill betona: *ännu inte* har presenterat gemensamma förslag. Marie Granlund kan se fram emot ytterligare trevligheter när det gäller vad vi kommer att presentera för väljarna.

Jag är bekymrad för väljarnas del över den totala avsaknaden av gemensamt valmanifest från vänstern. Hur ska det bli när Vänsterpartiet föreslår 200 000 nya jobb helt ofinansierat inom offentlig sektor? Är det också Marie Granlunds förslag? Hur ska det bli med föräldraförsäkringen? Vänsterpartiet går till val på en fifty-fifty-delning, och Miljöpartiet vill ha en tre-tre-tre-delning. Socialdemokraterna har stora interna problem med frågan, för kongressen har sagt ett men Göran Persson säger något annat. Några partier vill ta bort utgiftstaket. Vänsterpartiet vill lyfta upp hela utgiftstaket. Hur ska Marie Granlund tackla det?

Här finns en massa frågor. Ska det bli som vanligt, att det där avgörs i nattmanglingar och budgetsamtal och det kommer ut någonting helt annat än det väljarna hade förväntat sig? Vilken väljare som röstade på Socialdemokraterna hade till exempel förväntat sig friår? Nej, Marie Granlund är svaret skyldig. Vi har lagt massor med gemensamma förslag.

När det gäller energipolitikens område är Marie Granlund också svaret skyldig. Vi har här i kammaren under hela mandatperiodens gång letat efter och sökt få till stånd breda lösningar.

Jag har stått här i kammaren och erbjudit samarbete. Per Bill har stått här i kammaren och erbjudit samarbete. Vi har inte fått en enda förfrågan, inte en enda inbjudan. Om det är så att Marie Granlund verkligen menade någonting med sitt vurmande för näringslivet – jag hoppas det – borde hon ha sett till att det tagits initiativ för att få till stånd de breda lösningarna. När det gäller energipolitiken tror jag att det är väldigt avgörande att man kan ha blocköverskridande lösningar, som kan ligga fast långsiktigt, till gagn för producenterna och till gagn för konsumenterna.

Nej, inga sådana initiativ har tagits. Ingenting har hänt. Det är ett stort ansvar som den sittande regeringen bär.

Den gamla alliansen av samarbetspartier när det gäller energipolitiken är upplöst – den finns inte i dag. Frågan är verkligen, oavsett regering, hur man kommer att agera fortsättningsvis.

Vi har inom alliansen närmat oss varandra alltmer i vår politik under den här mandatperioden. Jämför antalet gemensamma reservationer i dag! De är fler än de någonsin har varit. Men det här verkar Marie Granlund blunda inför.

Varför har inte initiativen kommit till att inbjuda till de breda lösningarna, som Marie Granlund står och talar positivt om här i dag?

Anf. 78 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr ålderspresident! Vi kan ju ta en allmänpolitisk debatt, men jag tänkte hålla mig till el. Annars kunde jag fråga hur det blir: Kommer ni att acceptera Centerpartiets förslag om att unga under 26 år knappt ska ha några rättigheter på arbetsmarknaden? Kommer den borgerliga alliansen att driva vårdnadsbidrag? Jag tänker inte göra det utan hålla mig till den fråga som det gäller.

Det är inte sant att väljarna inte får reda på vad vi tycker. Vi har nu lagt fem propositioner, och två diskuterar vi nu och ska besluta om här i morgon. Det gäller bland annat ett elcertifikatssystem som ska gälla till 2030. Jag tror nog att väljarna får reda på vad som händer. Det får också de små producenterna av alternativ energi.

Men vad är de borgerligas förslag? Vill ni avveckla certifikatsystemet, eller vill ni inte avveckla det? Ni säger att ni har gemensamma reservationer. Jag tror att det är en av åtta, och det gäller den småskaliga vattenkraften. Så mycket enighet var det inte på det området.

Anf. 79 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr ålderspresident! Skillnaden mellan oss och er är, som sagt var, att vi har 700 förslag som vi har lagt fram gemensamt. Ni har lagt ett antal propositioner, varav en del sträcker sig längre fram i tiden. Det är lovvärt, men det säger ingenting om er gemensamma agenda för den närmaste mandatperioden. Det här är sådant som redan är beslutat, som är färdigt eller som snart kommer att beslutas. Ni har ingen gemensam agenda för vad ni vill göra de kommande fyra åren. Det har vi, och vi kommer att utveckla den ytterligare.

När det gäller elcertifikatsystemet tror jag att Marie Granlund, om hon inte har varit alldeles döv, mycket väl känner till Kristdemokraternas

sätt att resonera i den här frågan. Jag har märkt att också flera andra partier resonerar likadant.

Vi hade från början önskat ett annat system. Vi hade velat ha ett system som vi tror bättre hade gagnat utvecklingen av de förnybara energikällorna, därför att det här är inte det optimala systemet. Vi ser också hur vissa har tagit över på andras bekostnad. Vi tror att det behövs en viss form av stöd till det som är förnybart för att det ska kunna växa sig starkt på marknaden.

I dag finns elcertifikatssystemet på plats, och där kan man givetvis inte, med hänsyn tagen till producenter och konsumenter, bara kasta omkull energipolitiken. Det har varit alldeles för mycket ad hoc i energipolitiken under Socialdemokraternas ledning. Det har gjort att vi i dag inte står väl rustade inför framtiden i det här landet.

Vi har respekt för beslut som har fattats och att vi behöver ha långsiktighet i agerandet. Vi vill skruva en del på nuvarande elcertifikatssystem, och vi vill framför allt hitta gemensamma europeiska lösningar. Men vi vill rusta Sverige, för att få ett land som kan både tillgodose det egna behovet av energi och fungera som nettoexportör till Europa. Det är inte så länge sedan vi var där, men under Socialdemokraterna, tillsammans med samarbetspartiernas ledning, har man fört oss i en riktning där vi inte längre är en naturlig nettoexportör – bara vissa gynnsamma år – utan i stället är en nettoimportör.

Det här är ett stort misslyckande med den energipolitik som har bedrivits. Det hade varit bra om vi hade kunnat få till stånd bredare lösningar som kunnat vara mer långsiktiga och skapat kraft också ute i ett europeiskt perspektiv.

Anf. 80 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr ålderspresident! Vi har diskuterat väldigt mycket energipolitik den här våren, och vi har också lagt fast och återupprepat vad vi tycker om gasen, att gas kan vara bra men att det inte ska vara några storskaliga lösningar och att det ska vara kommersiellt gångbart. Vi lägger nu fast ett elcertifikatssystem som ska gälla till 2030, så att vi ska veta hur den alternativa energin ska kunna fungera och förhålla sig i framtiden. Detta system har redan gett fem nya terawattimmar.

Vi har också tagit ett antal beslut om hur vi ska komma åt elmarknaden så att den blir bättre fungerande och konsumenterna får större makt och inflytande och också se över maktkoncentrationen på elmarknaden.

Mot det här står totalt olika åsikter, om gas, om vindkraft, om biobränslen, om kärnkraft och så vidare. Jag tycker att det hade varit intressant för väljarna att få reda på vad man tycker om det här.

Anf. 81 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr ålderspresident! Marie Granlund använder den sista debatten till att ställa en rad frågor till fyra partier som har valt att inför kommande valrörelse samarbeta, och samarbeta i en utsträckning som aldrig har skett tidigare i svensk historia och där vi har gemensamma frågor och gemensamma svar på en rad olika områden. Fler svar kommer att levereras.

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Förnybar el med gröna
certifikat och
Miljövänlig el med
vindkraft*

Marie Granlund har inte gett ett enda svar, inte ett enda svar om varför man under fyra år har försömt att inbjuda till samtal för att söka breda, blocköverskridande lösningar som kan ligga fast under lång tid. Hon har inte heller gett ett enda svar om varför man med de partier som man avser att samregera med eller samarbeta med under nästa mandatperiod inte har visat upp någon form av gemensamt valmanifest.

Det kan bara tolkas på ett sätt: Man tror kanske att man får en 50-procentig majoritet, vilket man naturligtvis inte får. Men man vill inte ge väljarna besked. Och man är inte beredd att göra någonting som är blocköverskridande för att verkligen få till stånd det som kan gagna vårt land, våra producenter av energi och våra konsumenter av energi. Jag kan bara beklaga att det har varit fallet under så lång tid och uppenbarligen kommer att vara fallet också i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

6 § Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

*Konsumentpolitikens
mål och inriktning och
En handlingsplan för
hållbar konsumtion för
hushållen*

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU22
Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

Ålderspresidenten konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

7 § Konsumentpolitikens mål och inriktning och En handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU33
Konsumentpolitikens mål och inriktning (prop. 2005/06:105) och
lagutskottets betänkande 2005/06:LU36
En handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen (skr. 2005/06:107).

Anf. 82 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr ålderspresident! Vi ska nu debattera konsumentpolitiken. Vi har två olika betänkanden. Det ena handlar om hållbar utveckling, och det andra handlar om konsumentpolitikens mål och inriktning. Det handlar om trygga konsumenter som handlar hållbart. Vi ska diskutera de nya målen. Det är ett huvudmål och tre delmål. I lagutskottets betänkande 33 finns det 32 reservationer och två särskilda yttranden, och i lagutskottets betänkande 36 finns det en reservation, om jag minns rätt.

Jag överlämnar nu ärendet till debattörerna.

Anf. 83 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 i lagutskottets betänkande 33. Vi står naturligtvis bakom alla reservationer från Moderaterna i lagutskottets betänkande 33 och också reservationen i lagutskottets betänkande 36. Men för tids vinnande yrkar jag bifall till bara den första reservationen.

Det här handlar framför allt om regeringens proposition om nya konsumentpolitiska mål. Detta är ett viktigt politiskt fält. Det är en del av vår välfärd att vi har en fungerande marknadsekonomi där svenska konsumenter får del av säkra varor och tjänster, ett brett utbud till rimliga priser.

I Moderaternas motion från i höstas om konsumentmakt redogör vi för hur vi vill stärka den enskildes konsumentmakt och kunskaper, forma en politik för låga priser och ett brett utbud och för att alla varor och tjänster i Sverige ska vara säkra och trygga.

Den socialdemokratiska regeringens fokus i konsumentpolitiken framstår vid en granskning av propositionen dessvärre som både oklart och otydligt. Trots att regeringen föreslår endast ett mål för konsumentpolitiken är det svårt att se att målet Trygga konsumenter som handlar hållbart är särskilt mätbart eller tjänar som en klargörande kompass för det viktiga konsumentpolitiska arbetet.

Tvärtom är den socialdemokratiska propositionen dessvärre fylld med stora ord och ett litet verkligt innehåll. Formuleringar travas på varandra: trygga konsumenter ska handla hållbart, kunniga konsumenter ska hushålla med egna och andras resurser.

Detta är utmärkt. Få kan motsätta sig detta. Men det är tråkigt att regeringen saknar de konkreta förslag eller verktyg som med kraft skulle föra politiken mot målen.

I regeringens proposition saknas det dessutom en fördjupande diskussion om konkurrensens betydelse för konsumentpolitiken och den för de allra flesta konsumenter så viktiga frågan om pressade priser. Det saknas förslag och mätverktyg som skulle stärka konkurrensen och pressa priserna till förmån för konsumenterna. Det är synd eftersom vi vet att en sund konkurrens också är konsumentens bästa vän.

Vi vill att konkurrensen på den svenska marknaden ska öka genom att nya företag etablerar sig och konkurrenshinder tas bort. I marknadsekonomins natur ligger att gamla lösningar ständigt får vika för nya som är bättre ägnade att tillfredsställa konsumenternas varierade krav. En starkt konkurrens skulle innebära lägre prisnivåer, vilket skulle leda till betydande vinster för det svenska folkets välfärd.

Med ett stort och brett utbud ges konsumenterna möjlighet att göra egna val, att välja och välja bort. Den europeiska inre marknaden är gynnsam för svenska konsumenter eftersom den skapar ett större utbud av varor och tjänster. Därför måste den europeiska inre marknaden vårdas i syfte att öka konkurrensen på ett sätt som kommer konsumenterna till del.

Notera också, herr ålderspresident, att det är en politik för större utbud och pressade priser som är av allra största vikt för de konsumenter som har tunnast plånböcker. Det är människor med hög inkomst, som riksdagsledamöter, som klarar av vårt höga svenska prisläge. Men det kostar allra mest för dem med lägst inkomster.

Vi anser att konsumenternas intresse för en sund konkurrens som medför lägre priser tydligare måste vara en del av målet för vår konsumentpolitik. Och vi beklagar att det perspektivet till stor del utelämnas av regeringen och framför allt inte får några avtryck i den förda politiken.

Den socialdemokratiska regeringen föreslår i stället att försöksverksamheten med Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister utvidgas till att omfatta tvister på hela det konsumentpolitiska området. Dessutom föreslås försöksverksamheten förlängas till utgången av år 2011.

Vi motsätter oss detta förslag. Det är knappast förtroendeingivande att den socialdemokratiska regeringen lägger fram lagförslag som ska gälla på försök. Förslag till riksdagen bör vara väl förberedda, väl förankrade och utredda. Det är inte lämpligt att testa nya lagar.

Flertalet remissinstanser har också påpekat för den socialdemokratiska regeringen att det föreligger risker för intresse- och jävskonflikter om Konsumentombudsmannen agerar ombud samtidigt som det är Konsumentverkets eget regelverk som kommer att prövas. Att regeringen utan något djupare resonemang säger sig ha svårt att se sådana intressekonflikter eller jävssituationer känns tyvärr inte som en garanti för att så inte kommer att bli fallet. De dubbla rollerna i rättsprocesserna är uppenbara, och det riskerar att gå ut över den enskildes rättssäkerhet.

Mot bakgrund av de här föreslagna förändringarna för Konsumentombudsmannen är det än mer överraskande att Socialdemokratierna i en motion föreslår att man ska avskaffa kravet på att Konsumentombudsmannen ska vara utbildad jurist. Efter utskottets hörande av remissinstanser och Lagrådet föreslår majoriteten i utskottet en utredning av ärendet. Och bara det torde överraska många eftersom regeringen samtidigt föreslår att de juridiska processmöjligheterna ska bli avsevärt större för KO. Vi kan inte utesluta att förslaget om att avskaffa kravet på att Konsumentombudsmannen ska vara jurist läggs fram i det krassa syftet att kratta för och underlätta för den socialdemokratiska regeringens utnämningssmakt och för utnämningar där andra motiv än juridisk kompetens spelar roll.

Till sist måste jag i detta sammanhang säga att det finns skäl att bekymra sig över hur den socialdemokratiska regeringen vårdar resurserna på Konsumentverket. I ett slag bestämde regeringen att flytta Konsumentverket från Stockholm till Karlstad. Visst finns det duktiga jurister i Karlstad. Det är en trevlig stad. Men flyttlasspolitiken fick också till konsekvens att blott en av myndighetens ca 30 jurister valde att flytta med. Det kommer förstås att ta tid och kraft att ersätta duktig och erfaren kompetens på det här området.

”Bristen på erfarna jurister ger skjotare större möjligheter att lura de svenska konsumenterna.” Det har till exempel Sveriges Konsumentråd varnat för i Dagens Nyheter den 24 november förra året. Det bekymrar, och vi får, herr ålderspresident, när vi ska anta dessa målsättningar hoppas att de här farhågorna, som lever i verkligheten, inte besannas.

Eftersom det här är lagutskottets sista debatt vill jag rikta ett stort tack till lagutskottets kansli och tjänstemän för den behjälplighet som tjänstemännen har visat oss ledamöter.

Anf. 84 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr ålderspresident! Vad är syftet med att ha en konsumentpolitik? Vad är själva det grundläggande skälet till att det är viktigt att i vårt samhälle ha en tydlig, medveten och aktiv konsumentpolitik?

För oss i Folkpartiet handlar konsumentpolitiken om att ge den enskilde konsumenten makt på marknaden, att vi som enskilda konsumenter ska få större möjligheter att hävda våra intressen gentemot näringsidkare, och garantera att vi får korrekt och tydlig information om de varor eller tjänster som vi antingen har köpt eller är på väg att köpa. Genom att kombinera en tydlig och robust konsumentpolitisk lagstiftning med ett arbete för ökad konkurrens, för frihandel och för öppnare marknader ska den se till att den enskilde konsumenten får så stora möjligheter som det bara går att hitta varor och tjänster som han eller hon upplever som köpvärda och prisvärda.

Däremot, herr ålderspresident, är det inte i konsumentpolitikens intresse att tala om för konsumenterna vad de ska handla eller vad de borde köpa.

Jag börjar i den här änden därför att jag i mitt anförande avser att återkomma till en rad punkter där jag känner ganska stor oro för att konsumentpolitiken håller på att styras i riktning mot statlig ideologiproduktion. Det är ett antal områden där vi ser att konsumentpolitiken gör en gir bort från att öka konsumenternas valfrihet och över till att säga åt konsumenterna vad de ska köpa. I en marknadsekonomi är det faktiskt du och jag som konsumenter som inte bara har rätt att avgöra vad vi köper utan också ansvaret att agera med omdöme och förnuft utifrån våra egna värderingar.

Den konsumentpolitiska proposition som vi just nu debatterar tillsammans med skrivelsen om hållbar konsumtion för hushållen hänger ihop med ett antal andra skrivelser och produkter som har landat på riksdagens bord ungefär samtidigt. Jag tror att många av de problem som vi ser i den här propositionen och i den här skrivelsen handlar om att regeringen vid olika tillfällen under den här mandatperioden velat visa handlingskraft genom att sätta i gång olika utredningsprocesser och ta olika initiativ. Så småningom måste man ju se till att det blir någonting av det där. Men man har inte haft kapacitet att ha en helhetssyn på sina egna utredningsprodukter. Man har också haft förfärligt bråttom på slutet, vilket gör att riksdagen ungefär samtidigt fått dels en skrivelse om den svenska strategin för hållbar utveckling. Sedan fick man en skrivelse om ekologisk produktion och konsumtion, som mycket handlar om konsumtionsfrågor, vilket naturligtvis framgår av titeln. Dessutom kom en skrivelse om hållbar konsumtion för hushållen, som vi just nu debatterar, och därtill en konsumentpolitisk proposition som mycket handlar om hållbarhet ur konsumtionssynpunkt.

Jag tror, herr ålderspresident, att en av orsakerna till att det spretar så förfärligt i de här dokumenten är just att de är olika och att regeringen inte har haft politisk handlingsförmåga att sammanföra sin analys till en helhetsbild. Det här dyker upp här och var. Jag ska ta ett exempel.

I skrivelsen om hållbar konsumtion lyfter man fram som någonting stort och betydelsefullt att Konsumentverket ska ha i uppdrag att bistå kommunerna med hållbarhetsaspekter på samhällsplaneringen ur ett kon-

*Konsumentpolitikens
mål och inriktning och
En handlingsplan för
hållbar konsumtion för
hushållen*

summentperspektiv. Nu är det bara det att Konsumentverket redan arbetar med den sortens frågor, herr ålderspresident.

Dessutom står det i det andra dokumentet att Konsumentverket nu tydligare ska fokusera sin verksamhet på tillsyn och kontroll av den marknadsrättsliga lagstiftningen, det vill säga man ger i de olika dokumenten två helt olika signaler.

Sedan har vi det konsumentpolitiska mål som den tidigare talaren redan har varit inne på. Som flera remissinstanser har pekat på är det i princip omöjligt att definiera hur man på något sätt skulle kunna vara emot ett konsumentpolitiskt mål som handlar om att trygga konsumenter ska handla hållbart. Men det är just det som är problemet, som har visats i det remissyttrande som till exempel Konkurrensverket gav på den departementspromemoria som ligger bakom den här propositionen. Det här är så vagt och allmänt syftande att det egentligen inte säger någonting alls om åt vilket håll politiken är på väg.

Det blir dessutom lite stötande när det här kombineras med att man inte presenterar några indikatorer för hur man ska mäta ifall man uppnår sitt konsumentpolitiska mål. Det enda som vi får veta, i kapitel 12 i propositionen, är att regeringen så småningom, 2009, kommer att återkomma till riksdagen och berätta hur man har mätt.

Jag tycker ärligt talat att detta är ganska bekymmersamt eftersom det faktiskt blir en oerhört innehållslös riksdagsbehandling av detta förslag till konsumentpolitiska mål om inte vi kan ta ställning till ungefär hur regeringen tänker gå till väga för att ta reda på om man uppnår detta mål. Statskontoret och en rad andra instanser har vid olika tillfällen pekat på vilka stora problem man bygger in i den statliga förvaltningen när man formulerar just den här sortens fluffiga mål som inte går att stämma av i efterhand.

Folkpartiet har i vår svarsmotion på den här propositionen visat på en alternativ målstruktur men också pekat på hur viktigt det är att riksdagen får möjlighet att lämna sina synpunkter på hur målen ska mätas. Det kanske inte är så att vi ska rösta om vartenda kommatecken när det gäller hur indikatorerna ska se ut eller hur regeringen ska mäta det här, men vi måste i alla fall ha möjlighet som folkets representanter att ge våra kommentarer till den allmänna inriktningen. Den möjligheten förnekas vi nu.

Ett problem med den här propositionen är också, trots att den känns lite framhastad på slutändan, att den kommer väldigt sent. Konsumentverket fick redan förra året besked om att man skulle flytta, vilket gör att man sedan dess har inlett en mycket omfattande nyrekrytering av alla de tjänster som måste nybemännas i Karlstad. Nästan ett år efteråt får man veta vad det är man ska arbeta med de kommande åren. Jag tror att många på Konsumentverket känner en viss frustration över att man inte fick de här signalerna för ungefär ett år sedan så att man visste med vilken inriktning man skulle börja rekrytera. Jag vet att Konsumentverket gör sitt allra bästa för att lösa sina uppgifter i en svår situation, men här har regeringen faktiskt lagt lite krokben för sin egen myndighet.

Sedan kommer vi då till olika punkter där jag tycker att det finns en tydlig tendens till att man styr konsumenternas val. En sådan finns i propositionen och i ett antal andra sammanhang där man talar om att regeringen ska verka för en ökning av den etiska konsumtionen. Det kopplar man till olika former av etisk märkning som finns på marknaden, som i

sin tur kopplas till den sociala hållbarheten som är en del av Johannesburgsmålen. Jag tror att man är ute på en ganska farlig väg när man så oreflekterat sätter likhetstecken mellan de här tre leden, därför att lika självklart och viktigt som det är att den sociala hållbarheten är en del av den hållbara utvecklingen tror jag att det är att man håller en klar gränslinje mellan detta och de etiska överväganden som varje konsument måste göra själv utifrån sina egna värderingar.

Jag kan till exempel för egen del inte tänka mig att handla hos de klädkedjor som trycker upp T-shirtar med Che Guevara, Mao Zedong och andra massmördare, därför att för mig är det oetiskt att stödja företag som ägnar sig åt att flirta med den sortens mörkerkrafter. Men det vore mig ganska främmande att skriva in den sortens etiska överväganden i en statlig konsumentpolitik.

Man skulle kunna börja i en helt annan ände och titta på vad Johannesburgsmålen handlar om när det gäller den sociala hållbarheten. Ja, då skulle man i stället för att mäta andelen som handlar rättvisemärkt eller med någon sorts etisk märkning på andra sätt till exempel kunna titta på – det här är bara en tanke och inte ett formellt förslag – hur stor del av vår utrikeshandel som sker med länder som har yttrandefrihet, där arbetarna alltså har möjlighet att påverka och protestera mot sina arbetsförhållanden, och hur stor del av vår utrikeshandel som sker med länder med en organisationsfrihet där anställda kan bilda fackföreningar. Det hade varit ett annat sätt att mer neutralt titta på frågor om social hållbarhet utifrån våra konsumtionsmönster.

På samma sätt vill man styra konsumtionen så att vi handlar mer Kravmärkt. Jag handlar gärna mer Kravmärkt och annat mer miljömärkt, men det är ett medel och inte ett mål. Målet är att miljöbelastningen av våra konsumtionsval ska minska. Då måste man titta på hela konsumtionen, inte bara på det som är miljömärkt. Då måste man arbeta utifrån till exempel beräkningar av ekologiska fotavtryck och annat.

Fetma – man vill göra det till ett konsumentpolitiskt mål att mäta andelen feta i befolkningen. Jag håller med om att det är ett folkhälsomål. Men är det verkligen ett konsumentmål? Om några veckor går de flesta på semester, och väl tillbaka från semestern kanske många av oss har gått upp ett par kilo. Det kan man möjligtvis tycka är ett bekymmer ur folkhälsosynpunkt. Men, herr ålderspresident, ska vi verkligen säga att det är ett bekymmer ur konsumentpolitisk synpunkt?

När man talar om konsumentpolitik säger man sedan att konsumenten ska skapa arbetstillfällen genom sin konsumtion av varor och tjänster. Och det är då som det stora vemodet rullar in, herr ålderspresident, för vi konsumerar ju inte därför att det är vår uppgift att skapa arbetstillfällen, utan det är producenternas uppgift att se till att producera saker som vi vill konsumera. Resonemanget är fullständigt bakvänt.

Jag vill, herr ålderspresident, med detta naturligtvis markera att jag står bakom alla Folkpartiets reservationer men vill för tids vinnande yrka bifall bara till reservation 1 i det betänkande som handlar om propositionen om konsumentpolitik.

Om ålderspresidenten ursäktar tidsöverdraget vill också jag, eftersom det är vår sista debatt i lagutskottet över huvud taget som det verkar, passa på att rikta ett tack till mina kolleger i lagutskottet för ett gott samarbete under de här åren. Jag tycker att vi har haft ett väldigt bra arbets-

klimat och spännande diskussioner med heta meningsmotsättningar men också utrymme för ett och annat skratt under utskottssammanträdena. Det tycker jag har varit väldigt värdefullt. Jag vill naturligtvis också rikta ett stort tack till utskottets kansli, som på ett väldigt värdefullt sätt har bistått oss ledamöter i vårt arbete.

Anf. 85 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr ålderspresident! I det här betänkandet finns vi kristdemokrater på papperet med på tolv reservationer. Men åsiktsmässigt finns vi i allra högsta grad med på ytterligare en, nämligen reservation 32, förslagspunkt 28, om behörighetskrav för Konsumentombudsmannen, även om det olyckligtvis inte framgår av betänkandet.

Hur kunde det bli så? Jo, så här ligger det till. Regeringens proposition om konsumentpolitikens mål och inriktning jämte motioner föredrogs i lagutskottet den 25 april. När nämnda ärende behandlades den 27 april var det bara Kristdemokraterna som yrkade avslag på motionen om behörighetskrav för Konsumentombudsmannen av Marianne Carlström med flera från Socialdemokraterna och Vänstern. I motionen föreslås det att juristkravet tas bort. När ärendet skulle justeras den 18 maj hade andra partier tänkt en gång till, och utskottet beslutade då att remittera Carlströms motion och uppdrog åt kansliet att bestämma remissinstanser.

Vid utskottets sammanträde den 30 maj anmäldes inkomna remissyttrandena, vilka i huvudsak var negativa till motionen och avstyrkte den. I det läget beslöt utskottet att inhämta Lagrådets yttrande över Carlströms motion. Förslagspunkterna 1–27 justerades, varvid reservationer anmäldes av Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet. Betänkandets sista förslagspunkt, nr 28, skulle justeras vid ett plötsligt extrainsatt sammanträde fredagen den 2 juni, då Lagrådet väntades ha inkommit med sitt yttrande. Lagrådet yttrade sig den 1 juni över Carlströms motion och avstyrkte densamma, vilket anmäldes på sammanträdet den 2 juni. De kristdemokratiska ledamöterna i lagutskottet var tyvärr förhindrade att närvara vid detta plötsligt uppkomna sammanträde, varför endast Moderaterna, Folkpartiet och Centern var med på den reservation som anmäldes vid justeringen av förslagspunkt 28, trots att det var vi kristdemokrater som först och hela tiden hade avstyrkt Carlströms motion.

Herr ålderspresident! För att det inte ska råda någon tvekan om vår uppfattning när det gäller förslagspunkt 28 om behörighetskrav för Konsumentombudsmannen yrkar jag här bifall till reservation 32, eftersom vi har samma uppfattning i frågan som Lagrådet och alla de remissinstanser som avstyrkte Marianne Carlströms motion. Ett borttagande av kravet på juristkompetens skulle leda till en försvagning av möjligheterna att hävda konsumenternas intressen, och det ställer vi oss inte bakom.

För övrigt, herr ålderspresident, tänker jag nu beröra några av de reservationer där Kristdemokraterna finns med.

När det gäller konsumentpolitikens mål och inriktning tror Kristdemokraterna på människans förmåga att själv välja och ta ansvar för fattade beslut. Konsumentpolitiken får aldrig bli en passiviserande förmyndarpolitik. Konsumentmakt och valfrihet är mål som bara kan tillgodoses inom ramen för marknadsekonomin.

En väl fungerande marknad är den bästa förutsättningen för att tillgodose konsumenternas önskemål om bra produkter till låga priser med god service. Konsumenterna ska kunna göra sina val och tryggt kunna förlita sig på sin egen kunskap och sunnda lagar och med en lyhörd och ansvarstagande marknad som stöd.

Prot. 2005/06:140
13 juni

En konsumentpolitik byggd på ett ovanifrånperspektiv tar ifrån den enskilde konsumenten både inflytande och bestämmanderätt och minskar således den verkliga konsumentmakten. Att konkurrensutsätta totalreglerade delar av ekonomin är ett viktigt redskap för att stärka konsumentmakten.

Konsumenternas ställning måste även stärkas vad gäller offentligt finansierade produkter och tjänster. Fritt in- och utträde på marknaden, fri prisbildning och fri konkurrens är viktiga förutsättningar för en fungerande marknad, och därmed viktiga förutsättningar för verklig konsumentmakt. Det måste vara utgångspunkten för hela konsumentpolitiken. God information och marknadsvårdande insatser är viktiga förutsättningar också när det gäller den offentligt styrda och finansierade tjänstesektorn. Konsumentpolitikens syfte bör vara att stärka konsumenternas ställning genom att skapa ökad medvetenhet och kunskap om vilka val man kan göra och om konsekvenserna av dessa val så att jämförelser kan göras.

Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor och har huvudansvaret för att genomföra den statliga konsumentpolitiken. Konsumentombudsmannen, KO, är generaldirektör och chef för verket. Verket har även uppdrag inom energipolitiken och den regionala utvecklingspolitiken samt ett sektorsansvar för konsumentrelaterade miljö- och handikappfrågor. Konsumentverket och Konsumentombudsmannen har tillsyn över ett stort antal lagar. Konsumentombudsmannen har även möjlighet att biträda enskilda konsumenter i tvister om finansiella tjänster och att driva grupptalan i Allmänna reklamationsnämnden. Allmänna reklamationsnämnden och Konsumentverket svarar för rådgivningskontoret Konsument Europa, som bland annat bistår konsumenter vid gränsöverskridande tvister.

Det är uppenbart att Konsumentverkets uppgifter är alltför omfattande. Konsumentverket har den dubbla rollen att dels vara marknadsvårdande och utöva marknadskontroll, dels företräda den ena parten på marknaden i en opinionsbildande roll. Konsumentverkets myndighetsutövning bör separeras från de opinionsbildande uppgifterna och verksamheten begränsas till de rent produktkontrollerande uppgifterna samt tillsyn över den konsumenträttsliga lagstiftningens efterlevnad.

En reservation med det innehållet fick riksdagens stöd under förra riksmötet, och vad reservanterna anförde gavs regeringen till känna. Efter riksdagens tillkännagivande har regeringen i förevarande proposition tyvärr inte presenterat en samlad analys av denna fråga och av vilka åtgärder som bör vidtas. Utskottsmajoriteten menar dock att det som regeringen redovisat är ett viktigt steg i den riktning som riksdagen förordat. Det må så vara, men vad som förvånar är att utskottsmajoriteten anser att det, som det står i betänkandet, inte är lämpligt att nu gå längre i denna strävan. Varför då, om man får fråga? Kristdemokraterna anser att regeringen snarast ska gå vidare i den riktning som riksdagen redan pekats ut. I samband med detta bör det övervägas hur Konsumentverkets nuvarande opinionsbildande uppgifter kan skötas av andra aktörer.

Jag vill också säga något om konsumentvägledning. Avståndet mellan rika och fattiga grupper i samhället har ökat under senare år. Vissa grupper har fått en starkare hushållsekonomi samtidigt som andra grupper har fått möta nya svårigheter. Regeringen bör ta initiativ till åtgärder för att konsumentvägledningen ska nå ut till de ekonomiskt svaga grupperna i samhället. En större del av de offentliga resurser som i dag anslås till myndigheter bör fördelas till det civila samhället i form av fristående konsumentorganisationer. Regeringen bör ta initiativ till åtgärder för att främja den frivilliga konsumentvägledningen.

Sedan gäller det opinionsbildning riktad mot barn. Barns kostvanor påverkas i stor utsträckning av reklam och medier. I marknadsföringslagen är reklam riktad till barn inte särskilt reglerad. Lagen förbjuder inte reklam till barn, och lagen föreskriver inte heller särskilda krav på marknadsföring riktad till barn. Detta kan jämföras med radio- och tv-lagen, som stadgar att reklam i en tv-sändning inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år. Norge har varit ett föregångsland när det gäller reklam riktad till barn, och den norska lagstiftningen bör vara en inspiration även för EU.

EU:s konsumentministrar träffade i maj förra året en politisk överenskommelse om ett förslag om direktiv om otillbörliga affärsmetoder. Sverige röstade emot förslaget eftersom det innebär att vi inte får behålla våra strängare nationella regler annat än under en övergångsperiod. Konsumentverket och Konsumentombudsmannen menar att direktivet i sin nuvarande lydelse skulle leda till ett sämre konsumentskydd och medföra både rättsosäkerhet och tillämpningsproblem. I direktivet finns inget om förbud mot marknadsföring riktad till barn. I hela dokumentet nämns ordet "barn" på ett enda ställe, inom parentes. Det är viktigt att Sverige i ministerrådet driver frågan om att särskilda restriktioner ska gälla reklam riktad till barn.

Så har vi miljömärkning. I dag är Krav det svenska miljömärket för ekologiskt odlad mat men också för några andra produktområden som textilier. EU:s miljömärkning, EU-blomman, bör vidareutvecklas till att även omfatta livsmedel. Det behövs också en ordentlig revidering och ett stärkande av EU-blomman så att bland annat livscykelanalyser får ökad betydelse. En enhetlig märkning som alla har förtroende för är viktigt. Samtidigt får det inte ske till priset av en alltför krånglig byråkratisk process.

Herr ålderpresident! Med detta slutar jag och yrkar även bifall till reservation 20. Jag började med att yrka bifall till reservation 32 och yrkar nu även bifall till reservation 20.

Anf. 86 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr ålderpresident! Först kan man konstatera att oavsett höger eller vänster är vi alla konsumenter. Eftersom det snart är val skulle jag också vilja rikta mig till B-alliansen på den vänstra sidan i salen och säga att är det så att Vänsterpartiet kommer i regeringsställning tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet är jag helt övertygad om att problemet med de brister som faktiskt finns i den proposition som vi debatterar i dag kommer att lösas på ett alldeles ypperligt sätt. Men det här är trots allt en samarbetsproposition. Både skrivelsen, och handlingsplanen,

och propositionen är produkter av ett samarbete mellan Vänsterpartiet och den socialdemokratiska regeringen.

Men förutom att vi är konsumenter tar väl likheterna mellan höger och vänster slut där, verkar det som, trots att mycket av det som har kommit fram i debatten hittills enligt min mening inte har visat några enormt stora skiljaktigheter. Jag kommer att gå in på det här senare. Alla tjänar inte lika bra som vi riksdagsledamöter, och alla har inte de kunskaper som krävs för att kunna ta vara på sina rättigheter i en djungel av bitvis snåriga köpeavtal och en snårig konsumentlagstiftning. Det är just därför, herr ålderspresident, som det krävs en stark konsumentpolitik.

Vänsterpartiet ser inte hur de konsumtionsproblem som drabbar en ensamstående, långtidssjukskriven, invandrad kvinna med försörjningsansvar för tre barn ska kunna lösas av marknaden. Den kvinnan har begränsade möjligheter att göra ett bra köp. Hon löper större risk än alla vi andra att köpa en vara av dålig kvalitet eller att göra köp på kredit med ockerränta. Om produkten sedan skulle visa sig gå sönder eller vara felaktig har hon kanske svårt att tyda innebörden av det avtal hon har skrivit under – för att inte tala om hur svårt det är för henne att tyda konsumentköplagen. Kort sagt: Hon har mycket små möjligheter att få rätt gentemot näringsidkaren. Ni i B-alliansen talar mycket om marknaden, om den fria konkurrensen och den fria prisbildningen som universalmedel för alla välfärdsstatens krämpor. Det tror inte vi riktigt på.

Herr ålderspresident! Det är svårt att känna makt när man saknar rättigheter. I reservation 1 från B-alliansen kan man märka att konsumentpolitiken som vi i Vänsterpartiet och regeringen nu presenterar i den här propositionen driver och bygger på ett ovanifrånperspektiv.

Som lagstiftare måste vi ställa upp de ramar som krävs för att enskilda konsumenter ska ha någon faktisk möjlighet att ta till vara sina rättigheter.

Det är det som konsumentpolitiken bygger på. Det är den ramlagstiftning som den innebär. Detta arbete står inte i motsättning till konsumentmakten. Vår politik är en förutsättning för verklig konsumentmakt.

Kunskap sparar pengar. Konsumentverket har en ovärderlig roll när det gäller att hjälpa konsumenter att tillvarata sina rättigheter. Det sker lika mycket genom upplysning, utbildning och tillsyn över lagarna som genom opinionsbildning. Det är svårt att, som de borgerliga partierna vill, separera dessa instanser från varandra.

För att stärka konsumenternas makt krävs en kommunal konsumentvägledning som fungerar mycket bättre än i dag, herr ålderspresident. Det krävs långsiktiga satsningar för att uppnå detta. Den lokala konsumentvägledaren har möjlighet att vara ett värdefullt stöd till kommunens invånare. Det ska handla om att ge råd om hur man kan agera vid en köprättslig tvist eller om att tolka villkoren i ett avtal. Konsumentvägledarens arbete kan förebygga att människor hamnar i lånekaruseller och överskuldssättning, och det är viktigt.

Deras arbete är ett värdefullt komplement till den kommunala budget- och skuldrådgivning som är obligatorisk i dag. Det är glädjande att regeringen äntligen har tagit initiativ till att se över frågan om den kommunala konsumentvägledningen just ur aspekten hur en likvärdig nivå ska kunna uppnås i landets alla kommuner för att täcka alla invånare.

Vänsterpartiet har länge drivit frågan om obligatorisk konsumentvägledning just därför att vi anser att den här verksamheten är så viktig. För att de grupper av konsumenter som har den svagaste ställningen i förhållande till marknaden ska stärkas tror vi att det är nödvändigt att varje kommun tar ansvar för att tillhandahålla de här tjänsterna.

Det bör på sikt inte gynna enbart de enskilda konsumenterna. Vi tror faktiskt att också kommunerna gynnas av detta.

Det finns ingen motsättning mellan en obligatorisk konsumentvägledning och en verksamhet som riktar sig till de ekonomiskt svagaste grupperna.

Eftersom regeringen nu har aviserat en kommande utredning av konsumentvägledningen har jag och Vänsterpartiet valt att inte reservera oss i den här frågan, utan står bakom att det tillsätts en utredning. Vår målsättning är att vi ska få till stånd ett obligatorium med konsumentvägledning i landets alla kommuner.

Herr ålderspresident! Vänsterpartiet har fem reservationer i dagens betänkande.

Det handlar om märkning av päls. Vi vill se en skyldighet för producenter att upplysa konsumenterna om vilket djur pälsen kommer från. Helst skulle man inte köpa päls, om jag fick bestämma. I marknadens namn vill vi i alla fall se till att det blir en märkning så att konsumenterna själva kan välja, utan att vi ovanifrån säger vad de ska köpa.

Alla vill inte köpa päls från hundar som flåtts levande. Vidare bör allt kött, inte som i dag bara nötkött, vara märkt med var djuret är uppfött, slaktat och styckat. Utan ett bra märkningssystem kan inte konsumenten göra medvetna val. Det är där poängen ligger.

Det är faktiskt där poängen ligger med hela den konsumentpolitik som vi debatterar i dag. Vilka verktyg ger vi konsumenterna så att de kan vara fria konsumenter som väljer själva?

Innehållsförteckningarna på livsmedel måste tydligare ange om produkten innehåller någon genetiskt modifierad organism, alltså GMO. Det är ett krav som vi ställer från Vänsterpartiet.

Herr ålderspresident! Flickor leker med dockor och klär sig i rosa prinsesskläder. Pojkar leker med häftiga actiongrejer som låter. De har kläder med kamouflagemönster och manliga superhjältar. Kroppsfixeringen, könsrollsuppfattningen och könsrollsuppdelningen smyger sig allt längre ned i åldrarna. De föräldrar som är modiga nog att låta sin son gå till dagis i klänning riskerar att bli betraktade som galna och pojken riskerar att bli mobbad. Detta trots att vi lever i världens mest jämställda land och året är 2006.

När det gäller reklam riktad till barn har jag valt att stödja en utmärkt motion som föreslår att reklamen ska granskas ur ett genusperspektiv. I dag är det dessvärre så att den reklam som riktas till barn helt motverkar vårt jämställdhetsarbete och genomsyras av den heteronorm som samhället genomsyras av.

Jag vill yrka bifall till reservation 21.

Av samma anledning som jag nyss har nämnt har jag en motivreservation som handlar om könsdiskriminerande reklam. Som alla känner till vill Vänsterpartiet förbjuda reklam som är kränkande och förnedrande mot kvinnor eller män på grund av kön. Det är självklart att den typen av bilder försvårar vårt jämställdhetsarbete.

I propositionen finns en skrivning som kan tolkas som att regeringen eventuellt kan tänka sig att utreda frågan om ett förbud mot könsdiskriminerande reklam men bara under förutsättning att branschens egenåtgärder inte ger tillräcklig effekt.

Jag menar att regeringen kunde och borde ha gått mycket längre här. Näringslivet har redan för länge sedan bevisat att man i stort sett är inkapabel att lösa de här problemen. Vi har inte sett några riktiga lösningar.

Eftersom det inte finns något konkret förslag om det som Vänsterpartiet driver har vi lagt den här motivreservationen som i viss mån skiljer sig från den motivreservation som finns från Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Herr ålderspresident! Jag går över till den fråga som lagutskottet kanske har ägnat allra mest tid, vilket förvånar mig. Det är frågan om behörighetskraven för Konsumentombudsmannen. Henrik von Sydow nämnde tidigare att det här skulle vara ett sätt för regeringen att underlätta att tillsätta tjänsten politiskt genom att man tar bort kravet att det ska vara en jurist. Samtidigt har det aldrig någonsin lyfts upp något förslag där man helt och hållet förbjuder jurister att söka tjänsten.

Självfallet skulle Vänsterpartiet aldrig ställa sig bakom ett krav som innebär att en socialdemokrat skulle bli tillsatt på en tjänst politiskt. Tvärtom är Vänsterpartiet också kritiskt till hur det har sett ut bakåt i tiden och instämmer i mycket av den kritik som har riktats mot regeringen och framför allt statsministern mot de utnämningar som har skett.

Varför ställde sig Vänsterpartiet bakom den här motionen?

Vi ville se över detta och se på möjligheterna att likställa Konsumentombudsmannen med andra ombudsmän. Nu har vi emellertid tagit intryck av de remissvar som har kommit in till lagutskottet. Många remissvar har poängterat att man inte har kunnat ta ställning till frågan eftersom det har saknats ett beredningsunderlag. Det kan jag instämma i. Det har vi också gjort i utskottets majoritet. Vi skriver i betänkandet att behörighetskraven för Konsumentombudsmannen ska ses över. Utskottet säger att vi inte är beredda att inom ramen för det här ärendet ta ställning till hur framtiden kommer att se ut.

Vi har gett ett i stort sett öppet mandat för att man ska se över hur det fungerar. De som är insatta i Konsumentverkets organisation vet att det inte är personen konsumentombudsmannen som driver ärendena i domstol till exempel. Det finns ju andra höga jurister inom verket i dag som har de uppgifterna.

Jag ska inte gå djupare in i den frågan. Utskottet har nu öppnat och släppt det krav som fanns i den gemensamma motionen och föreslår i stället en utredning.

Avslutningsvis, herr ålderspresident, vill jag tala om att på den fråga som handlar om huruvida de offentliga tjänsterna ska ingå i konsumentlagstiftningen eller ej är utskottets svar otroligt tydligt. Vi säger att om den offentligrättsliga lagstiftningen behöver ändras – och det kanske den gör i vissa fall – ska det göras i de lagar vi i dag har, till exempel skollagen och hälso- och sjukvårdslagen. Vi anser fortfarande inte att det är rätt att lyfta in sjukvård och skola i konsumentlagstiftningen.

Med detta, herr ålderspresident, vill även jag rikta ett stort och varmt tack till mina utskottskolleger, oavsett partifärg. Det har varit väldigt spännande fyra år. Jag vill önska er alla en glad sommar.

Detta är lagutskottets absolut sista debatt, vilket jag beklagar. Vi som har läst riksdagens protokoll har kunnat konstatera att om de elva som avstod från att rösta hade röstat tillsammans med oss som ville bibehålla lagutskottet så hade också lagutskottet varit kvar, för då hade vi fått majoritet. Jag vet inte vilka jag ska pekat ut, men de som avstod har i alla fall ett ansvar för att lagutskottet trots allt läggs ned.

Jag vill också rikta ett stort tack till lagutskottets kansli, som på ett väldigt professionellt sätt har stöttat oss ledamöter men också skrivit alldeles ypperliga betänkanden i det arbete som har legat till grund för den lagstiftning som lagutskottet har föreslagit riksdagen att ställa sig bakom.

Med detta, herr ålderspresident, yrkar jag bifall till reservation 21.

Anf. 87 VIVIANN GERDIN (c):

Herr ålderspresident! Regeringen har lagt fram ett förslag om nya konsumentpolitiska mål samt en handlingsplan för hållbar konsumtion. Efter en granskning av förslaget finner vi att det mesta har funnits med tidigare, med några få undantag. Regeringens förslag är också av en övergripande karaktär och kan nog mer sammanfattas som en redovisning.

I betänkandena framgår skiljelinjen mellan regeringens ovanifrånperspektiv och Centerpartiets underifrånperspektiv. Den framgår tydligt i våra 20 reservationer i betänkande LU33 samt i allianspartiernas gemensamma reservation i betänkande LU36.

Trygga konsumenter som handlar hållbart är det nya målet. Det kan nog alla politiska partier ställa sig bakom. Frågan är dock hur vi arbetar för att genomföra detta mål.

De ökade kontakterna med omvärlden ger oss fantastiska möjligheter att få ta del av andra länders varor samtidigt som våra egna varor efterfrågas av nya konsumenter. Den internationella handeln har ökat utbudet av varor och tjänster. Vi kan i dag importera varor och tjänster till lägre priser än vad vi många gånger själva klarar av att producera. Konkurrensen om kunderna är stor, och prispressen på produkterna ökar även kraven på kunskap bland oss konsumenter.

För att man som konsument via sina vardagliga inköp ska ha möjlighet att verka för en bättre hälsa, en bättre miljö och en rättvis handel krävs det att märkningen på de varor man köper är tydlig och lättläst. Den som väljer att marknadsföra en vara måste kunna stå upp för hela kedjan bakom produkten och om så önskas även kunna presentera dokument som styrker märkningen.

Att alla varor, oavsett varifrån de kommer eller vilken typ av vara det är, ska ursprungsmärkas är ett viktigt led i både hälso- och miljöarbetet. Märkningen är också viktig för solidaritet ur ett globalt människoperspektiv, framför allt för att man som konsument ska ha möjlighet att få fram information om varans ursprung men även om vilka arbetsmetoder som använts, om barnarbete har förekommit samt under vilka humana, ekonomiska och sociala förhållanden varan har producerats. Det här är viktigt.

Jag vill börja med några frågor som rör vår hälsa. Detta tas också upp i betänkande 36. Det gäller vad vi äter och hur vi mår.

Från vår sida har vi jobbat i många år för att vi ska ha nyttiga och hälsosamma livsmedel och förmedla goda exempel till våra barn. I dag ser vi en ökad utbredning av övervikt bland många människor. Inom WHO klassas i dag fetma som världens snabbast växande epidemi. Utvecklingen är oroande inom hela västvärlden. Det är viktigt för den enskilde individen att vi får förmedlat till oss vad som är nyttigt och vad det finns risker med. Det handlar inte bara om vad vi äter, utan även fysiska aktiviteter hör ihop med en god hälsa.

En annan sak som tas upp i handlingsplanen är våra livsmedel och tillgången till godis, chips och läskedrycker i skolorna. Med tanke på det kommunala självstyret vill jag inte uppmana någon att förbjuda detta, men det vore väldigt bra om vi kunde arbeta för att uppmuntra till att få bort godis, chips och läskedrycker inom skolan, det vill säga att skolan inte ska idka någon försäljning.

För att det över huvud taget ska fungera och vara enkelt att göra ett bra val när vi handlar är A och O en tydlig varudeklaration. I dag upplever dock väldigt många konsumenter att den både är otydlig och smått förvirrande. För att verkligen stärka konsumentmakten och förmågan att göra egna val, och även kloka val, måste vi inrikta väldigt mycket i konsumentpolitiken på tydlig och lättläst information.

Jag vill också ta upp en sak som rör att öka konsumentkunskapen i skolan. Att tidigt bli en medveten konsument har stor betydelse för barns och ungdomars hälsa och ekonomi. Skolan är också ett mycket lämpligt forum för att förmedla kunskaper om sambandet mellan kost och hälsa. I läroplanen bör det framgå att alla som arbetar med barnen tillsammans har ett ansvar för att vägleda eleverna i deras kunskapssökande. Det finns också en reservation där vi föreslår att man ska öka konsumentkunskapen inom skolan, bland annat då det gäller privatekonomi och hushållsekonomi.

Som jag sade gäller det inte bara hälsa utan också miljö. Miljöhänsyn är viktiga på många sätt. I dag finns det brister här. Från Centerpartiets sida tycker vi att det är viktigt att man väger in miljön vid offentlig upphandling för att likvärdiga varor ska kunna få förutsättning att konkurrera. I dag beaktar man inte alla framtida kostnader för varutransporter, vilket gör att stora och omfattande sortiment som kommer från andra länder har konkurrensfördelar framför mindre enheter av livsmedel som produceras lokalt. Om man både förenklar och förtydligar i EU:s upphandlingsregler och gör det möjligt för lokala producenter att delta i anbudsgivningen kan vi också minska transporter, som är en stor bidragande orsak till de utsläpp som vi har i dag och som påverkar miljön negativt.

Jag vill också ta upp lite grann om koncentration och konkurrens. I alla branscher där det endast finns en grossist eller en försäljare av en vara eller en tjänst blir följderna av detta att konsumenterna blir lidande. Man får en sämre service och drabbas av högre priser. Detsamma gäller när marknaden domineras av några få aktörer som sinsemellan kan hålla upp priserna. Sund konkurrens är en förutsättning för att konsumenterna ska kunna göra bra val och inte bara styras av det utbud som finns.

Utöver att konsumenterna stärks i sitt arbete med att kunna göra ett bra val har även Konkurrensverket ett ansvar för att göra stickprov och se till att gällande regler följs.

Vi har ett särskilt yttrande om könsdiskriminerande reklam. Vi har dock inget yrkande därför att detta har behandlats i samband med en annan motion i ett annat utskott. Jag vill ändå säga några ord om könsdiskriminerande reklam.

Vi har föreslagit att ett råd inrättas som har en bred sammansättning av representanter för att få en fördjupad och nyanserad diskussion. Vi tycker nämligen att dagens näringsråd inte fungerar. Här bör sammansättningen ändras. För att få det att fungera bör man låta konsumenterna vara i majoritet i det här rådet. Det är viktigt att det kommer till stånd därför att Näringslivets Etiska Råd mot Könsdiskriminerande reklam är i dag en mycket uddlös organisation.

Sammanfattningsvis vill jag avsluta anförandet med att säga följande. Konsumentpolitiken grundas på att varor och tjänster som erbjuds konsumenterna på marknaden uppfyller de krav som ställs från lagstiftarnas sida och även motsvarar konsumenternas förväntningar. Det är också viktigt att det görs en systematisk uppföljning, att vi har en fungerande tillsyn och att allmänheten kan känna förtroende för de myndigheter som har ålagts ansvaret att göra de här stickproven.

I en reservation föreslår vi att man skiljer på rollerna så att Konsumentverket inte är både myndighetsutövare och opinionsdrivande. Vi tror att det blir mycket starkare med en sådan åtskillnad och om vi låter konsumentorganisationerna bli en starkare röst nationellt och också i EU-sammanhang. För att det arbetet ska bli lite vassare behöver de ytterligare medel. Vi har också föreslagit en omfördelning här.

Det är även viktigt att gå ut till allmänheten med årliga enkäter för att få reda på och låta konsumenterna betygsätta kvaliteten på varor och tjänster. Detta finns som ett förslag i en reservation.

Med detta vill också jag avsluta med att framföra ett tack till alla ledamöter för samarbetet under alla år jag varit med i lagutskottet. Det har varit väldigt spännande. Det har varit informativt, och det har varit mycket lärorikt att få ta del av alla frågor som vi har jobbat med.

Jag vill också framföra ett stort tack till en kanslipersonal som alltid varit väldigt välvillig och hjälpt till när man behövt lite ytterligare information utöver den som framkommit vid våra möten.

Det känns lite extra i dag eftersom detta är lagutskottets absolut sista debatt, men så är det här i livet; det kommer att gå vidare. För min del är det dessutom sista debatten här i riksdagen eftersom också jag tillhör dem som slutar i riksdagen. Jag kommer alltså definitivt inte att finnas med nästa mandatperiod, så jag vill tacka och hälsa till alla som har deltagit och bistått mig.

Anf. 88 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr ålderspresident! Jag har en dröm, en önskan och en uppmaning, och det är att konsumentpolitiken ska få den status som den förtjänar.

Konsumentpolitiken är en stor och viktig del av välfärdspolitiken. Men den har inte den platsen hos alla än. Därför vill jag uppmana alla politiker och alla andra i Organisations-Sverige att se betydelsen av och verka för en aktiv och verkningsfull konsumentpolitik. En sådan konsumentpolitik är lönsam för den enskilde, för näringslivet och för samhället.

Det vi som enskilda individer tjänar på en aktiv konsumentpolitik kan uppväga en dålig löneutveckling. När vi gör felaktiga köp, vare sig det gäller varor eller tjänster, kostar det pengar och ger problem helt i onödan.

Alla – individen, samhället och näringsidkaren – tjänar på starka konsumenter. Vi är alla aktörer på samma marknad och tillhör ofta två eller flera av de grupperna.

Det svenska välfärdssamhället ska vara ett samhälle där alla kan vara trygga också som konsumenter. Konsumenterna ska kunna lita på varors och tjänsters säkerhet, kvalitet och användbarhet.

Alla konsumenter ska ha likvärdig tillgång till varor och tjänster, information och kunskap samt råd och stöd.

Det är därför viktigt att utsatta grupper får stöd så att konsumentpolitiken kan bidra till en jämnare fördelning av resurser på både individ- och samhällsnivå. Här spelar den kommunala konsumentvägledningen en viktig roll.

Detta är socialdemokratisk konsumentpolitik. Den har stor betydelse för vår vardag. Vi ska nu ta ställning till de nya målen. Dessförinnan vill jag nämna att det här är en samarbetsproposition.

Det nya målet för konsumentpolitiken är trygga konsumenter som handlar hållbart. Här finns det tre delmål:

- att konsumentenskyddet är på en hög nivå och är tillgängligt för alla,
- att medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser och
- att producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenterna.

Det nya målet och delmålen ska gälla för arbetet både i EU och i andra internationella forum.

Vi socialdemokrater vill att den framtida konsumentpolitiken ska integrera arbetet för hållbar konsumtion liksom barns och ungas perspektiv i olika sakområden.

En effektiv och väl fungerande marknadskontroll och tillsyn av efterlevnaden av lagstiftningen på konsumentområdet är prioriterade områden liksom att uppnå ett högt konsumentenskydd, särskilt på elmarknaden och inom området elektronisk kommunikation. Resurssvaga grupper ska särskilt uppmärksammas.

Det nya målet med delmål täcker in konsumentpolitikens syften på ett bra sätt. Trygga konsumenter vågar handla och har lättare att välja på den alltmer komplicerade marknaden. Att handla hållbart och att hushålla med våra gemensamma resurser, lokalt och globalt, framstår som allt viktigare. All tillgänglig forskning visar på resursernas ändlighet och på hur viktigt det är att vi tar ett lokalt och globalt ansvar.

Denna värld, som ställer andra och föränderliga krav på oss, är också en värld som ger oss större och större möjligheter. De kunniga konsumenterna klarar sig bättre i denna värld. Man har också större möjligheter att sätta press på marknaden.

Mina partivänner Anneli Särnblad och Hillevi Larsson kommer att ta upp barnens situation respektive frågor om hållbar utveckling i sina anföranden senare i debatten.

Jag tänker nu gå in på några reservationer, mest de som B-alliansen gemensamt står bakom och några reservationer som jag tycker är speciellt intressanta.

Jag börjar med den första reservationen i LU33. Vi socialdemokrater är för en fri marknad. Jag har svårt att förstå hur ett väl fungerande konsumentskydd kan minska konsumentmakten. Gemensamma och tydliga regler ökar i stället konsumentmakten och ger enskilda människor ett större inflytande. Det är bara starka konsumenter som kan och vågar ställa krav. Vi fortsätter med den tradition som den svenska konsumentpolitiken alltid haft i vårt välfärdssamhälle. Låt oss också komma ihåg att den svenska konsumentpolitiken har ett gott rykte internationellt.

Jag yrkar avslag på den reservationen.

Nästa reservation är nr 2, också från B-alliansen. Vårt nya konsumentpolitiska mål med sina tre delmål, som jag redan har sagt, täcker väl in den moderna konsumentpolitiken. Det tar upp det som kommer att bidra till en hållbar utveckling och en ökad välfärd. Regeringens strategi innehåller verktyg som ska användas för att uppnå målen. De målen är ett mer tillgängligt samhälle där alla kan leva trygga och hälsosamma liv samt delta som aktiva konsumenter. Ökad tillgänglighet för funktionshindrade, boende i glesbygd med flera kan skapas genom till exempel kommunal konsumentverksamhet.

Sedan går jag till frågan om Konsumentverket. Konsumentverket håller på att flytta till Karlstad, och i samband med det ses en del av verksamheten över. Redan i dag har Konsumentverket en bra verksamhet. Men den behöver hela tiden följas upp och ses över. Visst är det väldigt många nyanställda på Konsumentverket, och det innebär en hel del svårigheter. Men vi som sitter i Konsumentverkets styrelse, Martin Andreasson och jag, vet också att man har kommit väl till rätta med problemen, och det fungerar bra med flytten.

Vi vet från andra utlokaliseringar att det tar tid innan det blir bra och sätter sig. Men på sikt är det bra, och för regionalpolitiken måste det vara väldigt bra. Verkets webbplats är en mycket bra plats och har fått flera pris. Den bör fortsätta att utvecklas och vara en samlingsplats för information till konsumenter och vidareinformatörer. Det finns redan i dag en informationservice på telefon. Den ska vi ha kvar, och den ska också utvecklas. Jag yrkar avslag också på den reservationen.

Sedan gäller det konsumentvägledning. En utredning som Konsumentvägledarnas förening har gjort visar att kommuninvånarna tycker att konsumentvägledarna gör ett bra jobb, men att de är svåra att få tag på. En konsumentvägledare säger: Det är viktigt att nå särskilt utsatta konsumenter, framför allt ungdomar, ekonomiskt svaga grupper, lågutbildade och medborgare med dåliga kunskaper i det svenska språket. Vi kanske mer borde fundera på hur vi ska utforma verksamheten för att bättre stödja dessa grupper.

PRO i Trollhättan har skapat en egen konsumentinformation som be-
mannas av två medlemmar som har en speciell kompetens. Den ena är en före detta konsumentvägledare, den andra är en facklig representant som har varit ansvarig för konsumentfrågor. De säger att de får många frågor

om garantier, reklamations- och bytesrätt. De får informera om skuldsaner- ning, bostadsbidrag, med mera. Det är viktigt att förbättra konsumenten-ernas trygghet när de ska handla, för det är vad de har behov av.

Vi tycker att den kommunala konsumentvägledningen är en viktig del för att nå konsumentpolitikens mål. Verksamheten borde finnas på många fler platser än var den finns i dag så att alla kommuninvånare hade tillgång till vägledning. Det vore också bra om mindre kommuner kan dela en konsumentvägledning. I det här sammanhanget är det väldigt bra att man utvecklar telefonservicen på Konsumentverket. Då kan man avlasta med mycket rutinarbeten.

Det är i den uppsökande verksamheten man når de svaga grupperna. I den konsumentvägledning som fanns i Bergsjön i Göteborg, som är ett av våra riktigt invandrartäta områden, hade man mycket uppsökande verksamhet. Man vet att det gav ett väldigt gott resultat.

Nästa fråga gäller kunskapsuppbyggande. Det handlar om skola och konsumentpolitik. Skolan på grundskole- och gymnasienivå bör ge denna kunskap. Det sker i dag ofta i hem- och konsumentkunskap och i samhällskunskapen. I 21 år har jag motionerat i dessa frågor, med inte så gott resultat. Tyvärr gick det inte heller under den borgerliga majoritetspe-rioden. Vi som är särskilt intresserade av de frågorna får nog göra ytterli- gare en insats för att nå lite längre. Min förhoppning är att det ska ske en dag. Man ska också komma ihåg att det inte bara handlar om skolan, utan man kan också få information om konsumentfrågor via bildningsförbund, olika föreningar och medierna. Jag yrkar avslag även på denna reservat- ion.

Sedan gäller det Moderaternas enskilda reservation om en lagkost- nadskommission. Jag kan inte låta bli att kommentera den. Det är kons- tigt att man alltid talar om kostnader för konsumentvägledning. Hur vore det att vända på saken och tala om vinsten med konsumentvägledning? Det tycker jag att Moderaterna ska fundera på till nästa mandatperiod.

Nästa fråga gäller konsumenträtten inom offentlig verksamhet. Vi har haft uppe den frågan till debatt förut. Vi socialdemokrater vill i den of- fentliga verksamheten ha hög kvalitet och starkt brukarinflytande. Men vi vill inte blanda ihop detta med konsumenttjänstlagen. Vi tycker inte att man kan jämföra skola och vård med tv-köp och skomakare. Det är inte samma sak.

Vi har i dag patientombudsman, patientnämnder, medborgarkontor och politikerjourer. Sedan har vi, som vi har i år den 17 september, all- männa val. Då kan man använda sig av det. Sedan tycker jag i och för sig att man ska se över lagstiftningen på den offentliga sektorn och förändra den.

Sedan har vi reservationen om prisinformation. Prisinformationen är en viktig del av konsumenträtten, tycker Folkpartiet, och det är bra. Men sedan kommer det: regelverket är dock för detaljrikt i vissa avseenden, och det gäller tydligen skyltningsreglerna. I Konkurrensutredningen som föregick lagen kan man läsa: "Konkurrenspolitiken verkar på flera olika plan, och de konkurrensfrämjande åtgärderna kan bestå dels av olika typer av ingrepp med stöd av konkurrenslagstiftningen, dels av informat- ion som ökar kunskapen hos de aktörer som är verksamma på den aktu- ella marknaden. För att marknadsekonomin ska fungera krävs välinfor- merade konsumenter." Vidare sägs: "Prisinformation i skyltfönster stär-

ker avsevärt konsumenternas förutsättningar att göra väl underbyggda val." Det är en tolkning som vi socialdemokrater står bakom. Jag yrkar avslag också på den reservationen.

Nu ser jag att min talartid har runnit i väg. Jag avslutar därför mitt anförande. Tasso Stafilidis berörde reservation 32. Det kommer säkert repliker om den.

Detta är mitt sista anförande. Jag vill tacka för 21 år i riksdagen. Det har varit en alldeles fantastisk tid, både att få vara med och påverka politiken men också lärorikt och givande på många sätt. Jag vill rikta ett varmt tack till alla riksdagskamrater i alla partier i utskottet och i övrigt. Sedan vill jag inte minst rikta ett varmt tack till riksdagens underbara personal. Det gäller naturligtvis utskottet men också all annan personal som alltid ställer upp på ett fantastiskt sätt både i vardagen och i krissituationer, och det har det hunnit bli några under alla dessa år.

Det enda jag kan tycka är tråkigt är att detta är lagutskottets sista debatt. Det är både tråkigt och onödigt, för att uttrycka mig försiktigt. Hade alla i lagutskottet varit lika eniga i kammaren som i utskottet och röstat emot eller avstått hade det kunnat undvikas. Men sådant händer inte i den politiska världen som är så reglerad. Jag hoppas ändå att våra frågor, som är så viktiga för den enskilde medborgaren, ska få sitt berättigade utrymme i den fortsatta debatten. Tack för mig!

Anf. 89 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Först och främst tycker jag att det var intressant att Marianne Carlström i sitt anförande inte på något sätt kommenterade den övergripande kritiken mot att konsumentpolitiken håller på att laddas med en massa andra mål som handlar om att säga åt konsumenterna vad de ska välja.

Jag själv räknade upp en rad punkter i mitt anförande där jag tycker att konsumentpolitiken är inne på en farlig väg när man säger åt konsumenterna att de väljer fel. Jag tycker att det vore värdefullt om Marianne Carlström tog sig tid att kommentera detta.

Det andra jag vill ta upp är hur viktigt det är med konsumentvägledning. Där är vi fullständigt överens, både inom den borgerliga alliansen som ju utgör majoritetsalternativet inför årets val och den socialdemokratiske minoritetsregeringen. Men vi tycker att det är viktigt att peka på det ansvar som kommunerna själva har inom ramen för det kommunala självstyret. Det är inte vi här i riksdagen som ska bestämma ifall två kommuner ska samarbeta om en konsumentvägledare. Här finns det ett viktigt ansvar för kommunpolitikerna själva att ta.

Problemet är att Marianne Carlström talar om olika saker som är viktiga, men det kommer inga konkreta besked i propositionen. Marianne Carlström tog upp vad frivilligorganisationer kan göra, till exempel. Det kommer inte en enda krona mer i pengar till konsumentorganisationerna i propositionen. Det är ett rent nollsummespel.

Marianne Carlström säger att hon inte vill stärka möjligheten att tillämpa konsumenträtt på offentligt finansierad verksamhet. Låt oss för all del föra den juridiska diskussionen! Vilka andra sätt vill ni arbeta för, då? Vi i Folkpartiet lägger till exempel fram förslag om en stärkt omsorgsgaranti inom äldreomsorgen som fungerar offentligt och inte civilrättsligt. Den röstade ni ju också emot. Vad är det för konkreta besked

som ni har? Det enda ni har är att rösta nej till alla de konkreta förslag som kommer från den borgerliga alliansen.

Anf. 90 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller att vi skulle tala om vad konsumenterna ska köpa skulle jag vilja säga att Martin Andreasson läser propositionen som en viss potentat läser bibeln. Jag kan inte tolka det på det viset. Vi lever tydligen i två helt olika världar.

Jag har sagt flera gånger här – kanske alldeles för många – att kunniga konsumenter är trygga konsumenter. Trygga konsumenter vågar handla. Upplysta konsumenter pratar om de olika sätt som man kan få kunskap på. Men var står det att vi ska välja? Vi säger att vi vill styra konsumenterna mot etisk konsumtion. Vad är det? Jo, det är att man talar om vilka olika etiska ställningstaganden som man kan göra. Sedan är det väl upp till den enskilda konsumenten var man handlar.

Du kan ta det här med jämställdhetsmärkning, som din partivän Eva Eriksson så förtjänstfullt har utrett. Det är ju en upplysning till oss konsumenter om hur vi kan välja på olika sätt. För mig kan det aldrig vara att vi talar om för någon hur man ska välja. Men det är självklart att vi vill slå vakt om de svaga grupperna.

Vi säger inte nej till allting när det gäller den offentliga sektorn. Vi har andra värderingar och andra sätt att arbeta på än vad den borgerliga alliansen och Folkpartiet har. Vi ser inte på samma sätt på de här frågorna.

Anf. 91 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Problemet är inte vad Marianne Carlström står här i talarstolen och säger. Problemet är vad som står i propositionen. Marianne Carlström får ursäkta, men det är faktiskt propositionen som kommer att vara styrande för hur konsumentpolitiken kommer att utvecklas. Där sätter skrivningarna om till exempel etisk konsumtion likhetstecken mellan social hållbarhet, etisk konsumtion och de olika enskilda system för etisk märkning som finns i dag på marknaden. Detta ser jag som ett stort problem, för de etiska märkningarna är någonting som för vissa konsumenter kan vara bra konsumentinformation. Det är ju en del av den fria opinionsbildningen, som vi vill slå vakt om i samhället. Detta är ingenting där staten ska säga att man väljer fel eller väljer rätt. Men det är faktiskt det som står i propositionen – att man ska främja denna form av konsumtionsval. Det är vad som står.

Jag måste påminna Marianne Carlström om en sak. Jag tycker att det var intressant att hon tog upp jämställdhetsmärkning. Det är ju ett märkningssystem som propositionen slår fast att man inte ska införa på statlig väg. Det har jag stor respekt för; jag ansluter mig till den bedömningen. Jag tycker att jämställdhetsfrågor är extremt viktiga att driva i ett konsumentperspektiv. Vi som konsumenter ska använda vår konsumentmakt till att säga ifrån till de näringsidkare som spelar på könsrollsfordomar och uppmuntra dem som arbetar medvetet med att behandla konsumenter jämställt.

Men de enskilda valen är inte heller någonting som kan styras från statens sida. Därför har också regeringen sagt att man inte kommer att medverka till något statligt system. Det får i så fall hanteras med den

enskilda opinionsbildningen. Det är det som jag undrar över. Ser inte Marianne Carlström problemet med denna styrning som ligger i propositionens resonemang på andra områden?

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Konsumentpolitikens
mål och inriktning och
En handlingsplan för
hållbar konsumtion för
hushållen*

Anf. 92 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag höll på att gå in på Hillevi Larssons del här förut. Hon återkommer till den delen sedan. Eftersom vi nu har delat upp det så vore det fel av mig att gå in på den delen.

Jag tycker ändå att jämställdhetsmärkning skulle kunna vara en bra lösning. Personligen tycker jag att om jag får mer upplysningar om vad som är jämställt och inte så ger det mig vägledning när jag ska handla.

Anf. 93 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att påpeka för Marianne Carlström och även för andra debattörer att det borgerliga partisamarbetet heter Allians för Sverige. Det vore artigt om Socialdemokraterna också kallade det för det. Men det kanske är att hoppas på för mycket.

Marianne Carlström inledde sitt anförande med att säga att konsumentpolitiken ska få den status som den förtjänar. Detta är hennes rum. Jag vill bara göra klart att Moderaternas utgångspunkt är att detta redan i dag är ett stort, viktigt och växande civilrättsligt politiskt område som ska tas på största allvar. Det har redan i dag en hög status. Det berör många människor. Det berör förstås svenska konsumenter och även svenska företagare. Redan i dag är det alltså ett stort och mycket viktigt politiskt fält.

Det Marianne Carlström tar upp mest tid till att kommentera är just frågan om konsumentvägledning. Det kanske är ett bra exempel, för det visar lite grann på skiljeriktningarna. Det är storskaligheten, det är centralstyret och det är lösningar i skala 1:1 som präglar Socialdemokraternas konsumentpolitik. Det finns statliga utredningar som visar att det är 85 % av kommunens utgifter som redan i dag är uppbundna och uppknutna till statliga åtaganden, som staten har lagt på kommunerna. Marianne Carlström tycker förmodligen att detta ska uppåt. Jag vet inte vad hennes siffra är – 90 eller 95 %, kanske.

Det är lätt att stå i riksdagens talarstol och prata om vikten av att det ska vara konsumentpolitiska vägledare ute i våra kommuner. Men det får konsekvensen att det blir prioriteringar som går ut över äldrevården, över skolan och över andra av de kommunpolitiska åtaganden som finns.

Det är det pris man får betala för att Socialdemokraterna vill centralstyra svenska folket ännu mer. Det blir konsumentvägledning i skala 1:1 på bekostnad av äldrevården, på bekostnad av sjukvården och på bekostnad av satsningar på skolan.

Anf. 94 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det gäller först det här med B-alliansen. Det var faktiskt Sören Holmberg som var här i riksdagen och drog några undersökningar som använde detta uttryck. Jag tycker att det på ett enkelt sätt sammanfattar det samarbete som ni har på er sida. Men om ni föredrar det så får väl jag säga det borgerliga samarbetet. Det andra tycker jag verkar vara väl långt och krångligt.

Konsumentpolitiken ska få den status den förtjänar. Med detta menar jag naturligtvis inte för oss som sitter här – vi som arbetar i lagutskottet. Jag utgår från att för oss är detta ett alldeles speciellt intresse. Men Henrik von Sydow kan väl ändå inte påstå att alla politiker och alla i Sverige tycker att konsumentpolitiken är den viktigaste frågan och har insett vilken betydelse den har? Det tycker inte jag, men det är väldigt bra om det är så. Jag tycker nog att fler borde inse hur viktig konsumentpolitiken är för människor i vardagen.

Sedan har vi påståendet om att om man har ett aktivt konsumentarbete i kommunen, alltså en konsumentvägledning, skulle skola, sjukvård och äldreomsorg få stå tillbaka för det. Jag bara häpnar. Vi pratar om en enda person. I Göteborg är det visserligen några personer som arbetar, och de gör en jätteinsats. Jag är övertygad om att de tjänar pengar, både åt kommunen och åt enskilda medborgare. Inte behöver man dra till och säga att det skulle ha betydelse för den kommunala servicen. Det var det mest överdrivna jag har hört.

Anf. 95 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag visst tror att konsumentpolitiken har en stor status, inte bara här i kammaren utan ute hos svenska folket. Svenska folket bryr sig om låga priser. Det är ett problem för människor med låga inkomster utanför det här huset att vårt kostnads-läge, att handla mat och kläder, är mycket högt. Det är tydligen inte en efterfrågan på politiken som Marianne Carlström känner av, men det gör jag. Det är för höga priser i vårt land. Det är för kostsamt att handla mat. Priserna behöver pressas. Detta är sannerligen ett konsumentintresse, och det har hög status hos svenska folket. Det vill jag med bestämdhet slå fast.

Det är klart att som Marianne Carlström nu uttrycker det, med en nyanställning i kommunen, kommer det inte få några konsekvenser för skolan eller för äldreården. Men du måste ju se hela bilden och alla de beslut som fattas här i riksdagen. 85 % av de svenska kommunernas utgifter är styrda av statliga riktlinjer och åtaganden som kommunerna har mot staten. Konsekvensen av denna socialdemokratiska centralstyrning, Marianne Carlström, är att kommunpolitiker i alla läger, både socialdemokrater och andra, får stå till svars för sina väljare, sina grannar och sina vänner och göra de tuffa prioriteringar som du, med sådana här beslut, skickar till dem. De får göra dessa avvägningar.

Sedan pratar man om att det är svårt att rekrytera människor att kandidera till kommunfullmäktige, och då är detta en del av problemet.

Det var bra att vi fick den här diskussionen. Den visar den centrala skillnaden mellan Moderaternas konsumentpolitik och Socialdemokraternas. Det ena är mer centralstyrning och mer av lösningar i skala 1:1. Jag tror att det är just sådant som gör att konsumentpolitiken kanske inte får den respekt som den skulle ha.

Anf. 96 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det låter på Henrik von Sydow som om min dröm redan är uppfylld, och då är jag tacksam för det. Jag ser det inte riktigt så. Jag ser att det fortfarande finns ett stort behov av till exempel kommunal konsumentvägledning. Den här undersökningen som de kommunala

konsumentvägledarna själva har gjort visade att folk tycker att det är viktigt, att de gör ett bra jobb men att det finns ett ännu större behov. Målet är egentligen att man ska ha en konsumentvägledare på 20 000 invånare. Jag tror att det lönar sig för kommunen att föra en sådan politik och ha en sådan konsumentvägledning. Det är jag övertygad om.

Vi har haft debatten om centralstyrning och att kommunerna inte har någonting att säga till om så många gånger. Vi på den socialdemokratiska sidan samarbetar med våra politiker i kommuner, regioner och landsting. Vi ser inte problematiken på det sättet. Vi stöder naturligtvis vår egen politik. Vi ser inte problemet såsom Henrik von Sydow gör det.

Anf. 97 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag har en annan anledning att ta upp frågan om det överbelastade Konsumentverket. Jag nämnde detta i mitt anförande. Förra riksmötet vann en borgerlig reservation kammarens gillande. Reservationen gick ut på att Konsumentverkets myndighetsutövning borde separeras från de opinionsbildade uppgifterna. Verksamheten borde begränsas till de rent produktkontrollerande uppgifterna samt tillsyn över den konsumenträttsliga lagstiftningens efterlevnad. Det har då regeringen, gissar jag, försökt att i någon mån efterkomma.

Min fråga till Marianne Carlström är den fråga som jag ställde i anförandet. Det står i betänkandet att enligt utskottets mening är det inte lämpligt att nu gå längre i denna strävan. Hur kommer det sig att Marianne Carlström och utskottet kan bedöma detta?

Anf. 98 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Översynen av Konsumentverket och Konsumentverkets organisation pågår ju hela tiden kontinuerligt. Det finns en hel del olika utredningar. Flytten och översynen av hur man arbetar på Konsumentverket pågår också hela tiden. Vi har alltså inte för avsikt att genomföra några förändringar för tillfället, precis som det står i betänkandet.

Anf. 99 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag hör vad Marianne Carlström säger. Men faktum kvarstår, majoriteten i riksdagen har givit regeringen ett besked om vad som bör ske. När vi läser propositionen kan vi inte finna att man uppfyller det som riksdagen har önskat. Riksdagen är ju svenska folket, och jag undrar om Marianne Carlström och Socialdemokraterna tycker att det är väldigt viktigt att se till att det som riksdagen och svenska folket har bestämt genomförs, och att det genomförs ganska snart.

Anf. 100 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ja, vi går snart in i en ny mandatperiod, och då får vi se hur det ser ut. Det är klart att vi hela tiden betar av alla de beslut som fattas i riksdagen. Men det är helt omöjligt att göra någonting åt alla önskemål som kommer från riksdagen på en gång. Det är så att vissa frågor blir liggande längre än andra. Den här frågan har ju inte legat särskilt länge, så jag har inte särskilt dåligt samvete för det.

Anf. 101 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag vill fokusera på två reservationer och framför allt inrikta mitt anförande på de områden där vi i Miljöpartiet de gröna har en direkt påverkan på hur majoritetsförhållandena faller ut här i riksdagen.

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservationerna nr 5 och nr 12. Jag utgår ifrån att tjänstgörande talman i morgon uppfattar majoritetsförhållandena så att vi slipper en tidsödande manuell votering.

Det handlar om Konsumentverkets dubbla roll att både vara tillsynsmyndighet och ha en opinionsbildande roll. Det är helt klart splittrande. Konsumentverket arbetar med konsumentfrågor av skiftande slag som reklam, avtalsvillkor, konsumentinformation, hushållsekonomi, varors och tjänsters säkerhet, kvalitet och miljöpåverkan. Vi har tidigare hört Ingemar Vänerlov argumentera mycket väl när det gäller den här mångfalden av uppgifter som Konsumentverket har. Det är väldigt många uppgifter.

Men Konsumentverket har ju bara hand om tillsyn och opinionsbildning för den del av konsumtionen som vi gör som enskilda personer. När det handlar om vad vi handlar tillsammans via det offentliga, så kallad offentlig upphandling, är det andra som har tillsynsansvar och rådgivande funktion. Den offentliga upphandlingen omfattar enorma ekonomiska värden och påverkar marknaden. Den har stor betydelse för konsumtions- och produktionsmönster. Det är precis det som ligger under Konsumentverkets ansvarsområde, men det är dock inte de som har hand om det.

Det är inte bra att liknande ansvar fördelas på olika myndigheter eller att myndigheter har dubbla roller. Därför yrkar Miljöpartiet de gröna bifall till de här två reservationerna, nr 5 och nr 12, och det hoppas vi få majoritet för i morgondagens votering.

Anf. 102 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag kommer att tala om handlingsplanen för hållbar konsumtion för hushållen. Även producenterna är naturligtvis viktiga i det här sammanhanget, men regeringen har valt att spara det till en egen handlingsplan. Det här handlar alltså enbart om hushållens konsumtion.

Vad är då hållbar konsumtion? Man kan säga att det finns fyra speciellt viktiga faktorer. Det handlar om en konsumtion som främjar hälsan och miljön. Det handlar om en konsumtion som fungerar med människors privatekonomi och även bekämpar orättvisor, både i samhället här men också globalt.

Europa har 7 % av världens befolkning, men vi står för 17 % av konsumtionen. Det är alltså en ganska stor konsumtion i det perspektivet.

Regeringen har tre mål. Det handlar om att se till att det finns förutsättningar för en hållbar konsumtion. Det gäller inte minst samhällsplanering, till exempel tillgång till kollektivtrafik. Det gäller även motivation för konsumenterna. Här handlar det om ett utbud, till exempel av varor till rimliga priser. Ett konkret exempel är att se till att frukt och grönsaker inte är för dyra, för då finns det en motivation att handla nyttigt.

Det handlar också om engagemang i de här frågorna. Som en röd tråd löper kunskap. Det handlar inte om att tvinga konsumenterna att göra vissa val, utan det handlar om att man ska få kunskap så att man kan göra

de här valen, både utifrån ekonomi och utifrån till exempel etisk märkning. Man gör själv valet om man tycker att det här är viktigt eller inte, exempelvis om man tycker att det är viktigt om den matta eller fotboll man köper är tillverkad av barnarbetare eller inte. Om man tycker att det är viktigt att varan inte är tillverkad av barnarbetare tror jag att det kan vara värdefullt att man faktiskt har en etisk märkning som garanterar att till exempel den här fotbollen inte är tillverkad av barnarbetare. Detta är alltså någonting som snarare stärker konsumenterna än lägger någon speciell pålaga på dem. Sedan är det ytterst det fria valet som styr vad man vill köpa.

Det är också en del saker som kommer att mätas årligen för att se hur utvecklingen ser ut. En av de sakerna är övervikt och fetma. De allra flesta bedömer att detta är en av de största folkhälsofarorna framöver. Vi går i viss mån mot samma utveckling som i USA. Lite övervikt är absolut inte skadligt, men det är när den når skadliga nivåer som vi måste bekämpa den. Det handlar om en explosion av diabetes och hjärt-kärlsjukdomar inte minst, som alltså kommer redan hos barn och ungdomar i vissa fall. Detta måste bekämpas, och det tycker jag har ett väldigt nära samband med hållbar konsumtion om man ser det i ett bredare perspektiv där det inte bara handlar om miljö utan även folkhälsa. Även människorna ska hålla en längre tid.

Det är viktigt att ekologiska livsmedel finns till rimliga priser och att det finns ett utbud så att man kan välja det när man går och handlar.

Hushållen står för en rätt stor del av energianvändningen, och det är också viktigt att se hur det går till och möjligheten till miljövänlig energianvändning.

Sedan gäller det också avfall och utsläpp, inte minst från bilar.

Jag vill säga något om de motioner som kommit in. Det finns en motion som handlar om möjligheten till odling nära det ställe där man bor. Det tror jag är viktigt, både från folkhälsosynpunkt – man mår bra av att vistas i naturen och odla – och från miljösynpunkt – man mår bättre i en grönare miljö. Detta förutsätter vi att regeringen tar hänsyn till framöver, även i samhällsplaneringen, och det är också någonting som regeringen håller på med.

När det gäller konsumentpolitiken, att man inte ska styra konsumenterna, finns det ett förslag i en motion. Där säger vi definitivt nej. Som vi ser det handlar det snarare om att ge konsumenterna fler valmöjligheter genom information och ett gott utbud. Finns det inte ett utbud av till exempel ekologiska varor, hur ska då konsumenterna kunna välja det? Vi ser det alltså inte alls på det sättet.

När det gäller de saker som ska mätas finns det faktiskt vissa saker som föreslås i en motion som mycket väl skulle kunna vägleda regeringen i det fortsatta arbetet. Det handlar om att se till det totala ekologiska avtryck som man gör, alltså allt man gör i sin konsumtion som påverkar miljön. Det handlar om att det finns mer eller mindre farligt hushållsavfall, vilket faktiskt kunde vara intressant att titta på, och det handlar om utsläpp från gamla bilar kontra nya bilar. Detta har vi ingenting emot att man lägger in, men det står inte i motsats till nuvarande mål, som vi tycker är väldigt bra.

Däremot vill jag motsätta mig ett förslag i Folkpartiets motion som handlar om att man ska lyfta ut folkhälsan. Vi tror att det skulle vara

väldigt allvarligt att man bara tittar ensidigt på miljön och struntar i folkhälsan. Sedan föreslår Folkpartiet att vi av någon anledning ska lyfta in handelspolitiken i detta. Vi ska alltså lyfta ut folkhälsopolitiken och lyfta in handelspolitiken. Där är det så att redan i dag är vår handelspolitik sådan att vi står för frihandel, men jag kan mycket väl tänka mig i framtiden att man även nämner det i det här sammanhanget. Även om det redan är vår politik kanske det kan vara värt att nämna även i det här sammanhanget. Men då bör man snarare lyfta in fler områden än lyfta ut viktiga områden som exempelvis folkhälsopolitiken.

Jag vill säga någonting kort om offentliga tjänster. Där föreslås att man ska lyfta in de rättigheter vi har som medborgare, till exempel att lyfta in när vi till exempel tar del av sjukvård och skola i gällande konsumenträttsliga lagar. Jag är väldigt orolig för en sådan utveckling. Som jag ser det är de medborgerliga rättigheterna starkare än konsumenträtten. Man har också en unik möjlighet som medborgare, och det är att man har kollektiva rättigheter. Det innebär till exempel att om man dömer ut miljön på en skola är det inte bara den eleven som har klagat eller tagit hjälp av sina föräldrar för att klaga som får rätt, utan det gäller alla. Jag är rädd för en utveckling där det bara blir den starke, den som skriker högst, som får rätt. Det är ju faktiskt så det ser ut i konsumentlagstiftningen. Där handlar det ju om en marknad där man har handlat en tjänst. Det här öppnar också upp för avgifter. Konsumentlagarna är ju sådana att det bara är om man har betalt en vara som man har rätt att klaga på den. Vad händer då med dem som inte har råd med höga avgifter eller försäkringar? De riskerar ju att ställas utanför.

Jag är alltså inte beredd att jämställa de medborgerliga rättigheter vi har i välfärden med den fria marknaden. Jag tycker att det egentligen är väljarna som ska göra det ställningstagandet i allmänna val där vi har olika alternativ som står emot varandra, till exempel det medborgerliga perspektivet med en stark välfärd och att marknaden ska begränsa sig till exempelvis när man går till affären men inte när man går till skolan. Jag tycker att väljarna får göra det valet då. Då bestämmer man även skattesatsen, för den är ju helt avgörande för att man ska kunna bekosta skola, vård och så vidare. Jag är rädd att vi hamnar i en situation där vi säger: Tyvärr, skattepengarna räcker inte till mer än så här – nu tar vi ut avgifter!

Och så utestängs många.

Detta handlar alltså om mycket stora frågor. Vi har redan stärkt det medborgerliga perspektivet, exempelvis genom en vårdgaranti. Får man inte vård inom tre månader har man rätt att söka sig till ett annat landsting. Det finns diskrimineringslagar. Om man blir mobbad i skolan eller kränkt på grund av kön eller sexuell läggning har man alltså rättigheter att överklaga. Skolan har det ansvaret. Jag är beredd att samarbeta fullt ut genom att stärka de medborgerliga rättigheterna, men jag vill inte nedgradera dessa rättigheter genom att överföra dem till konsumenträtten.

Avslutningsvis vill jag säga att jag trivs mycket bra i lagutskottet, och jag är tacksam för möjligheten att få vara med medan det fortfarande finns. Lagutskottet är ett utskott som få aktivt söker sig till, men det är också väldigt få som aktivt vill lämna det. Tvärtom vill många vara kvar.

De frågor som lagutskottet behandlar är intressanta och har en fantastisk spännvidd. Vår kanslichef har uttryckt det på ett bra sätt när han sagt

att det gäller frågor från vaggan till gravan. Det finns frågor som till och med rör oss före vaggan eftersom vi kan behandlar frågor om insemination, alltså innan man blir till. Detsamma gäller efter döden. Det finns frågor som rör arv, identifiering genom dna och så vidare. Det är enormt viktiga frågor som engagerar många.

Jag är glad att ha fått vara med i lagutskottet. Jag instämmer med tidigare talare och hoppas att dessa frågor även utan lagutskottet får minst lika stort utrymme framöver.

Anf. 103 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Om jag hörde rätt började Hillevi Larsson sitt anförande med att säga att hon skulle ta upp skrivelsen om hållbar konsumtion. Sedan ägnade hon ganska mycket tid åt att diskutera helt andra saker som ligger i svarsmotionerna till propositionen om konsumentpolitik. Jag vet därför inte riktigt vad som är själva inramningen för hennes anförande, men jag ska endast ta upp de saker som gäller skrivelsen om hållbar konsumtion.

Det är intressant att lyssna på Hillevi Larssons anförande. Det visar hur problematiskt det blir när regeringen sätter likhetstecken mellan flera olika begrepp. Hållbar konsumtion handlar enligt Johannesburgsmålen om både ekonomisk hållbarhet, miljömässig hållbarhet och social hållbarhet. De är vägledande inte bara för vårt utan för hela världens arbete med hållbar utveckling.

På en punkt gör regeringen ett viktigt påpekande, nämligen när de skriver att dessa tre kriterier inte alltid drar åt samma håll. En handling eller åtgärd som är bra för miljön är inte nödvändigtvis samhällsekonomiskt effektiv och så vidare. Därför är det viktigt att hålla isär begreppen. Tyvärr blandar regeringen i stället ihop begreppen i skrivelsen genom att sätta likhetstecken mellan social hållbarhet, etisk märkning och rättvisefrågor, som Hillevi Larsson tar upp.

Jag tror att vi alla är överens om hur viktig rättvisan är som värderingsgrund, men det vi lägger i begreppet hänger också ihop med vilka politiska värderingar vi har. Där uppstår problemet. De indikatorer som läggs fram handlar inte om att ge konsumenterna valmöjlighet. I stället handlar det om att betygsätta ifall man väljer rätt eller fel genom att mäta andelen olika märkningssystem som konsumenterna vill gynna i sitt konsumtionsval. Ser inte Hillevi Larsson detta problem?

Anf. 104 HILLEVI LARSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att anledningen till att jag i början av mitt anförande inte nämnde detta med offentliga tjänster var att jag var osäker på hur mycket jag skulle hinna ta upp. Jag ville inte utlova något som jag sedan inte kunde hålla. Min tanke var att anförandet huvudsakligen skulle handla om handlingsplanen. Jag hann också säga allt jag ville säga om den.

När det gäller Martin Andreassons fråga tror jag inte att det ena utesluter det andra. Jag är helt övertygad om att ifall vi inte får en rättvis utveckling i världen, inklusive hänsynstagande till miljön, kommer samhället inte heller att vara socialt hållbart på längre sikt, vare sig i de länder som det berör eller i Sverige, för världen hänger ju ihop. Det man inte tar itu med nu får man ta itu med i ett senare skede, och då kan det

vara mycket svårare att komma åt problemen. Jag anser alltså att det hela hänger ihop.

Jag kan ge rätt i att det finns vissa saker som ibland lite grann kan motsäga varandra. Ett exempel på det är handel. Å ena sidan är det mycket positivt med frihandel, alltså att alla länder ska kunna konkurrera på lika villkor. Å andra sidan har vi transporter, som tär på miljön. Nu tror jag inte att detta är en omöjlig ekvation. Om man till exempel satade på ekologisk livsmedelproduktion skulle det framför allt kunna ske i närområdena, och därmed skulle man slippa transporter. Sedan finns det förstås andra transporter som kanske går över hela jordklotet.

När det gäller handelspolitiken gäller det att ta bort EU:s jordbruks-subsventioner, för det handlar om att dumpa vårt överskott i tredje världen. Allt hänger alltså ihop och det är inte lätt, men jag tror inte att man ska släppa på ambitionerna att ta hänsyn både till miljön, det sociala och det ekonomiska. Jag tror att det är möjligt.

Anf. 105 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Visst går det, och visst är det viktigt. Där är vi helt överens. Men för att vi ska kunna nå dit måste vi hålla isär begreppen. Därför är det så riskabelt att sätta likhetstecken mellan social hållbarhet, olika etiska frågor och frågor om vad vi lägger i begreppet rättvisa, som väldigt mycket grundas på våra enskilda politiska värderingar.

Jag gav ett exempel i mitt huvudanförande där jag sade att det för mig är uteslutet att handla hos vissa klädkedjor. Andra kanske tvärtom tycker att det är roligt att handla hos klädkedjor som skyltar med Che Guevara och andra despoter. Det valet tänker jag inte hindra dem från att göra eftersom vi har en öppen marknad. Just därför är det dock viktigt att hålla rättvise- och etikfrågor skilda från frågan om social hållbarhet.

Det är viktigt att vi ser vår egen hållbarhetsdiskussion också i ett globalt perspektiv. Vi från Folkpartiet och alliansen är därför besvikna över att regeringen i detta sammanhang inte tagit upp vikten av frihandelspolitiken i ett globalt hållbarhetsperspektiv. Om det är något som skulle kunna bidra till en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling så är det att åstadkomma en konsekvent frihandelspolitik i världen kombinerad med ökade system för till exempel handel med utsläppsrätter och annat för att på så sätt inkludera de miljökostnader som finns i transporter.

Vi vill alltså peka på de problem som uppstår när regeringen gör en analys som inte alls tar hänsyn till dessa aspekter.

Anf. 106 HILLEVI LARSSON (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att politik handlar om värderingar. Det är grunden för allting. Även FN ger sig in på det här området genom att sätta upp målet att det inte bara handlar om ekonomi och miljö utan även om det sociala. Då är frågan vad man lägger in i det begreppet.

Jag tror inte att det ena utesluter det andra. När det gäller etisk märkning, till exempel av varor från andra länder, är detta det mest grundläggande. Det handlar ju inte om att till exempel märka ut att vissa länder har en lägre lönenivå än Sverige, utan det handlar om grundläggande rättigheter. Det handlar om barnarbete, mänskliga rättigheter, grundläggande fackliga rättigheter. Det är alltså egentligen inte fråga om en jäm-

förelse med förhållandena här utan helt enkelt grunden för vad man etiskt kan acceptera.

Samma sak gäller i fråga om jämställdhet. Det är inte de svenska jämställdhetsreglerna som gäller.

Ytterst är det upp till konsumenten att välja utifrån att man garanteras de grundläggande rättigheterna för jämställdhet, barns rättigheter, mänskliga rättigheter och så vidare. Då kan man också göra valet och handla en viss produkt. I annat fall väljer man en annan vara. Det är olika från konsument till konsument hur viktiga man tycker att dessa frågor är. Samtidigt efterfrågar många konsumenter den informationen. Många skulle vilja handla mer etiskt, hållbart och ekologiskt om de hade möjligheter att göra det. Det förutsätter dock att det dels finns märkning, dels finns ett gott utbud, det vill säga att varorna finns spridda i handeln och att man får information om de valmöjligheter som finns. Det är det som vi vill ge konsumenterna.

Anf. 107 ANNELI SÄRNBLAD (s):

Fru talman! Ja, konsumentpolitiken är en välfärdsfråga, som Hillevi och Marianne har varit inne på. Politik är viktigt, och politik och lagutskottet är enormt viktigt.

Jag brukar tänka på när jag kom in i lagutskottet och var ny. Då undrade jag: Hur mycket ideologi är det i just civilrätten och de frågorna? Och en sak är säker efter alla debatter som vi har haft här i kammaren: Det är ideologi så att det smäller om det.

Konsumentpolitiken har alltid varit en välfärdsfråga och kommer alltid att vara det. Det är viktigt med kunskap om vilka rättigheter man har och om hur man väljer rätt. Våra barn och ungdomar är framtiden. Att de får kunskap om konsumentfrågorna är oerhört viktigt. Jag träffar många i dag som hamnar i svårigheter. Det kan handla om missförstånd när det gäller mobilavtal eller andra konsumentfrågor. Därför är det viktigt att få mer kunskap.

Vi socialdemokrater är mycket tydliga med vad vi vill, vad vi har för mål. Som Marianne och Hillevi har belyst i sina anföranden är det viktigt att konsumentpolitiken kommer i fokus i den politiska debatten. Vi går nu mot en valrörelse. Se till att konsumentpolitiken lyfts upp!

Kunskapsbyggande är viktigt för både yngre och äldre. Konsumenternas ställning måste stärkas. Konsumentverket ska få i uppdrag att skapa en stark analysfunktion som med utgångspunkt i befintlig forskning, utredningar, ger en bild av konsumtion och konsumenternas förhållanden. Frågor och teman som ger ökad kunskap om konsumtion integreras i skolundervisningen. Ytterligare skolmaterial ska tas fram, så att frågorna blir intressanta och ungdomar ges kunskap.

Jag kan ta ett exempel från min hemkommun Rättvik. Där jobbade man med ekonomi, matematik och konsumentpolitik. Det gav ett helt nytt sätt att jobba, och det gav mycket positiva resultat. I propositionen beskrivs en hel del saker. Det tas upp en del exempel som många kommuner jobbar med, och det finns många bra projekt runtom i vårt land.

När det handlar om reklam riktad till barn är vi från socialdemokratiskt håll kristallklara med vad vi tycker. Hänsynstagande och återhållsamhet vid marknadsföring till barn är för oss av hög prioritet. Vi under-

stryker vikten av att vi från svensk sida ska jobba internationellt med ett bra skydd för barn och ungdomar i marknadsföringssammanhang.

Och, som man har sagt i debatten, om branschen inte gör tillräckliga saker kommer vi att se till att stärka barnens ställning när det handlar om EU:s tv-direktiv, genom revidering så att begränsning i reklamen för barn under tolv år kommer till stånd.

Fru talman! När jag träffar unga tjejer och killar är de mycket oroliga för det sexualiserade rummet och för könsdiskriminerande reklam. Regeringen har tillsatt 2,5 miljoner i projektmedel i syfte att arbeta mot sexualiseringen av det offentliga rummet, och det pågår ett arbete om könsdiskriminerande reklam. Och vi ska göra allt vi kan från socialdemokratiskt håll, om det skulle behövas en lagstiftning även på det här området. I Sverige ska vi ha respekt mellan könen, och då är attityder mycket viktiga. Det krävs en förändring och framför allt respekt i sin helhet.

Fru talman! Konsumentpolitiken är en välfärdsfråga, och i betänkandet är också försäkringsfrågorna belysta.

En av de frågor som vi också har debatterat i den här kammaren, under de här fyra åren, har varit försäkringsavtalslagen. Där har Christina Nenes varit en av debattörerna från vår sida. Den lagstiftningen har gett konsumenten större trygghet.

När det gäller överfallsskyddet i hemförsäkringen ska det göras en översyn, och även könsdiskriminerande försäkringar är föremål för beredning. En utredning har tittat på bolagens tillgång till patientjournalerna. Man har belyst denna problematik i en departementspromemoria, Ds 2005:13. Den har varit ute på remiss, och frågan bereds just nu inom Justitiedepartementet. I dagsläget tänker vi socialdemokrater inte ta ställning i den frågan.

Fru talman! Under min tid i lagutskottet har jag haft förmånen att arbeta med dessa så viktiga frågor, som jag inledde mitt anförande med. Men när jag har suttit i lagutskottet har också de ideologiska skiljelinjerna kommit till mig. Det gäller även i denna fråga, konsumentpolitiken och mycket av det som debattörerna har belyst. Ja, det är skiljelinjer i politiken. Det är stora skiljelinjer i politiken.

Jag kommer aldrig att glömma när jag bestämde mig för att bli socialdemokrat och när jag skrev in mig i det socialdemokratiska partiet. Jag hade varit i USA och rest. Jag hade träffat en kvinna som satt på ett sjukhus, ett allmänsjukhus. Trots sina tre jobb hade hon inte råd att ha försäkringar. Hon satt och grät. Hon hade det tufft. Där var det klassklyftor som hette duga.

Vi socialdemokrater kommer naturligtvis att göra allt för att först och främst få egen majoritet. Det vore naturligtvis lyckosamt.

Men jag glömmar aldrig den här kvinnan. Det är faktiskt hon som har gett eld åt min politiska känsla. Det handlar om att det är höger mot vänster, och konsumentpolitiken tycker jag lyfter upp skiljelinjerna ännu tydligare. När ni vill jämföra offentliga sektorn med att gå och köpa en korb med bröd är det skiljelinjer i politiken.

Kompassen är tydlig mot ett samhälle som vi vill ha, som ger samma förutsättningar, och det ska inte spela någon roll hur mycket pengar du har i plånboken.

Fru talman! Jag vill tacka alla i lagutskottet, men jag vill också tacka fru talman. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 108 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var väldigt bra att Anneli Särnblad var så ideologisk i sitt anförande. Och jag tycker att det var bra att hon också passade på tillfället att berätta hur viktigt det är att slå vakt om gemensamma socialförsäkringar som ju har varit en socialliberal huvudprincip ända sedan Adolf Hedins dagar i slutet av 1800-talet i den här kammaren, eller i den här riksdagen i alla fall. Därför är det också så trist att Socialdemokraterna i dag har släppt tillsynen av socialförsäkringarna och inte vidtar de åtgärder som behövs för att se till att vi faktiskt har försäkringsmässiga principer för de socialförsäkringar vi har.

Men det jag tänkte ta upp gäller det som Anneli Särnblad kom in på i sitt inlägg om könsdiskriminerande reklam. Jag tror inte att vi egentligen behöver ägna så mycket tid åt att stryka under hur avskyvärt det är med reklam som spelar på könsrollsfördomar. Det är ett grundläggande ansändighetskrav i ett samhälle att människor har rätt att bli bedömda för dem de är och inte vilket kön de tillhör.

Men vad menar Anneli Särnblad egentligen när hon säger: Vi socialdemokrater är beredda att göra allt. Regeringen säger ju i sin proposition inte att man tänker göra speciellt mycket mer än att överväga ifall det behövs göras en utredning. Vad menar Anneli Särnblad egentligen? Vad är hennes besked från den socialdemokratiska minoritetsregeringen? Är det så att man går till val på att till exempel ändra grundlagen? Det är det som man har kommit fram till vid tidigare genomgångar, att det skulle behövas.

Anf. 109 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik:

Fru talman och Martin Andreasson! När det handlar om könsdiskriminerande reklam var jag väldigt tydlig. Vi sitter naturligtvis och pratar i vårt parti om hur vi ska kunna lösa den här problematiken. Den är inte bra, och det tror jag att vi är väldigt överens om. Vi är inte främmande för att se över lagstiftningen på det området.

Sedan handlade det om mitt anförande i stort. Ja, Martin Andreasson, du värnar om de trygghetssystem som vi har, den liberala syn ni har haft. Men ni kommer att få problem i B-alliansen. Det är ändå 250 miljarder skattesänkningar som ni är ute efter.

Anf. 110 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Fru talman! Det har gått ut ett cirkulär till socialdemokratiska politiker runt om i landet att ta tillfället i akt att nämna siffran 250 miljarder i vartenda anförande. Därför vill jag ta tillfället i akt att i den här debatten säga att det som Allians för Sverige går till val på är finansierade skattesänkningar på 32 miljarder. Naturligtvis vet Anneli Särnblad detta. Hon vet att det hon säger är påhitt.

Vi får återkomma till detta i den fortsatta valdebatten.

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Konsumentpolitikens
mål och inriktning och
En handlingsplan för
hållbar konsumtion för
hushållen*

Det var bra att Anneli Särnblad ändå backade från sina uttalanden om reklamlagstiftningen. Det är viktigt att vi från politiskt håll inte blir oklara om att vi faktiskt måste arbeta mot könsdiskriminerande reklam samtidigt som vi bevarar respekten för tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen. Jag är rätt övertygad om att det faktiskt är bättre att de företag och näringsidkare som spelar på grumliga könsroller och fördomar om hur män och kvinnor ska vara får påhälsning av arga konsumenter som säger att de vägrar att handla i deras butiker än att de får påhälsning av polis.

Anf. 111 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik:

Fru talman! Unga människor skriker, Martin Andreasson. Det händer saker i vårt samhälle. Jag har jobbat mycket med ungdomar i Rättvik. De har varit med mig och har fått fram tre motioner till Sveriges riksdag. De har sagt till mig att all reklam och allt som händer och sker gör att de snart inte vet hur de ska förhålla sig. Det handlar om attityder, värderingar och utseendefixering som landar i svårigheter hos många tjejer och killar.

Du har rätt i att tryckfrihetsförordningen är viktig. Det gäller att tänka en och två gånger. Däremot är det tydligt från politiskt håll vad man vill och inte vill acceptera. Vi vill ha en dialog och diskussion i frågorna.

Anf. 112 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! När det gäller opinionsbildning riktad mot barn vet vi att barns kostvanor påverkas i stor utsträckning av reklam och medier. I marknadsföringslagen är reklam riktad till barn inte särskilt reglerad. Lagen förbjuder inte reklam, och det finns inga särskilda krav över huvud taget. Jag nämnde i mitt anförande att det kan jämföras med radio- och tv-lagen där reklam i en tv-sändning inte får syfta till att fånga barns uppmärksamhet, till exempel barn under tolv år.

Det står i betänkandet att regeringen gör bedömningen att små barn är särskilt utsatta när det gäller kommersiell påverkan och så vidare. Det verkar som att man har tänkt till. Det är bra.

Jag skulle vilja fråga om Anneli Särnblad kan tänka sig att det skulle kunna gå så långt att det så småningom kan komma ett direkt förbud mot reklam riktad till barn.

Anf. 113 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag var tydlig i mitt anförande om var vi står i dag i frågan. Jag tänker inte uttala mig om hur långt vi kommer att gå. Jag sade att vi ska stärka barnens ställning med hjälp av en revidering av EU:s tv-direktiv så att det kommer till stånd en begränsning av reklam riktad till barn under tolv år. Jag tar i dag inte något längre steg.

Anf. 114 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag hade väl inte väntat mig något annat.

När man tittar på Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga affärsmetoder ser man där att det förmodligen inte kommer att bli något förbud hur aggressiv marknadsföringen än blir. Det är lite oroväckande. Jag tycker att Sverige har gått före i mångt och mycket.

Även här är, som jag nämnde i mitt anförande, den norska marknadsföringslagen ett föredöme. Man borde kika på den och arbeta för att även den kan bli en ledstjärna för Europasamarbetet i frågorna.

Anf. 115 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik:

Fru talman och Ingemar Vänerlöv! Vi kommer att göra allt vad vi kan och står i vår makt för att barnens ställning mot reklam ska stärkas. Vi får hoppas på en socialdemokratisk valseger så att frågorna får samma stora fokus. Vår minister har tydligt och starkt drivit på dessa frågor i EU.

Anf. 116 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Först vill jag till fullo instämma i min partikamrat Ingemar Vänerlövs anförande. Jag skulle dock vilja lyfta fram frågan om könsdiskriminerande reklam. Det är, fru talman, märkvärdigt att Anneli Särnblad säger att de ska göra allt vad de kan för att förhindra könsdiskriminerande reklam. Varför ställer då inte Socialdemokraterna upp på en utredning, vilket är vad vi önskar? Varför ställer man inte upp på att ta ett steg i den riktningen där man utreder om det går att förbjuda reklam av den arten? De andra nordiska länderna har lösningen.

Ett samhälle, fru talman, som erkänner alla människors lika och okränkbara värde måste reagera när kvinnor systematiskt kränks och utnyttjas. Bilar försedda med stora reklamskyltar med lättklädda kvinnor gör reklam för klubbar. Bilden av kvinnor som sprids är kränkande. Vi har en i dag lag som förbjuder sexköp, samtidigt som reaktioner och åtgärder uteblir i stort sett till fullo när man bjuder ut kvinnor till försäljning.

Alltfler medborgare har reagerat på sexualiseringen av det offentliga rummet och på den objektifiering av kvinnan och hennes kropp som detta har medfört. Därför tycker vi kristdemokrater att man ska se över regleringen av könsdiskriminerande reklam. Vi nöjer oss inte med att regeringen arbetar i frågor och inväntar hur man ska göra. Vi tycker, fru talman, att det har gått för långt när kvinnor systematiskt kränks och förnedras. Jag anser därför att regeringen omedelbart ska tillsätta en utredning som får i uppgift att utarbeta förslag till förbud mot reklam som kränker människovärdet, till exempel porrbilarna, och mot reklam för sexuella tjänster.

Som jag sade tidigare finns lagstiftning på annat håll som vi kan ta vara på.

Nu vet jag att det är någon som vill begära replik, men också jag vill redan nu instämma i tacket till alla. Ingen nämnd och ingen glömd. Kamrater i kammaren; vi har debatterat många gånger. Jag vänder mig också till lagutskottets kanslipersonal och naturligtvis riksdagens personal i övrigt. Jag vill säga ett tack till alla för den här mandatperiodens intressanta samarbete.

Anf. 117 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! I frågan om könsdiskriminerande reklam står dörren på glänt från regeringens sida medan vi i Vänsterpartiet skulle vilja ha den vidöppen för en lagstiftning. Här står Vänsterpartiet och Kristdemokraterna rätt nära varandra i krav på lagstiftning. Ätminstone vill Kristdemokraterna ha en utredning.

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Konsumentpolitikens
mål och inriktning och
En handlingsplan för
hållbar konsumtion för
hushållen*

Det här intresserar mig nu, i och med att ett val nalkas. Vi i Vänsterpartiet har inte lyckats så bra i den här frågan. Vi har fått vår samarbetspartner regeringen att inse att man behöver tillsätta en utredning, men vi har inte fått igenom någon lagstiftning. Hur ser Yvonne Andersson och Kristdemokraterna på möjligheten att driva igenom ett sådant här förslag tillsammans med sina allianskamrater, då två av deras största kolleger i Allians för Sverige är direkt motståndare till utredningen? Det kan vi läsa i reservationen, där Folkpartiet och Moderaterna reserverar sig mot att frågan ens ska utredas.

Om det skulle bli ett maktskifte, vilket vi så klart inte hoppas, skulle frågan verkligen bli enklare att hantera när ni inte ens vill tillsätta en utredning i er allians? Hur ser Yvonne Andersson på möjligheten att påverka sina allianskamrater så att de kommer på samma vagn, eller lastbilsflak, om jag ska använda samma liknelse som Yvonne Andersson hade med de reklamskyltar som åker runt i Stockholm? Hur ska hon få dem på samma vagn, få dem att tycka och jobba för samma sak, att vi ska ha bort den könsdiskriminerande reklamen?

Anf. 118 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är en mycket intressant fråga från Tasso Stafilidis. Han borde i dagsläget veta hur man försöker komma överens när man ska vara med och regera tillsammans.

Det som är förvånansvärt när det gäller både Vänsterpartiets och Socialdemokraternas inställning är att de efter många års samarbete i maktställning kan stå och säga att de ska göra så mycket i fortsättningen. Den naturliga frågan är då: Varför har ni inte gjort det här?

Anneli Särnblad säger att man ska göra allt för att förändra den här situationen, och Tasso Stafilidis säger att dörren är öppen och att ni vill göra det här. Varför har ni inte gjort det? Den frågan är egentligen mer intressant att svara på än att fråga oss hur vi ska göra.

Vi kommer naturligtvis att göra som alla andra som samarbetar. Vi går till val på ett valmanifest där vi är överens om vissa frågor och vissa frågor finns kvar att förhandla om utifrån det valresultat som det hela går ut på. I de förhandlingarna kommer vi att kunna använda de frågor som vi har lite olika inställningar i. Jag tycker att det är rätt naturligt.

Problemet för Vänstern och Socialdemokraterna är väl att de inte har lyckats genomföra det som de hela tiden säger att de skulle ha gjort och är öppna för.

Anf. 119 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det var väl ungefär som jag trodde, att det över huvud taget inte finns någon gemensam syn mellan de fyra allianspartierna i den här frågan. Jag kan bara beklaga – det var det jag inledde mitt replikskifte med – att vi inte har lyckats i bland annat den här frågan. Men nu är regeringen och Socialdemokraterna i alla fall beredda att utreda, och de har insett problemet.

Yvonne Andersson sitter i en båt tillsammans med två av sina allianskamrater som över huvud taget inte har insett problemet. De kan i alla fall inte komma fram till att det behöver lösas på annat sätt än genom den kommersiella marknadens krafter. Därför är jag rädd för att båten sjunker även om det blir ett regeringsskifte, därför att då kommer inte ens den

allians som Yvonne Andersson tillhör att kunna genomföra ett så viktigt förslag som vi nu driver tillsammans, både Kristdemokraterna och Vänsterpartiet. Jag är glad för att vi åtminstone är överens i den här frågan, till skillnad från vissa andra frågor, där avståndet mellan oss är ett universum, för att uttrycka mig i klartext.

Det ska bli spännande att se hur Yvonne Andersson kommer att övertyga sina kamrater. Skillnaden ligger i att vi i Vänsterpartiet och Socialdemokraterna står på samma grund, och vi har insett problemet. Hur tänker Yvonne Andersson agera för att även Folkpartiet och Moderaterna ska inse problematiken?

Anf. 120 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant att Tasso Stafilidis efter åtta år beklagar det hela. Jag tycker inte att det är något alibi för att man inte har gjort det. Är det inte mer bekymmersamt att man inte har gjort någonting som man är överens om i maktens ställning? Jag tycker att det är jättekymmersamt. Där kommer nyfikenheten.

Vad kommer vi att göra? Vi går till val på ett manifest där vi är överens om mycket mer än vad – vad ska man kalla det? – vänsteralliansen någonsin har gjort. Ni har inte gått till val på någonting, utan det blir något slags hopkok efter att ni tillsammans har vunnit en valseger. Vi går till val på någonting, och före det berättar vi om en rad frågor. Sedan finns det frågor som skiljer oss åt, och dem får vi diskutera. Jag finner inte att det ska vara svårare för oss kristdemokrater att förhandla med Folkpartiet, Moderaterna eller Centerpartiet än det någonsin har varit för Vänsterpartiet och Miljöpartiet att förhandla med socialdemokrater.

Jag ser fram mot det här. Tasso Stafilidis och jag är ju överens om att vi är intresserade av hur valutgången blir och hur vi i så fall, beroende på vem som får majoritet, får möjlighet att genomföra det vi går till val på.

Anf. 121 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag ska självfallet inte förlänga debatten. Jag missade bara när jag var här uppe och talade tidigare att i slutet av mitt anförande tacka lagutskottets ledamöter, lagutskottets kansli och så vidare. Det hade sett för eländigt ut i protokollet om den ende som inte hade vett att uppföra sig ordentligt var jag, så därför vill jag revanschera mig på detta sätt.

Tack allihop!

Anf. 122 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Jag tänker inte prata om konsumentpolitik, utan jag tänker prata om oss. Vi är historiska när denna mandatperiod avslutas. Vi är det allra sista lagutskottet i nuvarande skepnad. Då kan det finnas anledning att titta bakåt.

Vi härstammar från 1866 års riksdagsordning, kan man säga. Vi är alltså 140 år gamla på det sättet. I den riksdagsordningen instiftade man fem ständiga utskott: KU, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankutskott och ett lagutskott. Principen på den tiden var att lag- och anslagsfrågor inte skulle behandlas i samma utskott, utan det skulle vara i skilda utskott.

Som vi alla vet var det en omläggning när det gäller riksdagsordningen på 70-talet, när vi fick en enkammarriksdag. Då införde man också

fackutskott som både var anslagsutskott och behandlade lagstiftning. Det enda undantaget var lagutskottet. Vi har, som ni vet, ingen budget utan behandlar enbart lagstiftningsfrågor.

Vi är alltså den sista resten från 1866 års tänkande när man nu går ifrån de gamla principerna. Vi blir historiska, inte när vi läggs ned, som jag har hört flera säga från talarstolen, utan när vi läggs ihop med bostadsutskottet. Det gör vi av skäl som inte är riktigt begripliga för oss alla.

Låt oss ändå hoppas att de bevekelsegrunder som ligger bakom förra veckans beslut slår in, det vill säga att det ska vara lättare för små partier att få ledamöter i alla utskott och att det ska bli en jämnare arbetsbelastning när det gäller att hantera ärendena i kammaren och i utskotten. Det kanske finns andra motiv, som det inte är helt lätt att leta reda på.

Låt oss i alla fall hoppas att de frågor som vi tidigare har behandlat i lagutskottet och som nu kommer att föras över till andra utskott, också till det gemensamma civilutskottet, får den omsorgsfulla, lagenliga behandlingen som de förtjänar.

Vi är också historiska på ett annat sätt. Vi har ovanligt många ärenden. De som säger att lagutskottet inte har många ärenden kan titta på att vi i dag behandlar betänkande nr 39. Det är alltså nästan 40 ärenden, 40 betänkanden. Jämfört med andra utskott är det en hög siffra.

Jag kanske inte ska säga att vi är historiska, men jag vill poängtera vår vikt. Många av de ärenden som vi har behandlat har en verklig tyngd, inte bara när man tittar på antalet sidor som vi har släpat med oss fram och tillbaka till utskottets sessionssal utan också i kraft av den betydelse som dessa ärenden har för enskilda människor. Våra beslut har påverkat. Jag behöver bara nämna till exempel aktiebolagslagen eller upphovsrätten där diskussionen nu dessutom fortsätter. Det nya utskottet lär alltså få fortsätta att behandla dessa frågor.

Vi har inte alltid varit överens när vi har behandlat ärenden. Och vi ska absolut inte vara det. Men jag tycker att man kan säga att vi har haft en spänstig debatt med en vänlig underton, också när bockfötter och röda kappor har blandat sig i diskussionerna.

Vi har haft roligt i utskottet. Ibland har vi haft så fnissiga och roliga sammanträden att det har varit en lycka att utskottets sammanträden inte har varit öppna. I så fall vet man inte vilket rykte som vi hade kunnat få.

Jag tycker att det finns många skäl för oss att tacka varandra för det arbete som vi har lagt ned tillsammans och för den glada och goda stämning som har varit i utskottet. Och jag tycker att vi ska tacka framför allt utskottets kansli för det eminenta arbete som de alltid har lagt ned.

Fru talman! Detta är ett alldeles speciellt tillfälle. Det är inte alltid som utskott försvinner. Tvärtom är det ganska ovanligt. Jag tar mig därför friheten att överskrida min talartid några minuter.

Jag vill poängtera att vårt kansli har lagt ned ett mycket förtjänstfullt arbete och hjälpt oss när det gäller att fatta beslut av olika slag.

Till slut vill jag önska alla en riktigt skön och välförtjänt sommar och säga välkommen tillbaka till dem som kommer att komma tillbaka hit nästa mandatperiod.

Som någon sade är det väldigt få personer som lämnar lagutskottet. Från lagutskottet är det färre ledamöter som avsäger sig omval till nästa mandatperiod jämfört med alla andra utskott. Det är ju mer än 90 perso-

ner som nu lämnar riksdagen, men det är inte många som lämnar lagutskottet. Det tycker jag är ett gott betyg till den samvaro som vi har haft.

Glad och trevlig välförtjänt sommar!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

Prot. 2005/06:140
13 juni

---

8 § Uppskov med behandlingen av ett ärende

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU38
Uppskov med behandlingen av ett ärende.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

9 § Ändring i lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU39
Ändring i lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

10 § Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU9
Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande (prop. 2005/06:145).

Anf. 123 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Fru talman! I det betänkande som kammaren nu ska debattera behandlas propositionen *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande* och de fem motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Betänkandet innehåller tre delar. Den första är ett förslag om en ny lag om så kallade energideklarationer för byggnader. Den införs för att man ska genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda. Lagens syfte är att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader. Detta är alltså regler som nu införs i alla EU-länder.

*Nationellt program för
energieffektivisering
och energismart
byggande*

Varje byggnads ägare ska kunna presentera en deklARATION som visar hur stor energiförbrukningen är, hur väl ventilationen fungerar och hur hög radonhalten i huset är. En sådan deklARATION ska upprättas när en byggnad uppförs. För större så kallade specialbyggnader och byggnader som upplåts med nyttjanderätt ska det alltid finnas en deklARATION som inte är äldre än tio år. En deklARATION ska vidare upprättas när en byggnads säljs, om det inte redan finns en deklARATION som inte är äldre än tio år. DeklARATIONEN ska upprättas av en oberoende expert. Ett exemplar av energideklARATIONEN ska lämnas in till Boverket som ska ansvara för ett deklARATIONsregister. Lagen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2006.

Den andra delen i betänkandet är ett förslag till ett nytt delmål för energieffektivisering i bebyggelsen. Målet är avsett att ersätta det nuvarande delmålet om energianvändning i byggnader under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

I betänkandets tredje del redovisas innehållet i ett nationellt program för energieffektivisering i byggnader och energismart byggande.

Med denna inledning överlämnar jag nu ärendet till debattörerna.

Anf. 124 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman!

Så här vid mandatperiodens slut
och bostadsutskottets sista skälvande minut
ska vi i dag debattera energideklARATIONER
något som regeringen fått på EU-rekommendationer.
När EU la sig i denna fråga
var det sannolikt inte för att svensken plåga
för vi har ju kommit riktigt långt
när det gäller energisparåtgärder och sånt.
Trots detta väljer s-regeringen att föreslå mer än EU kräver.
Och därför vill vi moderater att riksdagen förslaget nedgräver.
Vi vill ha ett förslag som är kostnadseffektivt
och icke byråkratiskt explosivt
ett förslag som gör fastighetsägare positiva
och därmed vill energieffektiviseringsarbete bedriva.
Det handlar om att involvera alla fastighetsägare
och lita på att de vill vara energislöserijägare.
Från Moderaternas sida efterlyser vi ett minimalistiskt förslag
som alla kan ta och ha med välbehag.
Börja med att samla in uppgifter från de energislukande husen
för där kan kilowattimmar sparas till tusen.
Besiktiga på plats bara byggnader med undermålig energiprestanda
allt i Sabos, HSB:s, Riksbyggens, SBC:s, Villaägarnas, Fastighetsägarnas
och Hyresgästföreningens anda.
Nu ska oberoende energiexperter utbildas och anställas i tusental
fast s-regeringen enligt EU faktiskt kunnat göra ett annat val.
Om du uppför en byggnad större än 1 000 kvadratmeter får du problem
om du inte redovisar alternativa och politiskt korrekta energisystem.

Men vem kan man lita på när det gäller vilket energislag som för tillfället är det politiskt rätta

när det under årens lopp är än det ena och än det andra energisystemet på vilket politiker bidragspengar sprätta?

Ena året är elvärme, nästa år är det solenergi och kanske vindkraft, för att året därpå bli värmepump.

Som enskild medborgare tycks förslagen om vad gäller för dagen vara en ren slump.

Alla energideklarationsuppgifter som insamlas ska till typiskt svenskt register omvandlas.

Energiexperter, energideklarationer och energiregister kommer på en nota,

som vi som medborgare förväntas betala utan att knota.

Nej, nu får det vara nog.

Moderaterna säger nej med fog.

Fru talman! Givetvis står vi moderater bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall till bara reservation nr 1, för att kammaren ska slippa voteringskonvulsioner.

Fru talman! Slutligen vill jag tacka bostadsutskottets ledamöter som ständigt stretrar.

För er alla vill jag en ljuv, varm och vilsam sommar trumpeta.

Bostadsutskottets kansli vill jag också tacka och önska er välbehövlig ledighet i dessa sommartider,

med skrivbord utan propositions- och motionspyramider.

(Applåder)

Anf. 125 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag kan säga direkt att jag inte alls kommer att bli lika poetisk. Men det får gå ändå. Jag kanske har andra kvaliteter.

Debatten handlar alltså om ett betänkande som presenterades av inledningstalaren, *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande*. Det riksdagen främst har att ta ställning till i det betänkandet är ett förslag till ny lag om energideklaration för byggnader. Jag ska koncentrera mig ganska mycket på detta.

Folkpartiet ställer sig naturligtvis bakom samtliga reservationer där vi är med. Jag avstår dock från att yrka bifall till någon. Jag kan instämma i det bifallsyrkande som föregående talare avgav för reservation 1. Det skapar ingen ytterligare oreda.

Jag kan tyvärr bara konstatera att bostadsutskottet inte ställer sig bakom Folkpartiets förslag till lag. Vi har ett fullständigt lagförslag i bil. 4, som ni kan se. Det hade inneburit en lag med betydligt mindre byråkrati och mindre kostnad för att få fram energideklarationerna. Vi föreslår alltså inget avslag på propositionen utan vi ser ett värde i sig att den antas med de ändringar som vi har föreslagit.

En lag kan aldrig vara ett självändamål. Det måste vara väldigt centralt att fokusera på det man vill uppnå med en ny lag när man inför den. I regeringens proposition kan man läsa att syftet är att främja effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader. Det är naturligtvis vällovligt. Avsikten är också att genomföra ett EG-direktiv om byggnaders energiprestanda, som presenterades i början. Direktivet an-

togs mot bakgrund av att en ökad energieffektivitet är en viktig del för att följa Kyotoprotokollet och bidra till att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser.

Det resonemanget stämmer väldigt väl överens med den målformulering som samtliga borgerliga partier i alliansen tidigare har framfört som ett förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. I just reservation 1, som jag yrkat bifall till, fokuseras på en minskning av fossila bränslen och därmed minskade utsläpp av växthusgaser. Den stämmer väldigt bra överens med den formulering som var tänkt från början i direktivet.

Fru talman! I övrigt ska jag försöka koncentrera mig på innehållet i lagen om energideklarationer för byggnader.

Förutom syftet med lagen är det naturligtvis viktigt hur man ska uppnå detta syfte. Vid beredningen av ärendet hade vi besök av ett stort antal, jag skulle säga nästan samtliga, tunga aktörer inom bostadssektorn. Det är de som ska använda energideklarationssystemet i verkligheten. Samstämmigt såg man ett värde med energideklarationen och ställde sig positiv till den som ett instrument för att uppnå syftet med energieffektiviseringen. Det var Fastighetsägarna i Sverige, Sabo, Hyresgästföreningen, Riksbyggen, HSB och Villaägarnas Riksförbund. Även SBC var med på ett hörn. Man ställde sig alltså positiv, men kravet var att det skulle vara enkelt och kostnadseffektivt för att bli ett bra verktyg för att sänka energikostnaderna.

Helt avgörande är trots allt att de berörda fastighetsägarna tar till sig detta och genomför de åtgärder som energideklarationen synliggör behov av. För att man ska uppnå detta måste naturligtvis lagstiftningen vara förankrad och upplevas som ändamålsenlig.

Fru talman! Folkpartiet har i sin motion med anledning av propositionen lagt fram ändringsförslag på hur aktuell lag kan utformas så att det blir ett lätthanterligt system. Vi är också i grunden positiva till energideklarationer som ett verktyg för att uppnå lägre energianvändning i byggnader och har därför valt att inte yrka avslag på lagförslaget, även om vår kritik mycket sammanfaller med det vi kunde utläsa av poesis alldeles nyss.

Det som Folkpartiet föreslår är egentligen bara delvis avslag på regeringens förslag som skulle få till följd att vi får ett mindre byråkratiskt system som har alla förutsättningar att ge utrymme för aktörerna inom fastighetssektorn att effektivt arbeta just med energieffektivisering. I korthet innebär Folkpartiets förslag att kravet på besiktning tas bort. Arbetet ska inriktas på de fastigheter som har sämst energiprestanda. Energideklarationen kommer att visa detta och ge fastighetsägaren incitament att vidta åtgärder.

Vidare föreslår vi att det inte ska krävas certifiering av de oberoende experter som ska upprätta energideklarationerna. Vi anser nämligen att det ligger i fastighetsägarens eget intresse att välja en expert som gör ett bra jobb. Det är faktiskt fastighetsägaren själv som har nytta av de upplysningar som tas fram.

Vi vill heller inte inrätta något centralt energideklarationsregister hos Boverket. Vi tycker inte att kostnaden för ett sådant register kan motiveras av de vinster som uppnås. Vi tycker snarare att branschens förslag om ett gemensamt register som man har i egen regi inom bostadssektorn är

väl värt att pröva i stället. Över huvud taget skulle hela processen med framtagandet av lagstiftningen ha mått bra av om branschens synpunkter tillvaratagits på ett betydligt bättre sätt än som har varit fallet.

Fru talman! Till slut vill jag också nämna att Folkpartiet vill att regeringen återkommer i en fråga. Vi vill ha en bättre analys när det gäller undantag för fritidshus, som diskuteras i förslaget. Det vi bland annat tagit fram som exempel är den typ av stugbyar som den svenska turismen bygger mycket på. Man hyr ut stugor i olika sammanhang. Visserligen står det att det är i fjällbygden, men det finns motsvarande i skärgårdsområden och lite varstans.

I just de här stugbyarna kan det vara mycket blandat ägande. Det kan vara både kommersiella aktörer och privata bostäder som samägs inom ett område. Då skulle vissa kunna få undantag och andra inte. Jag tycker i ärlighetens namn att det när man läser betänkandet ser ut som om bostadsutskottet inte ens har gjort ett allvarligt försök att analysera den här frågeställningen. Den har snarare mest avfärdats, skulle jag vilja påstå.

Det finns naturligtvis fortfarande chans för utskottets majoritet och riksdagens majoritet att faktiskt titta närmare på Folkpartiets förslag. Vi tar bort vissa paragrafer och ger utrymme för att det här ska kunna fungera. Aktörerna får ett verkligt utrymme att visa att man menar allvar med det ansvar som man säger att man vill ta.

Jag vill naturligtvis också ta tillfället i akt att framföra, även å Ninas vägnar förstås, Folkpartiets tack för mandatperioden i bostadsutskottet. Det har varit en fantastisk lärperiod. Jag vet inte vad som händer sedan. Vi hoppas att inte bostadspolitikerna dör med utskottet. Det vore lite skrämmande. Det kan inte vara på en så skör tråd det hänger.

Jag vill naturligtvis tacka även kanslipersonalen som har formulerat det vi har tänkt på ett sådant bra sätt.

Anf. 126 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Kanske skulle en sådan här debatt med den viktiga och intressanta rubriken "Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande" läggas på årets kallaste dag, inte en av de varmaste och ljusaste vi har i landet. Det hade kanske satt lite mer fart på frågan, vad vet jag. Hur som helst har vi fått en god inledning till om vad betänkandet handlar om. För att inte glömma bort det yrkar jag bifall till reservation 1.

Det finns egentligen mycket att säga om regeringens proposition, men jag ska koncentrera mig till några av de reservationer som vi kristdemokrater har eller finns med på i betänkandet. Ämnet är viktigt och intressant och innebär faktiskt också förväntningar. Inledningsvis tycker jag att det hade varit av större vikt att regeringen koncentrerat sig och satsat mer på till exempel de nio insatsområdena jämfört med energideklarationerna. Tänk om vi i dag hade haft ett rejält åtgärds paket när det gäller det nationella programmet! I propositionen, som ligger till grund för betänkandet, finns bara bedömningar och planerade insatser.

Fru talman! Vi kristdemokrater tycker att det är bra med åtgärder för energianvändandet i bostadssektorn. En effektivisering av energianvändandet är viktigt i omställningen till ett mer hållbart samhälle. En minskning av de klimatpåverkande utsläppen måste vara av högsta prioritet inom alla samhällssektorer och politikområden. Bostadssektorn är den

sektor i samhället där utsläppsminskningen av växthusgaser hittills har varit mest betydande och där det sannolikt finns störst potential att minska utsläppen ytterligare. Den stora frågan är hur detta kan göras, och där måste tyngdpunkten ligga. Det är stor skillnad på energieffektivisering och energismart byggande och energideklarationer. Man sparar ju ingen energi på att bara utfärda energideklarationer.

Nu ska jag något kommentera dels målet för energieffektivisering, dels energideklarationen. Först om målet, som behandlas i reservation 1.

Precis som det står i betänkandet fastställdes den nuvarande formuleringen av delmålet om energianvändningen med mera i byggnader så sent som i höstas. I propositionen lägger regeringen fram ett nytt mål som ska ersätta det nyss antagna, eller vad menas egentligen i dagens betänkande? Vi kanske kan få ett klargörande på den punkten från Socialdemokraterna.

I det aktuella avsnittet i propositionen framgår inte riktigt om detta mål ska ersätta nuvarande delmål. Inte heller framgår det av förslaget till riksdagsbeslut. Precis som vi skriver i reservationen anser vi att regeringens förslag när det gäller mål som är fastlagda av riksdagen i fortsättningen måste ges en tydligare utformning. Till år 2020 ska beroendet av fossila bränslen för energianvändningen i bebyggelsesektorn vara brutet, samtidigt som andelen förnybar energi ökar kontinuerligt.

Beskedet från oss borgerliga partier som står bakom reservation 1 är att vi står fast vid den gemensamma uppfattning som vi redovisade hösten 2005 i samband med riksdagens behandling av propositionen *Svenska miljömål*. Det torde väl vara viktigt att fokusera på minskningen av fossila bränslen i detta delmål. Det handlar också om en tydlig och realistisk markering av hur stor minskning av växthusgaser som bostadssektorn kan bidra med. I stället för en bruten energianvändning borde det aktuella delmålet ha följande formulering:

”Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än 1995. Bostadssektorn bör minska sitt bidrag till utsläpp av växthusgaser med minst 40 % till 2020 jämfört med utsläppen 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt genom en övergång till uppvärmning som inte baseras på fossila bränslen.”

Fru talman! Slutligen vill jag ta upp hur vi kristdemokrater ser på den mest heta frågan just nu som gäller energideklarationerna. Precis som jag sade inledningsvis tycker vi att det är bra med åtgärder för att minska eller effektivisera energianvändandet i bostadssektorn. Utan EU-åtgärder eller insatser från regering och riksdag tror jag att den ekonomiska verkligheten gör att både fastighetsägare och hyresgäster alltmer ser en vinst i olika energiåtgärder. Därför borde regeringen ha ägnat mer energi, om uttrycket tillåts, åt de åtgärder som skissas i handlingsprogrammet.

Det krävs en bred uppsättning styrmedel som skapar goda ekonomiska och praktiska incitament för fastighetsägare, boende och andra nyttjare av lokaler. Ägarna av bostadsfastigheter, oavsett om det är småhus eller flerbostadshus, är onekligen de viktigaste samhällsaktörerna att samverka med i fråga om energieffektivisering i bostadssektorn. Ändå har regeringen valt att förbigå de mycket allvarliga invändningar som bostadsägarnas olika företrädare framför i sina remissvar och i andra sammanhang. Det är för långtgående förslag som kommer att innebära ett

onödigt tungt system med omfattande byråkrati och kostnad för alla berörda.

Den samlade kritiken från de olika aktörerna som ska verka utifrån lagen om energideklarationer är tydlig, och om nu inte ni i majoriteten vill lyssna på oss i oppositionen borde ni lyssna mer på den samlade kritik som ni fått.

Låt mig bara sammanfatta kritiken från några av organisationerna. Till exempel har Sabo förslag till en frivillig modell som prioriterar de 25 % av fastigheter som har den största energihushållningspotentialen. Sabo anser att denna modell bör testas i full skala under en tioårsperiod.

Fastighetsägarna har tillsammans med hyresgästerna förespråkat att deklARATIONEN ska delas upp i två steg. Det första steget ska vara att deklarerera energiprestanda med hjälp av uppmätta värden. Byggnader med dålig energiprestanda ska i ett andra steg besiktigas och få byggnadsspecifika åtgärdsförslag för att förbättra energiprestandan. Den certifiering av experter som kan förväntas fördyrar och komplicerar energideklarationsförfarandet. Fastighetsägarna har också med kraft ifrågasatt nyttan i relation till kostnaderna av att Boverket ska föra ett register över energideklarationer och besiktningssprotokoll.

Jag vill också nämna Villaägarnas Riksförbund, som menar att EU-direktivet har övertolkats och tror mera på frivilliga initiativ. Villaägarna bedömer att systemet med certifierade experter är ineffektivt och kostnadsdrivande och att EU inte ställer krav på certifierade experter. I stället förordas att en energideklaration, liksom vid allmän fastighetstaxering, ska upprättas av fastighetsägaren och sändas till en oberoende expert, vilket gör att man kan undvika att skapa en ny konsultkår med certifierade experter.

Sammantaget visar dessa ifrågasättanden och farhågor att regeringen inte valt ett väl avvägt sätt att genomföra direktivet om byggnaders energiprestanda. Regeringen behöver avstanna lagstiftningsprocessen och i god ordning tillgodogöra sig de synpunkter som berörda och medverkande samhällsaktörer givit uttryck för. Riksdagen bör därför avslå förslaget till lag om energideklaration för byggnader och begära att regeringen återkommer till riksdagen med ett förändrat förslag till lagstiftning för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om byggnaders energiprestanda.

Slutligen, fru talman, som ständigt ersättare i bostadsutskottet vill jag naturligtvis tacka kolleger för gott samarbete och tacka också bostadsutskottets kansli för ett fantastiskt fint arbete under mandatperioden.

Anf. 127 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag tycker att det är ganska bra att vi har den här debatten i dag då solen skiner. Det ger en liten glimt om att det finns möjligheter till alternativa energikällor. Det är faktiskt så att solen skiner även i Sverige emellanåt. Trots det behövs det komplement, för de varma dagarna varar inte så länge.

Energiförbrukningen i dag i Sverige går till stor del till vårt boende. Nästan 40 % av energin förbrukas inom sektorn bostäder och lokaler. Det är ungefär samma storlek på energiförbrukningen som Sveriges industrier har. Sedan 1970-talet har energiförbrukningen inom den här sektorn varit ganska oförändrad, trots att det har byggts flera hus. Enligt

undersökningar beror det främst på att en effektiv uppvärmningsenergi som olja till stor del har ersatts av mer effektiva uppvärmningsmetoder, som el och fjärrvärme. Energiförlusterna har flyttats från bostadssektorn till omvandlingssektorn där el och fjärrvärme framställs.

Inom bostadssektorn används större delen av energin, ca 60 %, till uppvärmning och varmvatten. Övrig energiförbrukning utgörs av bland annat driftsel och hushållsel.

Att spara energi inom bostadssektorn är en viktig del i miljöarbetet för att minska bland annat koldioxidutsläppen. Men energieffektivitet i bebyggelsen är inte bara eftersträvansvärd ur miljösynpunkt. Den bidrar även till ett mer långsiktigt hållbart samhälle där vi får en säkrare och stabilare eltillförsel och där vi kan minska såväl kärnkrafts- som olje- och kolberoendet. Genom att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för energibesparingar bidrar vi också till ett expertkunnande i Sverige och möjligheter till nya arbetstillfällen och även att Sverige kan bli en exportör inom sektorn.

Bostadssektorn i Sverige har en stor potential för energibesparingar. Vi har ett stort äldre fastighetsbestånd, inte minst i miljonprogramsområdena, där behovet av underhåll blir allt större. De höga energipriserna bidrar även till att öka den ekonomiska lönsamheten för energisparande åtgärder. Man kan nästan säga att det inte är något ont som inte har något gott med sig.

Fru talman! Jag vill bara beröra några reservationer som vi i Centerpartiet har i det här betänkandet. Men på grund av den nuvarande arbetsituationen i riksdagen avser jag inte att vare sig begära rösträkning eller votering.

Reservation 4 handlar om nya insatser inom programmet för energianvändning. Energianvändningen har fått allt större uppmärksamhet under senare år. Det är positivt eftersom energieffektivisering och en övergång till förnybara energikällor är angelägna frågor. Energiförbrukningen kan också minskas avsevärt. Det gäller inte minst i bostadsbestånd och övrig bebyggelse. Ny bebyggelse måste givetvis redan från början utformas så att energianvändningen minimeras. Jag har tidigare talat om den äldre bebyggelsen.

Fru talman! Vi från Centerpartiet tycker att det är väldigt positivt att regeringen nu presenterat ett nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande. Centerpartiet stöder i princip detta, för det ger en grund för att gå vidare och utforma konkreta åtgärder som måste vidtas. Vi vill redan nu gå ett steg längre, och det har vi också påtalat i vår motion. Låt mig ta tre exempel.

1. I målet för statens upphandling av energirelaterad utrustning anser vi i Centerpartiet att staten måste gå före som föredöme. Målet för upphandling är därför alltför vagt formulerat, som vi ser det. Vi anser att det ska ställas ett krav som innebär att statlig upphandling alltid ska ske i den så kallade bästa kvartilen, den bästa fjärdedelen. Det bör vara kravet i all offentlig sektor.
2. När det gäller energihushållningskrav vid nybyggnad av eluppvärmda bostäder och lokaler anser vi att regeringens krav inte är tillfyllest. El är en av de mest effektiva och flexibla energiformerna. Att använda el till att värma luft är därför resursslöseri. Det enda rimliga är att för-

bjuda direktverkande el som uppvärmningsform vid nybyggnation av bostäder för permanentboende.

3. Det individuella beteendet har en mycket stor betydelse för energiförbrukningen i en byggnad. Enligt studier varierar energianvändningen med upp till tre gånger i identiska hus och med upp till sex gånger i identiska lägenheter beroende på hur du och jag betar oss. Individuell mätning av tappvarmvatten och värme synliggör också åtgången. Om man dessutom skulle låta åtgången påverka en hyresgästs hyra, skulle energiförbrukningen sannolikt påverkas i hög grad eftersom alla strävar efter så låga kostnader som möjligt. Individuell mätning är en stor potential för energibesparing och även en möjlighet att spara pengar genom minskad energiförbrukning. Man kan alltså slå två flugor i en smäll.

Fru talman! När det gäller reservation 7 om pågående insatser inom programmet anser vi att de mål och redovisningar som har uttalats av regeringen när man diskuterar behovet av åtgärder i mångt och mycket är bra. Men i konkret handling skulle vi vilja se ett kraftfullare program. Det är viktigt att arbetet med ökad energieffektivitet stimuleras genom långsiktiga stöd och att stöden är teknikneutrala. I dag råder det en viss skevhet. Stöden till konvertering från olja har gått relativt snabbt åt så att säga, medan stöden till konvertering av direktverkande el inte alls har haft samma fart.

Ett annat perspektiv som skiljer Centerpartiet från regeringen är att vi vill använda oss av att uppmuntra, ge en morot i stället för att piska fram ett beteende hos medborgarna. Centerpartiet vill att det ska kännas positivt att vara miljövänlig, för det är det ju. Det ska stimuleras, inte bestraffas. I dag bestraffas den som genomför energibesparande åtgärder i sin fastighet. Standardhöjande installationer ger ett högre taxeringsvärde och med automatik högre fastighetsskatt. Det anser vi i Centerpartiet är fel väg att nå målet. Vi vill åstadkomma förbättringar genom att ge den enskilde och marknaden incitament till energieffektivisering och ett smart byggande. Vi tror på människorna, vi tror på aktörerna på marknaden.

Till sist, fru talman, vill jag helt kort beröra energideklarationerna. I Centerpartiet är vi positiva till dessa. Men vi har lyssnat in den kritik som har riktats mot det föreslagna systemet. Kritik har kommit från i princip samtliga aktörer. Man har påtalat att man är positiv till energideklarationer men att de måste utformas på ett annat sätt så att mer av frivillighet finns med. Ett genomförande av systemet som det föreslås nu riskerar att skapa ett regelverk som den enskilde fastighetsägaren och övriga parter uppfattar som en pålaga med enbart byråkratiska krav. Då vet vi hur det blir. Det blir inget bra instrument för energieffektivisering, utan det blir bara ett sätt att försöka komma runt bestämmelserna. Centerpartiet anser att regeringen måste se över systemet och få med sig aktörerna så att det blir ett verkligt bra instrument, som det var tänkt att vara.

Till sist vill jag rikta ett trefaldigt tack – tack, tack, tack – först och främst till alla mina väljare som har givit mig förtroendet att vara i riksdagen i nästan tolv år. Sedan vill jag rikta ett tack till alla talmän, till alla kanslier och kanske främst ett jättevarmt tack till er alla i bostadsutskottet. Det har varit en fantastisk tid, och jag kommer att sakna er. Lycka till

i valet! Jag håller naturligtvis tummarna – förlåt mig ni på den andra sidan – för att vi får en ny regering. För övrigt önskar jag också att det ska bli en bra opposition. Lycka till allihop!

Anf. 128 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Jag instämmer i väldigt mycket av det som Rigmor har sagt. Jag får väl börja med att instämma i alla tack.

Centerpartiet har trots alliansen valt att gå med på den här propositionen. Det var väl bra i och för sig. Jag upptäcker dock att Miljöpartiets motion och Centerpartiets motion är ganska lika. Jag har själv varit med och tagit fram den här propositionen, och jag måste säga att jag är ganska besviken över att vi inte kunde ro den i land. Väldigt mycket som står i den är jag väldigt nöjd med. Och jag säger som Rigmor, för vi i Miljöpartiet hade också velat gå lite längre. När vi inte fick igenom våra synpunkter valde vi att stå utanför och skriva en egen motion. Men sedan vände sig regeringen och Vänsterpartiet i stället till Centerpartiet och fick Centerpartiet med på propositionen. Därför blir jag lite förvånad när jag ser att det var så mycket invändningar mot den.

Mina invändningar samstämmer faktiskt i stort sett med en hel del frågor som Rigmor Stenmark tog upp. Det har ju visat sig genom åren att vi haft ganska likartade synpunkter på mycket.

Jag tackar utskottet så hemskt mycket för att man har bemött alla våra yrkanden väldigt välvilligt. Man har genomarbetat utskottets betänkande med väl motiverade svar på att man inte kan ställa upp på allt som Miljöpartiet föreslår. Bland annat är det detta med mål för minskad energianvändning. Där är det ju faktiskt så att vi alla här diskuterar i lite olika takt, om det ska vara så eller så många procent som ska uppnås till det eller det året. För Miljöpartiets del har vi tyckt att 25 % till år 2020 skulle man kunna uppnå, och 60 % till 2050 lite mer långsiktigt.

En sak som utskottet har bemött välvilligt är ju viktningen av solvärme. Där har man tyckt att det här helt enkelt är något som kan ingå i uppdraget för genomförande av det här EG-direktivet, att man tittar på de frågorna. Så det tycker jag var bra. Detsamma gäller ägardirektiv och regleringsbrev, som Miljöpartiet också har haft synpunkter på och sagt att där kan man komma långt. Där tycker jag också att man ställer upp rätt bra. Utan att direkt säga att vi har rätt försöker man ändå tillmötesgå våra synpunkter.

Vi hade ju lagutskottet här tidigare. Nu är det ju meningen att bostadsutskottet och lagutskottet ska gå ihop i ett civilutskott. Det hade varit väldigt lämpligt just i dag. Jag har med mig *Bilen*, *biffen*, *bostaden*, som är slutbetänkandet av utredningen om en handlingsplan för hållbar konsumtion. Där är bostaden en inte alldeles liten del. Det är snarare så att det är en av konsumentens stora satsningar i livet när man köper sin bostad eller satsar på att ingå i en bostadsrättsförening. Man gör i alla fall en väldigt stor investering. Då vill man ju som konsument se vad det här innebär. Man köper ju inte bara ett hus utan man ska förvalta det i väldigt många år. De flesta köper ju inte en bostad och säljer direkt för att få en spekulationsvinst utan man köper faktiskt för att bo.

Det är en väldigt stor investering för de flesta människor. Man ”dras” med det här huset, fastigheten och dess driftskostnader, i väldigt många år. Det är därför jag tycker att det här kravet på en energibesiktning, en

energideklaration, är välmotiverat – i alla fall ur konsumentens synpunkt helt enkelt. Jag skulle mycket väl kunna tänka mig att den dag man köper ett hus frågar man efter detta. Man vill helt enkelt veta: Hur mycket drar det här huset? Man frågar inte bara säljaren. Säljaren kan ju ha en viss tendens att underskatta detta för att försköna sitt hus och säga att det inte drar så mycket. Säljaren kanske nöjer sig med att ha 18 grader inne medan den presumtiva köparen vill ha högre innetemperatur. Man kanske har småbarn. Då vill man ha ett oberoende uttalande. Det tycker jag är väldigt bra. Vad jag har förstått, i alla fall på de flesta som uppvaktade oss, tyckte man nog att det var bra att det var någon utomstående som gjorde det här som inte hade direkt intresse av att frisera sina siffror. Nu tror jag kanske inte att man gör det, för det upptäcks ju ganska snabbt. Det finns ändå vissa mallar att gå efter.

Staten måste gå före. Det har Miljöpartiet framhållit i motionen. Vi tycker att det finns metoder. Det finns miljömärkningssystem som man kan följa efter. I det här betänkandet, som Stefan Edman har gjort, beskriver man det här. Därför behöver det inte uppfinnas på nytt. Därför behöver man inte utreda ännu mer utan det är bara att gå på den modell som finns. Den är mycket användbar som den är. Det rekommenderar vi helt enkelt, och vi har med det i våra yrkanden.

Något som inte heller behöver utredas mer är möjligheten till individuell mätning av värme och varmvatten. Vi var ju, de flesta av oss i alla fall, i Norrköping och besökte Ringdansen där. Där såg vi faktiskt hur alla vann på den här modellen. Alla var väldigt nöjda. Det var en väldigt enkel modell, och man kunde se hur man låg till i förbrukning. Den modellen finns alltså och är färdig att använda.

Ett yrkande som vi har är att industrier och verkstäder inte ska undantas. Nu tänker man sig att man ska kunna vänta med det, men det är ju en väldigt stor del. Bebyggelsesektorn innehåller ju mycket mer än bostäder och lokaler. Uppvärmningen av industrins lokaler, nu menar jag inte processen, för den har man redan tagit itu med, tror jag har en väldigt stor betydelse för den totala energianvändningen. Där tycker inte Miljöpartiet att man ska medge några undantag för industrins lokaler. Det borde vi också ha kommit lite längre med. Nu gjorde vi tyvärr inte det.

Sammantaget tycker jag att det är bra att man genomför det här EG-direktivet. Det finns mycket mer att ta itu med, och jag hoppas att vi får se en effektivisering och en minskad energianvändning i bebyggelsen. Med det, kära utskott, tackar jag för den här mandatperioden och hoppas att vi ses i riksdagen i höst igen.

Anf. 129 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Riksdagsledamöter i bostadsutskottet! I dag finns det goda exempel på nya bostäder som kräver ingen, eller mycket lite, energi för att värmas upp. Flera av er har säkert varit och sett husen i Lindome, som värms upp enbart av den värme som vi människor, människorna som bor där, själva alstrar. Det är en fantastisk utveckling som jag är säker på att vi kommer att få se mer av i framtiden.

Elen blir ju allt dyrare, och det är nödvändigt att minska bostädernas totala energianvändning för att Sverige ska bli det första land i världen som blir oberoende av fossila bränslen. Industrin har arbetat länge för att minska sin elanvändning. Nu är det bostädernas tur att bli mer energieff-

fektiva. 40 % av all el som används går åt till att värma upp bostäder. Det är alldeles för mycket, och det är hög tid att vi gör något åt detta.

Dagens betänkande, som behandlar regeringens proposition *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande*, är en del av arbetet med att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader. Varför krävs det då ett nationellt program för effektiv energianvändning när det uppenbarligen byggs nya hus där det knappt går åt någon energi alls? Räcker inte det som bevis för att marknaden klarar av att snåla in på energin själv? Nej, det räcker inte.

Regeringen föreslår också ett nytt mål för energieffektivisering i bebyggelse som ett led i att förverkliga det gröna folkhemmet. Regeringens förslag innebär att år 2020 ska beroendet av fossila bränslen för energianvändning i bebyggelsesektorn vara brutet. Förslaget innebär också att målet regelbundet kommer att följas upp mot bakgrund av konsekvenserna för miljö, ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och kostnader för både den enskilde och samhället. Detta är ett steg på vägen för att förverkliga goda ekonomiska framsteg med social rättvisa och en aktiv ekologisk omställning; det gröna folkhemmet.

Fru talman! Jag tänker koncentrera mig på den del av betänkandet som handlar om energideklarationer. Bakgrunden är, som vi har hört, att Sverige ska genomföra EU-parlamentets direktiv om byggnaders energiprestanda. Syftet är att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader.

Rent konkret går det ut på att varje byggnad ska besiktigas och sedan ska en energideklaration upprättas där det också ska framgå hur väl ventilationen fungerar och hur hög radonhalten är i huset.

Som ni redan har hört i debatten vill Moderaterna och Kristdemokraterna göra minsta möjliga av EU-direktivet. Folkpartiet och Centern är lite mer för energideklarationer, men tycker att det förslag som regeringen har lagt är för krångligt.

Konsumenterna vinner på att varje hus är energideklarerat. Den som ska investera i ett hus får svart på vitt på hur mycket energi som går åt för att värma upp huset, hur hög radonhalten är och hur väl ventilationen fungerar. Oavsett om man ska köpa en villa eller ett helt hyreshus har man glädje av att känna till detta. Vi socialdemokrater vill genomföra reformen med energideklarationer eftersom vi är övertygade om att det blir en förbättring för konsumenterna.

De kontakter som vi har haft med branschen, fastighetsägare och andra, visar att även de är positiva. För en fastighetsägare är det naturligtvis en konkurrensfördel att ha ett hus som drivs med så lite energi som möjligt och det kan aldrig vara fel att kunna visa upp papper på det. I samband med att deklARATIONEN görs ska besiktningsmannen föreslå åtgärder för att komma till rätta med eventuella brister i energianvändningen. Den här informationen som både fastighetsägare och boende kommer att ha nytta av är en riktig vinna-vinna-reform.

Fru talman! Det är själva genomförandet, hur och när varje byggnad ska besiktigas och deklarerats, som har varit den stora stöttestenen för fastighetsägarna. Vi har därför ändrat lite i förslaget för att tillmötesgå deras kritik. Det gäller bland annat besiktningsarna.

Varje byggnad ska besiktigas av en oberoende expert som sedan upprättar energideklarationen. I de fall husets energiprestanda är väl kända

sedan tidigare och det redan finns dokumentation kring energi, radon och ventilation är det upp till besiktningsmannen att bedöma hur besiktningen ska göras.

Precis hur själva besiktningen och deklARATIONEN ska göras bestämmer vi inte här i riksdagens kammare; det kanske är väl det. De reglerna ska utformas av den myndighet som regeringen har utsett, nämligen Boverket.

Att en oberoende expert ska utföra besiktning och energideklARATION av varje byggnad är något som EG-direktivet föreskriver. Det är också det mest trovärdiga alternativet, tycker jag. Om jag skulle köpa ett hus skulle jag inte lita på en energideklARATION som husets ägare upprättat på egen hand. Det är bättre att någon annan har gjort den. Jag är säker på att de stora branschorganisationerna Fastighetsägarna, HSB, Sabo och andra kan hitta former för att göra besiktningar utan att det behöver kosta särskilt mycket.

Centrala register får alltid Moderaterna att se rött – åtminstone bildligt talat. Men som framgår av betänkandet är fördelarna med ett energideklARATIONsregister som samlas på Boverket flera, och dessutom övertygande.

Jag läser innantill:

- statistik inom energiområdet,
- uppgifter som underlag för uppföljning och utvärdering av energianvändningen och inomhusmiljön i bebyggelsen samt uppföljningen av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö,
- beslutsunderlag i valet mellan olika boendeformer och vid omsättning av byggnad,
- uppgifter som underlättar de oberoende experternas arbete och så vidare.

Varför gör vi inte energideklARATIONerna lite enklare? frågar oppositionen.

Svaret är att vi slår flera flugor i en smäll på det här sättet. Vi får en samlad faktabas på Boverket om hur energianvändningen ser ut i alla byggnader i dag och vilka brister som ska åtgärdas. Detta kommer att användas när vi ska följa upp miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och av dem som forskar om energifrågor. Det kommer också, som det står i betänkandet, att stegvis kunna öka medvetenheten och förståelsen hos olika parter om sambanden mellan brukarvanor, kostnader, teknisk utformning samt drift och underhåll av byggnader. Vinsterna är många med andra ord.

Alliansen är splittrad i frågan om energideklARATIONER, som i så många andra. Moderaterna och Kristdemokraterna är emot. Centerpartiet och Folkpartiet är positiva till att energideklARERER byggnader. Energipolitik är en grundläggande välfärdsfråga, och det är svårt både för industrin och för den enskilde konsumenten att veta vad som kommer att hända med energifrågorna om en moderatledd regering, mot förmodan, skulle få makten i Sverige.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Eftersom det här är den sista debatt som bostadsutskottet har, i varje fall som utskott, vill jag rikta ett tack till kansliet och till mina kamrater i bostadsutskottet. Vi har haft många bra diskussioner med många, långa och bra inlägg. Även om vi inte alltid tycker likadant ligger bostadsfrågorna oss alla nära. Något som vi alla har gemensamt är att vi behöver någonstans att bo. Vi bor alla. Vi måste se till att det förblir så.

Med detta, fru talman, tackar jag också talmännen för den här tiden och önskar er alla en trevlig sommar.

Anf. 130 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! EG-direktivet lämnar ju på många punkter stort utrymme för de enskilda medlemsländerna att utforma regelverket själva. Det är därför vi moderater vill att regeringen ska återkomma med det minimalistiska förslaget. Det ska vara kostnadseffektivt. Det ska vara icke-byråkratiskt. Det ska få fastighetsägarna positiva. Man ska involvera och lita på fastighetsägarna. Man ska kunna bygga mycket mer på frivillighet.

För Socialdemokraterna tycks lagstiftning och pekpinnar vara viktigare än att uppnå energisparåtgärder.

Därför är min fråga till Siw Wittgren-Ahl, och jag är mycket nyfiken på svaret:

Varför har regeringen, och nu utskottsmajoriteten, det vill säga Socialdemokraterna tillsammans med Vänstern – egentligen har ju Centern en reservation under den här punkten – på så många punkter gått så mycket längre än EG-direktivet kräver av Sverige? Varför har ni gjort det?

Anf. 131 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag svarade ganska bra på det i mitt anförande. Vi slår flera flugor i en smäll. Som jag tidigare sade har vi många gånger i kammaren diskuterat till exempel byggnadsdeklarationer. När det gäller energideklarationerna bygger vi in radon och ventilation.

Att vi nu går så mycket längre tror jag är bra. Man sänder en signal om att konsumenter och fastighetsägare kan se hur mycket energi man förbrukar.

Någon av de borgerliga ledamöterna sade: Varför skulle fastighetsägarna inte vilja göra detta?

Jag tror att fastighetsägarna vill det, och jag tror att fastighetsägarna tycker att det är bra att man får en gemensam deklaration där man kan se hur mycket energi man förbrukar och att man har ett enhetligt system.

När fastighetsägarna var hos oss var de ju inte emot energideklarationen. Man tyckte faktiskt att det var något väldigt bra.

Anf. 132 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! De punkter som jag räknade upp är de som Moderaterna tycker att det förslag som regeringen ska återkomma med ska innehålla. Det är enkelhet, icke-byråkratiskt och att lita på fastighetsägaren. Det är precis det de har framfört. De tycker att det har blivit så väldigt krångligt. Man skulle ha kunnat göra mycket på frivillig väg.

Jag vill ställa en annan fråga. Den gäller det nationella registret. Det är inget krav från EG-direktivet att vi ska ha det.

Det är allmän handling. Hur är det med integritetsfrågorna när det gäller registret? Hur ska man lösa dem? Det här kommer alltså att vara en allmän handling.

Tillbaka till varför det har blivit så krångligt. Det förvånade mig. Jag vet ju att ansvarig minister, Mona Sahlin, i oktober förra året talade om varför förslaget inte kom. Det skulle ha kommit före årsskiftet. Då hänvisade hon till att det var viktigare att utforma ett system som är begripligt och användbart än att skynda på något som inte fungerar. Då trodde alla att man skulle lyssna på all den kritik som hade kommit, men det har man inte gjort. Det har inte utskottet gjort heller. Den lilla ändring ni har gjort är väldigt minimal.

Jag tycker också att de som kanske lyssnar på detta ska veta att det nu ska sitta anslag i varje hus – på tydlig och framträdande plats, som det står – med denna energideklaration. Det är inte heller något som EG-direktivet kräver.

När det gäller EG-direktivet ska vi också veta att energicertifiering egentligen var det begrepp man använde för kartläggning och presentation av byggnaders energiprestanda. Men när detta kommer till oss i Sverige kallar vi det för energideklarationer, och det här med certifiering gäller plötsligt de här experterna. Nog har vi alltså krånglat till det för oss i Sverige.

Moderaterna vill som sagt ha ett minimalistiskt förslag. Vi måste ju rätta oss efter EG-direktivet. Fortfarande är det dock helt obegripligt varför man från socialdemokratiskt håll måste krångla till det så och alltid försöka vara inte bara bäst i klassen utan också något ytterligare när det gäller detta.

Anf. 133 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att man krånglar till det. Vi socialdemokrater tillsammans med Vänstern tar miljön och energin på största allvar. Genom att vi upprättar ett register kan man se hur mycket energi som används, var man ska sätta in uppföljningen och vilka kvaliteter den ska ha. Sedan ligger det på Boverket att utreda hur registret ska se ut. Det är ju det de håller på med. De har sagt att förutsättningen är att man ska försöka göra det så enkelt som möjligt. Det är ingen strävan från vare sig Socialdemokraterna eller Vänstern, tror jag, att krångla till det, utan detta är för att vi ska nå ett mål och få ned energin i bostadshus, småhus och byggnader.

Jag som hyresgäst i ett allmännyttigt bostadsföretag tycker att det skulle vara alldeles utmärkt om det stod i svalen, som vi säger hemma i Göteborg, hur mycket energi vi förbrukar, vilken ventilation vi har och så vidare. Det vore alldeles utmärkt. Alla bor ju inte i egnahem. När man säljer ett eget hem kan detta vara intressant för köparen, men när det gäller oss som bor i vanliga hyresrätter tycker jag att det skulle vara alldeles utmärkt om alla kunde få läsa uppgifter i sin trappuppgång eller sin svale om energiförbrukning och ventilation – och även till exempel radon, som många människor är oroliga för. Jag tycker alltså att det är jättebra med dessa deklarerationer.

Anf. 134 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att de svar vi har fått hittills av Siw Wittgren-Ahl är lite svävande. Det handlar om hur många flugor man slår i en smäll.

Det är klart att ingen har riktat någon kritik mot radonmätning. Det står tydligt att det ska uppges i energideklarationen: Om radonmätning är utförd ska det finnas med i deklarationen. Det är egentligen inget nytt som kommer in på banan.

Jag antar också att det inte är något parti – jag kan i alla fall tala för Folkpartiets del – som inte skulle ta de här frågorna på allvar. Det är ju inte detta det är fråga om. Att branschen tar frågan på allvar behöver man inte heller ifrågasätta. Naturligtvis finns det oerhört många incitament redan nu att få ned energikostnaden, inte minst av ekonomisk art.

På något vis tycks man tro att lagar är det som driver fram förändring. Visserligen sade inte Siw Wittgren-Ahl någonting om det, men det pratades om drivkrafter när man har individuell mätning av värme och tappvarmvatten, och så gavs exemplet Norrköping. Precis, det har tillkommit utan lagar. Det är alltså fullt möjligt att göra det i alla hus. Jag tror att liknande typer av drivkrafter finns inom alla områden.

När det sedan gäller § 8 och förändringen i den i fråga om besiktning får väl vi från Folkpartiets sida säga att det trots allt är en förbättring. Jag tycker att det var bra att Siw Wittgren-Ahl här sade att det var ett tillmötesgående mot branschen. I själva betänkandet står det att utskottsmajoriteten gör denna förändring men att det i sak inte är någon förändring och att det egentligen är regeringen som har hittat på detta. Jag tycker att det var en fin gest mot branschen att tala om att deras kritik och synpunkter trots allt har tjänat ett syfte.

Jag kan egentligen upprepa frågan varför man inte tar till vara branschens vilja att själv ta ansvar för detta i stora stycken.

Anf. 135 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag får tacka för det, Lars Tysklind. Det största motståndet från branschen gällde ju att man trodde att besiktningen måste ske överallt samtidigt och att det krånglade till det. Det förtydligande vi har gjort tror jag dock gör att branschen i framtiden kommer att tycka att det är bra att man har gemensamma deklarerationer, att de ser ut på ett visst sätt och så vidare. Det tror jag blir jättebra.

Anf. 136 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Då skulle jag vilja att Siw Wittgren-Ahl tog tillfället i akt att kommentera det något förenklade och modifierade förslag som Folkpartiet har lagt fram och som egentligen är ett fullständigt förslag som skulle kunna tas i riksdagen direkt med de förändringar som vi har föreslagit. Vad är det som gör att inte det förslaget skulle fungera och ge ett lite större utrymme för branschen att kunna jobba själv med olika delar av detta och visa att man kan ta det ansvar som man ändå deklarerar att man vill ta? Vi får väl ändå ha tilltro till att detta inte bara är spel för gallerierna. Som jag nämnde förut finns det så många incitament av ekonomisk art när det gäller energibesparing att detta kommer att ge sig självt om man bara får det utrymme som krävs. Och branschen har definitivt inte ställt sig negativ till energideklarerationer.

Som föregående talare nämnde har naturligtvis EG-direktivet i sig också sina poänger, att man verkligen kartlägger och tar fram de energiprestanda byggnaderna har och visar dem på ett tydligt sätt. Att slå så här många flugor i en smäll tycker dock inte vi från Folkpartiet är någon bra idé.

Anf. 137 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag tror däremot att det är en väldigt bra idé. Jag tror att om man samlar energideklarationerna bland annat på Boverket, som för ett register över vad som har gjorts och vad som kan göras, får man också en samlad syn när man ska utvärdera vad man behöver göra framöver.

Det fördes fram viss kritik från någon annan på den borgerliga kanten om att vi bara ser detta ur ett perspektiv, och det var energiperspektivet. Det gör vi ju inte. Eftersom regeringen säger att vi ska se till de sociala effekterna, de ekonomiska effekterna och miljöeffekterna får man en bättre helhetssyn om man har ett bra register och en bra utvärdering av det man har åstadkommit. Jag tror nog att det blir bra på det sättet.

Anf. 138 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det är ganska populärt att peka på eventuell splittring i allianspartierna. Nu ska vi väl erkänna att det inte är så väldigt enigt på majoritetssidan heller i den här frågan, vad jag kan förstå av det vi har hört i debatten i dag, så får vi det sagt.

Siw Wittgren-Ahl säger att det nationella programmet och de här insatserna är oerhört viktiga. Både propositionen och betänkandet är ju bara en redogörelse eller en skrivelse om vad regeringen har tänkt göra, tänkta insatser och förslag.

På s. 9 i betänkandet tas det huvudsakliga innehållet i propositionen upp. Man skulle ju kunna tänka sig att det är miljötanken som är pådrivande när det gäller effektivare energianvändning och energismart byggande, men när jag läser texten får jag en delvis annan bild: "En effektivare energianvändning som leder till ett minskat energibehov med beaktande av kostnadseffektivitet frigör resurser i konsumentledet. Detta förväntas gynna en ekonomisk tillväxt genom att konsumenternas köpkraft ökar."

Vad jag förstår är väl upprättandet av de energideklarationer som vi pratar om i dag inte helt gratis. Vem får betala det i slutändan? Finns det inte en risk att konsumenterna, i det här fallet hyresgästerna, kommer att få betala mer? Därmed frigörs väl inte dessa resurser i konsumentledet som vi pratar om.

Jag undrar alltså vad som egentligen är drivkraften till det vi pratar om. Varför kan ni inte skapa skarpa åtgärdsförslag i stället för att prata om deklarerationer?

Anf. 139 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Nu är ju deklarerationerna ett medel för att nå målet att få ned förbrukningen av energin. Det trodde jag faktiskt att kd hade fattat.

Det är klart att man kan säga att det inte är någon skillnad på samhällslelig konsumtion och enskild konsumtion, men om man inte behöver betala så mycket för sin energi kan ju den enskilde använda pengarna till något annat. Om en barnfamilj kan få ned sin energiförbrukning kanske

man kan använda pengarna till något annat ändamål än just att värma upp huset, så det är klart att det är skillnad. Det är också därför det är viktigt att vi från samhällets sida, alla politiker, följer upp vilken energi som används.

Det är också skillnad på offentlig och privat ekonomi. För mig är det väldigt självklart att det är så.

Anf. 140 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att jag i alla fall har greppat lite grann av tanken med en energideklaration. Siw Wittgren-Ahl var själv inne på hur viktigt det var med den skylt som fanns innanför dörren – det må vara så – men det är själva starten. Vad som sedan händer måste vara betydligt viktigare. Om man nu kommer fram till olika resultat och det står att det och det måste göras måste det ju åtgärdas på något sätt. Det är därför som jag gång på gång återkommer till att säga att *vad som görs* egentligen är viktigare.

Siw Wittgren-Ahl sade att vi kristdemokrater tyckte att det var krångligt. Nej, det var nog inte så, utan det var Fastighetsägarna, Sabo, Hyresgästföreningen, Riksbyggen, HSB och Villaägarna som när de besökte oss tyckte att det var krångligt.

Jag vill här återkomma till att regeringen i detta betänkande redovisar sina bedömningar av planerade insatser. Nio insatsområden har nämnts här i dag, till exempel individuell mätning av varmvatten och el, energi-effektiviseringskampanjer och skärpta energihushållningskrav vid nybyggnad. Det är bra punkter. Men vore det inte bättre att det när vi nu diskuterar frågan fanns många andra konkreta förslag på området än just det om energideklarationen?

Nej, ta tillbaka förslaget om energideklarationen och ta vara på synpunkterna! Jag tycker att det är viktigare med de insatser som nämns här, eller – som berörda organisationer uttrycker det: Man sparar ingen energi på att bara utföra energideklarationer. Vore det inte bättre att lägga mer energi på just nämnda insatser?

Anf. 141 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det är ju det som är bra med regeringens programförklaring. Regeringen aviserar vad man *vill* göra. När det gäller individuell mätning är man inte riktigt klar över hur det ska gå till, så det vill man utforma. Det är också viktigt med rättvisesynpunkten när det gäller hur vi ska fördela kostnaderna.

Vidare tycker jag att det är jätteviktigt att jag som konsument i min trappuppgång kan se hur mycket energi som går åt i min trappuppgång eller i min svale. Likaså är det viktigt för den unga familjen som ska köpa ett hus att kunna se hur mycket energi som går åt eller om det går att göra något på energisidan som gör att man får ned kostnaden. Det tycker jag är viktigt för den enskilde. Men det är också viktigt från samhällets synpunkt att vi får ned energiförbrukningen och att vi kan gå mot det gröna folkhemmet. Det är viktigt för oss alla.

Anf. 142 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Energin spelar en viktig roll i flera sammanhang, inte minst i boendet. Energianvändningen påverkar även miljön, tyvärr nega-

tivt. Det är därför bra att riksdagen nu pekar ut en färdriktning för energianvändningen i den byggda miljön.

Som flera har sagt svarar energianvändningen i våra lokaler och bostäder för ungefär 40 % av den totala energianvändningen. Det finns naturligtvis stora möjligheter till besparingar. Vänsterpartiet tycker dessutom att vi ska undvika att använda el för uppvärmning då det är en förädlad energiform som bör användas i tekniskt mer avancerade sammanhang.

Betänkandet innehåller en rad förslag om vad som kan göras för att minska energianvändningen i våra bostäder och lokaler samt ett mål för hur mycket energi som ska sparas – 20 % till år 2020 och 50 % till år 2050. Vi tror att detta är fullt möjligt men hade gärna sett att även industrins lokaler omfattades av effektiviseringskraven.

Den borgerliga alliansen vill inte prata i de termerna utan väljer i stället att tala om ett mål om lägre utsläpp av växthusgaser. Visst är det viktigt att minska utsläppen av växthusgaser. Men lika viktigt är att få ned energiförbrukningen för att minska beroendet av el, inte minst från kärnkraft.

En 40-procentig minskning av växthusgaser från bostadssektorn som bygger på mer kärnkraft eller utbyggd vattenkraft skulle vi i Vänsterpartiet naturligtvis säga nej till.

Vänsterpartiet har verkat för ett förbud mot direktverkande el vid uppvärmning i permanentboende. Men i PBL-kommittén, där jag själv var ledamot, har jag kompromissat med majoriteten om att direktverkande el ska användas bara i undantagsfall, som ett komplement i fastigheter med mycket goda energivärden. Det tror jag att Miljöpartiet och Centerpartiet kommer att rätta sig efter om ett PBL-förslag kommer på riksdagens bord.

Flera av de förslag till åtgärder som ska minska energianvändningen är inte färdigformulerade, utan det är ett fortsatt uppdrag för Boverket att jobba vidare med den saken. Vänsterpartiet ser det här som en utvecklingsprocess där större krav på energieffektivitet i takt med den tekniska utvecklingen kan ställas. Visst kommer sådana krav när det gäller energiförbrukning per kvadratmeter i nyproduktion. Men att redan nu gå så långt som Miljöpartiet vill är inte realistiskt, tror jag.

Vi i Vänsterpartiet kommer naturligtvis att bevaka vad som sker på alla områden som räknas upp i betänkandet och att ställa krav på kommande uppföljningar och utvärderingar i alla möjliga sammanhang.

Fru talman! Redan 1995/96 var det många partier, inte minst Vänsterpartiet, som motionerade om att bostäder borde miljödeklarerars. Motionerna vann bifall, och det blev ett tillkännagivande. Därför känns det mycket glädjande att vi nu, drygt tio år senare, kan lägga fram ett lagförslag i denna fråga. Vägen dit har varit lång, och det har inte varit lätt att precisera vad miljödeklarationen skulle innehålla – detta dels på grund av tekniska problem när det gäller emissioner som uppstår i samband med fukt- och mögelproblem eller kemiska reaktioner mellan olika byggmaterial, dels för att inte göra den alltför komplicerad och kostnadskrävande.

Vänsterpartiet har ställt upp på att den här deklarationen ska ha sin utgångspunkt i miljömålen för den byggda miljön och i EU-direktivet om energideklarationer. Vi hade gärna sett att den innehöll fler komponenter

men medger att till exempel frågan om inomhusklimatet är en komplex fråga. Det här får bli en början på något som successivt byggs ut med fler faktorer när kunskapen blir bättre på olika berörda områden.

Det är bra att oberoende experter ska anlitas i samband med att energi- och miljödeklarationer genomförs därför att de har sakkunskapen men också sett i ett konsumentperspektiv där en oberoende information för en tilltänkt husköpare eller hyresgäst måste kännas tryggare än fastighetsägarens egna ord.

Det är också bra att informationen ska registreras hos Boverket för att kunna användas i olika forskningssammanhang – ett instrument för att till exempel följa upp de miljömål som riksdagen antagit.

Den borgerliga alliansen, i alla fall några av de partierna, som för tio år sedan var för de här miljödeklarationerna av bostäder är nu emot delar av lagstiftningen. Jag tycker att ambitionsnivån är för låg. Man vill inte göra mer än vad EU föreskriver eller, i klartext: man vill göra så lite som möjligt. Centerpartiet är dock ett undantag. Jag får väl önska dig, Rig-mor, lycka till när det gäller kommande energiförhandlingar och energiöverenskommelser. Jag tycker nog att dina förslag stämmer mycket mer överens med vänstersidans förslag i de här frågorna.

Är det så här ni vill tillämpa EU-lagstiftning också i alla andra sammanhang? Det kan man fråga sig. Nej, Sverige ska naturligtvis vara en föregångare på miljöområdet och ta ett större ansvar än vad en lag tvingar oss till. Det måste ju vara utifrån vad vi själva vill göra.

Aktörerna inom bostadssektorn har haft synpunkter på hur lagförslaget ska se ut men är ändå positiva till att det kommer en lagstiftning. Jag menar att utskottsmajoriteten har lyssnat på deras synpunkter och genom en väl avvägd formulering öppnat för att fastigheter med mycket goda energikvaliteter kan undantas från besiktningsskravet om den oberoende experten tycker att det är rimligt.

Flera av förslagen till beslut är kopplade till att preciseras mer i detalj i samband med regleringsbrev eller i föreskrifter från Boverket. Det gäller till exempel omfattningen av besiktningen eller hur energiprestanda ska fastställas – detta för att få ett smidigt system anpassat till olika fastighetstyper och krav utifrån vilken typ av byggnad som avses.

Sammantaget kommer det här, och detta är det viktigaste, att sätta fokus på bostads- och lokalbeståndet till nytta för alla och inte minst för vår gemensamma miljö, naturligtvis utifrån målet att använda mindre energi.

Fru talman! Då detta är min sista debatt och mitt sista offentliga framträdande i riksdagen vill jag passa på att tacka för de tolv år som gått. Jag vill tacka all personal för den fina service och professionella inställning som finns på denna stora arbetsplats. Jag vill tacka talmännen för ett gott arbete, för ert goda bemötande och förtjänstfulla ledning av debatter och andra aktiviteter i riksdagens kammare.

Jag har varit bostadsutskottet trogen för att jag är intresserad av frågorna men också för att det råder en god stämning där. Det finns ett utskottskansli med stor kunskap och erfarenhet av våra frågor. Jag vill också tacka utskottets ledamöter. Visst har vi olika politiska ståndpunkter, vilka kanske är särskilt tydliga i bostadspolitiken. Men vi har ändå trevligt tillsammans när vi är ute och reser, möts på våra möten eller i andra sammanhang.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande i sin helhet.

Prot. 2005/06:140
13 juni

Anf. 143 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag ska genast tala om för mina energiska meddebattörer att detta inte är något inlägg i debatten. Jag vill deklarerat det, så att ni inte begär repliker på mitt anförande.

Vid detta sista sammanträde som bostadsutskottet figurerar i kammaren, i varje fall i den form det har i dag, vill jag framföra ett varmt tack. Det är viktigt att påminna oss alla om att det väl inte finns någon fråga i Sveriges riksdag som kryper så nära och till och med under skinnet på oss allesammans som boendefrågan, hur vi lever och hur vi bor.

Jag brukar alltid säga: Mitt hem är min borg. Varje gång jag har åkt till riksdagen under dessa åtta år jag har suttit i riksdagen har det varit en längtan tillbaka till mitt hem. Självfallet kommer dessa frågor inte att tystna i debatterna i Sveriges riksdag, även om debatterna kommer att ske i en annan form eller med ett annat namn för utskottet.

Jag vill passa på att rikta ett varmt tack till våra talmän och till kanslipersonalen. Lars Tysklind uttryckte det så roligt här. Han sade att han tackade för att ni hade formulerat det vi tänker. Jag tycker att det är väldigt imponerande att ni till och med vet vad vi tänker, så att ni kan formulera det. Vi vill tacka för ert fantastiska arbete.

Jag vill tacka alla mina kolleger i bostadsutskottet. Jag önskar er alla en fantastisk sommar. När vi kommer tillbaka till riksdagen i höst ska vi se till att bostadsfrågorna får en framträdande roll i det nya civilutskottet. Vi vet att bostadsfrågorna är det som ligger närmast svenskarnas hjärtan. Tack ska ni ha!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni)

*Nationellt program för
energieffektivisering
och energismart
byggande*

11 § Uppskov med behandlingen av ärende

Föredrogs

bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU13
Uppskov med behandlingen av ärende.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni)

*Nya villkor för
driftsstödet till
dagstidningar*

12 § Nya villkor för driftsstödet till dagstidningar

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU40
Nya villkor för driftsstödet till dagstidningar (prop. 2005/06:201).

Anf. 144 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! I konstitutionsutskottets betänkande *Nya villkor för driftsstödet till dagstidningar* sakbehandlas regeringens proposition med samma rubrik, och utskottsmajoriteten biträder med några smärre justeringar regeringens förslag.

Från moderat synpunkt menar vi dels att regeringens uppdrag åt den pressutredning som i hög grad föregått propositionen knappast har varit att förutsättningslöst utreda verkan av de olika stödformerna utan snarare att putsa på dem, dels att presstödet i sina hittillsvarande former spelat ut sin roll. Vi anför därför i reservation nr 1 några viktiga skäl för att avslå regeringens förslag.

Fru talman! Konkurrensverket studerade effekterna i stort av presstödet år 2003. Det konstaterade i rapporten *Konkurrens och samarbete inom medierna* samma år bland annat att presstödet ursprungliga syfte var att bevara ett stort utbud av olika dagstidningar på de lokala marknaderna och att det syftet knappast var uppfyllt. Uppköp och samgåenden har snarare resulterat i viss ägarkoncentration, och ägaren har likväl kunnat påräkna driftsstöd.

Regelverket kan närmast sägas ha försvårat etableringen av nya tidningar och haft en konserverande effekt på tidningsmarknaden. Stödet utgår till tidningar utan utvecklingsmöjligheter som slentrianmässigt bara har anpassat sig till stödformerna utan att driva nödvändiga rationaliseringsåtgärder eller vidareutveckla sin produkt.

Beträffande distributionsstödet noterade Konkurrensverket att dess utformning kan ha hindrat utvecklingen mot en mer rationell tidningsdistribution och bidragit till att företagen i ökad utsträckning anpassat sig efter stödformerna. De största stöden visar sig gå till de största tidningarna i de två största städerna.

Fru talman! Statskontoret har i ett remissvar till den senaste pressutredningen i fråga om det särskilda distributionsstödet på lördagar konstaterat att stödet ”inte givit avsedd effekt”. Tidningsutgivarna menar att trots ett gott syfte ”har stödmodellen inte vara så lyckosam”. Liknande erfarenheter redovisar Presstödsnämnden i statistik för åren 2003 och 2004.

Den kommersiella mediebranschen utvecklas och förändras i snabb takt liksom också människors medievanor. Nya tekniker ser dagens ljus och öppnar för nya multimedieplattformar på vilka olika mediekällor kan samsas. Elektroniska nättidningar konkurrerar i allt högre grad med pappersdito.

Vi har från moderat sida svårt att se att det numera skulle finnas rimliga skäl för staten att med i runda tal en halv miljard kronor årligen av skattemedel underhålla en del medieföretag på andras bekostnad. De skattefinansierade subventionerna tycks i stigande grad tillkomma redan vinstrika mediekoncerner, vilket givetvis rubbar konkurrensförutsättningarna för tidningar som saknar presstöd.

Det torde med andra ord finnas utrymme för själv- eller egenfinansiering, inte minst sedan man i ett pm från Dagspresskollegiet år 2003 konstaterat att priset inte tycks ha avgörande betydelse för om ett hushåll håller sig med en tidningsprenumeration eller inte.

Stödet tycks också snedvrída konkurrensförhållandena på marknaden för civiltryck, om man får tro vad Grafiska Företagens Förbund anfört i skrivelse till den senaste pressutredningen.

Fru talman! Det är således hög tid att påbörja avvecklingen av pressstödet olika former. Jag ber därför att få yrka bifall till reservation nr 1.

Fru talman! Eftersom detta anförande också torde vara mitt jumboanförande i Sveriges riksdag, icke blott efter denna mandatperiod utan efter fyra mandatperioder och 15 år, skulle jag gärna vilja passa på tillfället genom att rikta ett varmt tack till utskottskamrater, till andra riksdagsledamöter och kolleger, till talmännen för goda insatser, till utskottskanslier i de utskott där jag haft förmånen att verka och till Riksdagsförvaltningen med alla sina förgreningar.

Jag tittar inte minst på riksdagsstenograferna, som utför ett stort arbete genom att tolka vad vi säger, och vad vi inte säger ibland. Jag vill inte minst tacka riksdagens internationella kansli, som jag har haft förmånen att samarbeta en del med genom IPU-engagemanget. Jag vill tacka vaktmästare, lokalvårdare och alla andra som servar oss riksdagsledamöter, och inte minst har servat mig under alla dessa år.

Det ha varit en stor glädje och mycket intressant och lärorikt att ha fått förmånen att vara ledamot av Sveriges lagstiftande församling. För det vill jag verkligen rikta ett varmt och hjärtligt tack till alla dem som jag haft förmånen att komma i kontakt med.

Anf. 145 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Eftersom Folkpartiet vill inleda en omedelbar avveckling av presstödet är det vår mening att riksdagen bör avvisa regeringens proposition som gäller nya villkor för driftstödet till dagstidningar. Det här framgår av våra reservationer, som jag står bakom. Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Vi ser, fru talman, ingen anledning att genomföra någon av de här åtgärderna under den tid som stödet bara kommer att finnas kvar i begränsad omfattning. Den del som Folkpartiet inte vill avveckla i första steget är distributionsstödet. Det omfattas inte heller av propositionen.

Folkpartiet har länge drivit frågan om presstödet avveckling. Stödet infördes i en tid när tryckta medier hade en dominerande ställning när det gällde nyheter, debatt och opinionsbildning. En minskning av antalet utgivna tidningar såg därför ut att utgöra ett långsiktigt hot mot ett av demokratins viktigaste fundament. Farhågorna var redan då överdrivna.

Mediemarknaden har ändrats radikalt. När presstödet infördes hade Sverige just fått sin andra tv-kanal. Det fanns en eller två tv-kanaler och alla tittade på den ena eller den andra. Numera har vi som bekant en uppsjö av tv-kanaler. Flera erbjuder något slags samhällsinriktade program och når huvuddelen av befolkningen. Stora delar nås av ännu fler tv-sända samhällsprogram via smalare nischkanaler, som ju får en allt större täckning. Flera nya kanaler med samhällsinriktning tillkommer ständigt.

Gränser suddas alltså ut i medielandskapet. I dag har så gott som alla nyhetstidningar och samhällsinriktade magasin en webbsida med aktuell nyhetsbevakning. Det är inte bara som ett komplement till papperstidningarna utan som en självständig nyhetsproduktion inom verksamheten. På nätet finns också nyhetsmedier och debattforum som aldrig produce-

*Nya villkor för
driftstödet till
dagstidningar*

Prot. 2005/06:140
13 juni

ras i pappersformat men som når lika många, och kanske till och med fler, läsare än de traditionella dagstidningarna gör. Helt reklamfinansierade nyhetstidningar som delas ut gratis får en allt större betydelse och läses framför allt av yngre människor.

Fru talman! Utvecklingen gör alltså att presstödet har överlevt sig självt. Dess effekter i dag är framför allt att subventionera vissa tidningar. Därmed ändras förutsättningarna för främst den lokala annonsmarknaden. Argumentet att presstödet behövs för att garantera mångfalden ter sig mot den bakgrunden som ihåligt.

Också dagspressen har förändrats under den tid som presstödet har funnits. Presstödet har inte kunnat hindra en omstrukturering av marknaden som har lett till att många tidningar har lagts ned. Samarbete som på 70-talet var otänkbart har växt fram. Den här positiva utvecklingen måste fortsätta. En viktig nackdel med stöd och subventioner som vi liberaler varnar för är att branscher lätt låses fast i gamla lösningar. Stöd kan ofta motverka en nödvändig förnyelse.

Tidningar som är bra på att möta läsarnas önskemål måste slåss mot konkurrenter med statliga pengar i ryggen. Det här skapar inte positiva drivkrafter.

Fru talman! Vi är alla överens om värdet av mediernas oberoende ställning. Det liberala skälet att vara emot presstöd är att stöd alltid skapar beroende. När ett oberoende är så fundamentalt som när det gäller mediernas roll för den fria debatten är det ett mycket tungt vägande skäl för att helt enkelt inte ha något stöd alls.

Fru talman! Det finns alltså starka skäl för att avskaffa presstödet. Därför vill jag att propositionen avslås i sin helhet.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § (forts.) Nya villkor för driftsstödet till dagstidningar (forts. KU40)

Anf. 146 HELENE PETERSSON (s):

Herr talman! Hur ser morgondagens nyheter ut? Det vet vi inte, men vi vet att de under en överskådlig framtid kommer att publiceras som papperstidningar. Tekniken går visserligen framåt. I dag kan du läsa dina nyheter på många olika sätt, men trots det läser 81 % av Sveriges befolkning dagligen en papperstidning. Den procentsatsen har varit nästan konstant under 25 år.

Ett av uppdragen som Presskommittén hade var att titta på olika sätt att producera och distribuera dagstidningar. Kommittén kom fram till att även om andra sätt att få tillgång till sitt dagliga blad ökar, kommer den

tryckta tidningen att ha en framträdande plats även på morgondagens köksbord.

Behövs då presstöd? Ja, det var kommitténs majoritets slutsats. Det är även regeringens slutsats, och det är också fem partiers inställning i konstitutionsutskottet.

Sverige har världsrekord i antalet tvåtidningsorter. Det är ett rekord att värna om. Presstödet är en viktig insats för att behålla mångfald och stödja det demokratiska uppdrag som medierna i stort, och dagstidningar i synnerhet, har. Det ger en möjlighet för många orter att behålla fler än en tidning och på så sätt få bredd på samhällsengagemanget, få fler perspektiv på händelser och bredda det demokratiska ansvaret. Det är viktigt med många röster i debatten.

Gränsen för vad en tidningsprenumeration kan kosta är i de flesta fall nådd. Höjs priset tvingas fler och fler att välja bort tidningen.

Men det finns ett hot mot mångfalden i medierna. Det är den trend vi ser med en allt större ägarkoncentration på dagstidningssidan, och det handlar också om att samma ägare köper upp olika slags medier och på så sätt får en bred påverkan på vilka nyheter som publiceras eller sänds.

Vi har valt att inte lagstifta om någon gräns för hur stort det enskilda ägandet får vara, och det är bra så länge vi inte behöver det. Men det är något att vara observant på i framtiden.

Vi har sett att fler och fler tidningar med en mindre upplaga blir uppköpta av den största tidningen på orten och att samarbetet ökar. Det är bland annat av den anledningen som vi i dag lägger fram förslaget om att varje tidning som uppbär presstöd ska ha ett eget redaktionellt material på minst 55 %. Det är en liten ökning från tidigare 51 %, men det är framför allt en markering för att säkerställa att fusionerade tidningar även i fortsättningen ska fungera som två olika editioner. Tidningen ska också ha en egen ansvarig utgivare och en egen oberoende redaktion.

Uppdraget till kommittén var också att se över möjligheterna att stimulera startandet av nya tidningar och att stimulera upplageökningar. Därför är trappan av ökat stöd och det sänkta ingångssteget för presstöd till 1 500 exemplar viktiga saker för många tidningar. En sänkning med 500 abonnenter stimulerar nyetableringar och bidrar på så sätt till ökad mångfald. Att vi ökar möjligheten till marknadsföring från en till fem gånger per år är också en insats för att en tidning ska få fler abonnenter och på det sättet främja nyhets-spridning och öka opinionsbildningen.

Vi föreslår också en uppräknig av stödet med 10 % förutom till storstadspresen där det sänks med 4 ½ miljon under en treårsperiod.

Presstödet har även i framtiden en roll för att bibehålla mångfald och stödja demokratin. Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer och motioner.

Anf. 147 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! Jag noterar att Helene Petersson nämner att regeringen och en majoritet i Presstödskommittén och i KU står bakom förslaget. Men jag tvingas tyvärr konstatera att den mångfald i opinionsbildning som även vi moderater tycker är av godo, tyvärr har sjunkit när det gäller antalet pressröster om man tittar på sammanslagningsfrekvenser, uppköp och så vidare. Det har inte skett tack vare presstödet utan snarare på grund av det. Presstödet har, genom sina olika utformningar, snarare

konserverat ett beteende hos tidningsledningarna att inte arbeta med utveckling av sin produkt och så vidare. Man har snarare anpassat sig till stödformerna och många gånger vilat i trygghet i att de utgår. Man har inte gjort så mycket mer åt det. Dessutom har det snedvridit och rubbat konkurrensförutsättningarna, inte minst för de tidningar som inte uppbär presstöd. Erfarenheten visar att det mest är redan vinstrika mediekoncerner som uppbär just presstöd. Vi moderater menar att det är frågan om inte presstödet i grunden, från början, positiva syfte har förfelats. Vi tycker att erfarenheten visar det.

Anf. 148 HELENE PETERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi kan inte backa tillbaka och jämföra med vad som hade hänt om presstödet inte hade funnits. De signaler som vi har fått under resans gång är ju att vi definitivt inte hade haft så många tidningar kvar i dag som vi ändå har om vi inte hade haft presstödet.

Det som oroar mig, och det sade jag i mitt anförande också, är den sammanslagning och det uppköpande som sker av de mindre tidningarna. Man har sagt att man inte klarar att behålla den lilla tidningen. För att man ska kunna klara det går man ihop med en stor. Den stora tidningen köper upp den lilla. Men alternativet hade kanske varit att den lilla tidningen över huvud taget inte hade funnits kvar.

Jag tycker också att det stora problemet är ägarkoncentrationen. Vi har haft många diskussioner om det. Där är det egna redaktionella materialet en av de saker som vi tycker att det är väldigt viktigt att bibehålla. Sedan kan man samarbeta om tryckning och på vissa andra områden, men det gäller framför allt att behålla redaktionen och det journalistiska materialet.

Anf. 149 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Herr talman! Jag tillåter mig att citera vad Konkurrensverket anförde i sitt pm *Konkurrens och samarbete inom medierna* år 2003. Där hette det: "Stödet har knappast uppfyllt sitt ursprungliga syfte att bevara ett stort utbud av olika dagstidningar på de lokala marknaderna. De modeller för tidningssamgåenden som vuxit fram på senare tid tillförsäkrar köparen driftsstöd fastän förvärvet leder till en ökad ägarkoncentration. Reglerna för stödet kan antas försvåra etableringen av nya tidningar och kan ha haft en konserverande effekt på tidningsmarknaden."

Vidare anför Konkurrensverket: "Stödstrukturens utformning kan således ha hindrat utvecklingen mot en mer rationell tidningsdistribution och bidragit till att företagen i ökad utsträckning anpassat sig efter stödformerna."

Herr talman! Det är väl ändå ord så goda som några om att när man tittar närmare på det här har mångfalden faktiskt inte ökat. Ägarkoncentrationen har ökat, och det är redan ganska välmående företag som också åtnjuter stödet.

Det här tycker vi talar sitt tydliga språk om att presstödet har överlevt sig själv. Det måste finnas någon annan form. Med beaktande av att utvecklingen inom medierna, inte minst de elektroniska, går så snabbt, att vi får fler och fler nättidningar och så vidare menar vi att det snarare är marknaden som får sköta mångfalden också i fortsättningen.

Anf. 150 HELENE PETERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi kommer med all säkerhet att återkomma till en debatt om nättidningar. Henrik kommer väl inte att vara med i den debatten. Vi får se om jag kommer att vara det. Det är ju i alla fall en sak som kommer att återkomma. Det har vi inte med här. Det är ett av de områdena som kommer att expandera – det tror jag med all säkerhet. Samtidigt sade Presskommittén och de undersökningar vi gjorde också att vi inte kommer att vara utan en papperstidning och det sätt som folk vill läsa sina tidningar. Det är ju att hålla en tidning framför sig och kunna ta den med sig när man åker. Jag tror alltså inte att vi behöver vara oroliga för att den kommer att försvinna, även om de elektroniska tidningarna ökar.

Jag kan också citera, och jag citerar från Östersundsfusionen, som var en av de sista fusionerna. Man säger: ”Det är aldrig bra med för stark mediekoncentration, men eftersom alternativet hade varit nedläggning är det här ändå en bra lösning.” Det är väl vad vi tycker allihop, egentligen. Jag tycker inte att det är bra att man köper upp så att det blir samma ägare, och jag tycker att vi ska vara väldigt observanta på att ägarkoncentrationen inte blir väldigt stor. Vi har i dag vissa som har uppåt 27 %. Bonniers äger ju 27 % av dagstidningsupplagan. Av landsortstidningarna ägs i princip 50 % av sex ägare. Jag ser också det som bekymmersamt, men jag ser ändå att presstödet definitivt har en roll att spela. Det hade blivit ännu sämre om vi inte hade haft presstödet – det är min övertygelse.

Anf. 151 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Dagspressen har ju haft en enorm betydelse under ett antal hundra år för att skapa opinion och även för att sprida information. Det har varit av oerhörd betydelse. Nu har många sagt att dagspressen håller på att dö ut i konkurrensen med etermedier, Internet, och så vidare – olika elektroniska tjänster. Pressen är dock fortfarande väldigt livskraftig. Jag tror att vi kommer att få dras med den ytterligare ett tag.

Själv är jag vad man kan kalla en ”tidningoman”. Jag blir oerhört frustrerad om jag inte får mina morgontidningar på morgonen. Det är nästan kaos i mitt liv om de uteblir av någon anledning. Nu har jag blivit lite äldre, men förr i tiden lyckades jag få upp min adrenalinhalt till ganska höga nivåer.

Jag tror att presstödet har haft en stor betydelse för mångfalden. Man kan stirra sig blind på de olika politiska ledarsidorna och så vidare och säga att det kanske har varit en övervikt, men som pressen har utvecklats så är ju nyhetsförmedlingen den stora biten. Där har man ofta politiskt oberoende redaktioner som arbetar. Jag tror att det har varit av betydelse för mångfalden att presstödet har funnits.

Någon – jag tror att det var Mats Svegfors – sade att presstödet är ett slags infrastruktur som ska jämföras med järnvägar och vägar när det gäller samfärdsl. Här finns och har funnits ett betydelsefullt stöd för att få en mångfald i utbudet.

I den proposition och det betänkande som vi nu behandlar gör man inte så våldsamma justeringar. Man justerar upp presstödet på rimliga nivåer, och man förändrar regelverket, i synnerhet för fådagarstidningar, som ju faktiskt är en växande och, tror jag, betydelsefull flora när det gäller dagspressen. Man underlättar för att man får en mera enhetlig syn

på de här tidningarna än vad det har varit tidigare då man har haft sviktbräddor och skillnader mellan lokala fädagarstidningar och riksspridda fädagarstidningar.

Herr talman! Vi har visserligen synpunkter på presstödet på längre håll. Vi tror att man måste utjämna skillnaderna mellan stödet till landsortspressen och storstadstidningarna, och vi tror också att man måste hitta regelverk där de fusionerade tidningarna inte på sikt uppbär presstöd utan där man får regler som gynnar sammanslagningar men som så småningom också fasar ut presstödet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

13 § Svenskt deltagande i en EU-ledd militär förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo

Föredrogs

sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2005/06:UFöU2 Svenskt deltagande i en EU-ledd militär förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo (prop. 2005/06:203).

Anf. 152 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet som det sammansatta utskottet har producerat och avslag på reservationen.

Herr talman! I min bokhylla har jag en bok som heter *Med FN i Kongo – Sveriges medverkan i den fredsbevarande operationen 1960–1964*, skriven av Nils Sköld. Den har jag fått genom Karl-Olof Fransson i Månsarps försorg. Karl-Olof är FN-veteran från Kongo och fortfarande engagerad i FN-frågor. Det beslut vi ska ta här i dag är på något sätt en fortsättning på hans och hans kamraters insats den gången, och även insatsen från dem som har varit utsända från Sverige under de två missioner som vi tidigare under mandatperioden har fattat beslut om. De glömmer aldrig Kongos folk och den insats som har gjorts, men under lång tid såg det internationella samfundet bort från Kongos folks lidande och behov av stöd utifrån. Vi vet att landet under lång tid också hette Zaire.

I bokens inledning står det: ”Från början avsåg insatsen att ge Kongo det militära och tekniska bistånd som behövdes med hänsyn till det militära ingripandet från belgisk sida och att viktiga samhällsfunktioner kollapsat. På grund av de kaotiska och komplexa inre förhållandena i landet fick FN sedan ta på sig uppgifter, som gick långt utöver vad man normalt inräknar i en fredsbevarande operation.” Det står också: ”Lumumba och Gizenga ville skapa en centraliserad enhetsstat. Kalonji och Tshombe arbetade för ett mycket löst sammanfogat kongolesiskt statsförbund medan Kasavubu och Mobutu intog en mellanställning.”

Mycket av det här som man redan då skissade på och speglade kan vi också märka i dagens kongolesiska verklighet.

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Nya villkor för
driftstödet till
dagstidningar*

*Svenskt deltagande i en
EU-ledd militär
förstärkningsstyrka till
stöd för FN-insatsen i
Demokratiska
republiken Kongo*

Den 18 juni 1960 sade utrikesminister Östen Undén i ett radioeko bland annat: Det är ett ansvarsfullt uppdrag den svenska truppen får, men vi tvivlar inte på att den ska fullgöra uppgiften som den gjort med uppdraget i Gaza-området. Att precisera uppgiftens innebörd är inte så lätt. Meningen är inte att truppen ska delta i strider eller verka för något politiskt program eller blanda sig i de inre förhållandena.

Det man bland annat ser i boken jag nämnde är en bild av hopsamlandet av undangömda vapen i samarbete med ANS-bataljon. Man genomförde alltså en avväpning, och det är en fråga som fortfarande också är aktuell. Vi vet att bakgrunden till den senaste konflikten är vapeninflödet och att vapenembargot inte har fungerat som avsett var. I boken ser vi också att rötterna till de konflikter som ofta benämns Afrikas världskrig under senare år finns att hitta i historien. Man möter samma problem, men situationen är både värre och mer förhoppningsfull i dag.

Hoppet är att man organiserat och genomfört en folkomröstning om konstitutionen. Nu ska vi ta nästa steg genom att hålla allmänna val i detta närmast väglösa land där inget underhåll av infrastrukturen gjorts sedan 60-talet och med en många gånger närmast frånvarande administration. Det i sig är en organisatorisk utmaning. Före folkomröstningen hade man inte kunnat hålla val på 40 år.

År 1960 hade Kongo 14 miljoner invånare. Den senaste siffra som jag funnit anger invånarantalet till mellan 50 och 60 miljoner varav hälften är under 15 år.

De tidigare insatser som denna kammare beslutat om har varit viktiga bidrag till förutsättningarna för att valet nu närmar sig och för att vi ska kunna göra den aktuella insatsen. Det finns dock starka egenintressen av att läget i Kongo, eller i varje fall i delar av Kongos territorium, inte stabiliseras. Dessa intressen vill behålla kontrollen över naturresurserna eftersom de ger stora inkomster.

Jag har varit mycket orolig för att det funnits, och fortfarande finns, intressen som vill störa valprocessen bland annat i Kivuprovinserna i den östra delen av landet. Man vill behålla makten och inflytandet, långt borta från huvudstaden. Jag hoppas att den oron inte kommer att besannas efter genomförandet av den framgångsrika folkomröstningen. Den oro som jag ger uttryck för visar på problemets omfattning och på historiens bittra erfarenheter hos det kongolesiska folket. Men det finns också mycket hopp.

När vi, en grupp svenska parlamentariker, besökte talmannen i Kongos parlament, Olivier Kamitatu, underströk han vikten av att kunna lösa säkerhetsfrågan så att människorna kan gå och rösta. I östra Kongo hade man märkt att matbristen delvis berodde på att kvinnor helt enkelt inte vågade gå ut på fälten eftersom de var rädda för att bli våldtagna. Det är nämligen kvinnorna som står för matproduktionen, för skördandet. På ett sjukhus mötte vi svårt skadade kvinnor som utsatts för detta våld.

Att genomföra val i ett sådant land kräver särskilda förutsättningar, och det är lätt att förstå talmannens oro. Den är befogad. Därför känns det viktigt att kunna hjälpa till så att folk får möjlighet att rösta och kan påbörja vägen tillbaka till ett normalt liv och till demokrati och mänskliga rättigheter. Kongos befolkning måste få hjälp på den vägen. Därför behövs det fler som är aktiva och ger stöd – inte de gamla kolonialintres-

senterna, vapenmånglarna och de som traktar efter mineraler och ädelstenar.

Jag välkomnar att det gjorts besök från svensk sida. Det är viktigt att svenska politiker och företrädare för den svenska regeringen finns på plats. Nu senast besökte Carin Jämtin området. Det är mycket positivt. Det är lättare att driva dessa frågor om vi själva varit närvarande på platsen. Att som riksdagsledamot tillsammans med kollegerna i kammaren få ta sin del av ansvaret och sända i väg svenska män och kvinnor för att därigenom skapa förutsättningar för en fredlig och demokratisk utveckling är något som vi måste ta på stort allvar, och vi tar det också på stort allvar. Vi kan dock aldrig utesluta att något kan gå fel. Vi kan aldrig förutsäga vad som kan hända i detta väldiga land, ett land av Västeuropas storlek.

Vi vet att 18 svenskar omkom i Kongo på 60-talet. Det har varit många missioner sedan dess. Vi har i färskt minne de tragiska händelserna i Afghanistan. Det är ett stort ansvar som vi tar på oss. Vi har lyssnat noga på de föredragningar som vi fått från inte minst Försvarsmakten. Vi har varit noga med att ställa följdfrågor för att förvissa oss om att vi tillsammans med myndigheterna gör vad vi kan för att säkerställa operationen. Det är viktigt att göra det för den svenska befolkningens skull och för Kongos folk.

Jag vill tillägga att vi måste se den här insatsen även i ett bredare sammanhang. Vi har gett bistånd för att valprocessen ska kunna genomföras. Förra året gav vi humanitärt bistånd för 100 miljoner. Vi gör insatser på många olika plan. Tillsammans bidrar de till att valprocessen kan genomföras, men också till att utfallet från den ska bli så bra som möjligt.

Låt mig tillägga att jag är mycket glad över att skrivningen om resolution 1325 är så tydlig i betänkandet samt över att den kommer att följas upp.

Allra sist: Vi måste också tänka på grannlandet Kongo-Brazzaville. Skulle det uppstå oroligheter måste vi vara medvetna om att det är ett mycket fattigt och utsatt land som kan dras in i konflikterna, inte minst i form av flyktingströmmar över Kongofloden. Jag hoppas dock innerligt att vi inte behöver se en sådan utveckling. De nu aktuella insatserna kommer att bidra till att förhindra det.

Det här känns väldigt ansvarsfullt och väldigt bra. Jag ser fram emot att kunna följa valet, om än på avstånd.

Anf. 153 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! I dag pågår ett stort antal konflikter runtom i världen. Många av dessa utspelar sig på den afrikanska kontinenten där miljoner civila under de senaste åren dödats i olika inbördeskrig och regionala konflikter. Orsakerna varierar, men många gånger handlar det om kampen om resurser, maktmissbruk eller etniska motsättningar. Ett viktigt kännetecken är att det främst är civila som drabbas, inte minst kvinnor och barn. De dödas, våldtas och lemlästas. Ett annat är att de överlevande tvingas leva i omfattande misär och djup fattigdom.

Konflikten i Demokratiska republiken Kongo räknas som en av de värsta konflikterna sedan andra världskriget. Sedan år 1997 har miljoner människor dödats till följd av kriget. En absolut majoritet av offren har

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Svenskt deltagande i en
EU-ledd militär
förstärkningsstyrka till
stöd för FN-insatsen i
Demokratiska
republiken Kongo*

varit civila. Många har varit barn. Den humanitära situationen är fortsatt mycket allvarlig. Så många som tusen människor dör dagligen av konfliktrelaterade orsaker som infektioner och undernäring, men också på grund av fortsatta våldsamheter. Det är förfärligt och svårt att sätta ord på denna djupa tragedi.

Fredsprocessen har gjort viktiga framsteg, men den är skör och utmaningarna många. De väpnade konflikter som pågått i de östra delarna av landet inverkar allvarligt på den humanitära situationen. Krig och konflikter i grannländerna har dessutom försvårat läget. Sommarens och höstens val i Kongo kan vända utvecklingen, men vi får inte vara naiva. Det kan också leda till ökad spänning och oroligheter.

Det är viktigt att Sverige kan vara med och bidra till en bättre situation i Kongo. Riksdagen ska nu fatta beslut om en styrka om max 200 personer under en begränsad period. Ett 70-tal svenska soldater och befäl planeras delta i den EU-ledda militära styrkan i Kongo för att främja säkerheten i samband med valet som förutses äga rum den 30 juli.

Jag vill å Moderaternas vägnar yrka bifall till det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets förslag i betänkandet UFöU2. Vi ställer oss till fullo bakom de män och kvinnor som nu är beredda att göra en icke helt ofarlig och beundransvärd insats för gemensam säkerhet och utveckling.

Herr talman! Det internationella samfundet har ett ansvar att ingripa när det begås grova övergrepp och våld mot civilbefolkningen. Det måste gälla oavsett om det sker i Darfur, Kongo eller Kosovo. För Sveriges del handlar det om att visa internationellt engagemang genom att bidra till att främja fred och säkerhet globalt och i vårt närområde.

Vi kan inte lämna pågående och begynnande konflikter åt deras öde. Vi kan inte vara passiva när det begås allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Det är därför positivt att FN fattat beslut om vår skyldighet att skydda civilbefolkningen mot massiva övergrepp. I en global värld är det centralt att vi har förmåga att ingripa militärt och civilt och agera långt utanför vårt eget lands gränser samt att tillsammans med andra kunna bidra till att öka säkerheten. Genom att öka säkerheten i världen ökar vi också vår egen säkerhet.

Det finns ett växande behov av internationella insatser på olika håll i världen, och efterfrågan från FN, EU och Nato vad gäller Sveriges medverkan fortsätter att vara stor. Sverige behöver en nationell strategi som vägledning för hur vårt deltagande i internationella operationer bör utformas framöver, var och hur vi kan göra bäst nytta för att främja säkerhet och utveckling.

Vi ser i dag hur säkerhetsarrangemangen och samordningen av utvecklingssamarbetet blir allt viktigare. Det gäller inte minst Kongo. Alltför ofta når den humanitära hjälpen inte fram. Ofta handlar det om att säkerhetsläget i mottagarlandet är alltför allvarligt och att biståndsarbetarnas säkerhet inte kan garanteras. Men det handlar också om att det finns mörka krafter som gagnas av att det råder fortsatt instabilitet i landet och som direkt eller indirekt försvårar eller förhindrar den humanitära hjälpen att nå fram. Inte minst i dessa sammanhang kan våra soldater göra viktiga fredsfrämjande insatser.

Herr talman! Det finns nu en öppning om att få till stånd en positiv utveckling i Demokratiska republiken Kongo. Det förutsätter att samma-

rens och höstens val genomförs enligt demokratins spelregler och att det internationella samfundet visar ett fortsatt omfattande och långsiktigt engagemang. Då ska Sverige vara med och ta sin del av ansvaret.

Anf. 154 KARIN ENSTRÖM (m):

Herr talman! Demokratiska republiken Kongo är ett otroligt stort land med en befolkning som är pinad av krig och konflikter sedan många år. Som framgår av betänkandet, och som Carina Hägg säkert har tagit upp och även Gunilla Carlsson, dör alltså ca 1 200 personer varje dag, som en indirekt följd av konflikterna och kriget. Det är alltså 1 200 personer som dör av svält och andra umbäranden, trots att det nu formellt råder fred i Demokratiska republiken Kongo.

Mitt i detta jättestora land och denna humanitära katastrof finns det ändå positiva tecken. Att processen nu har kommit så långt att man planerar för att genomföra val till de centrala politiska institutionerna ger oss hopp. Det är också för att stödja den här processen som Sverige nu, förhoppningsvis, ska besluta, vilket jag är glad över, att skicka en styrka om högst 200 personer som ett bidrag till den EU-ledda militära multinationella styrkan i Kongo.

Vi moderater ställer, som ni hörde i det föregående anförandet, upp på förslaget. Vi yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Men jag skulle också vilja kommentera en del av det som står i betänkandet.

Vi i utskottet och i riksdagen har ju inte någon operativ uppgift. Vi kan inte dagligen följa säkerhetsläget vare sig i Kongo eller i Afghanistan. Det här är farliga uppdrag. De ställer oerhört stora krav på soldaterna, alltså det förband som åker dit, men också på den struktur som finns när man kommer till området. I det här fallet är det EU som har det övergripande ansvaret, för den här styrkan är EU-ledd. Vi litar på de bedömningar och de försäkringar som vi har fått från Försvarsmakten avseende hur sjukvårdsberedskapen samt andra funktioner är tillgodosedda. Det ligger i det här uppdragets natur, det som det svenska förbandet ska göra, att man kan komma att hamna i mycket farliga och svåra situationer. Det är också därför som Försvarsmakten föreslår ett specialförband till detta. Det här är inte ett enkelt uppdrag på något sätt. Det är förenat med stora risker.

I det här ärendet är vi helt överens med regeringen. Men jag skulle ändå vilja ta upp den brist på långsiktighet som präglar regeringens hantering av de här frågorna i allmänhet. Vi har ju nu, ett antal gånger under mandatperioden, fattat beslut om att sända styrkor utomlands. Vi har ställt upp på det här, men vi saknar fortfarande en strategi för de internationella insatserna, och regeringen saknar en strategi för vad Sverige ska anmäla för förband till de olika styrkeregister som finns. Vi har just nu väldigt många insatser, små insatser, spridda över hela världen.

Den framgångsrika svenska insatsen i Liberia planeras att avslutas. Men uppdraget i Liberia är inte klart. Det är ingenting som är färdigt där, utan något annat land kommer att tvingas fylla vår plats. Detta sker samtidigt som ingenting är bestämt eller planerat när det gäller vad som ska bli nästa större insats – vi alla tror att det kommer att bli i Afrika. Och vi är i full färd med att bygga upp Nordic Battle Group, så att den ska kunna vara färdig och insatsberedd till den 1 januari 2008, men det finns

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Svenskt deltagande i en
EU-ledd militär
förstärkningsstyrka till
stöd för FN-insatsen i
Demokratiska
republiken Kongo*

inga beslut om fortsättning eller om de åtaganden och de behov som finns inför 2011. Inga sådana beslut har fattats.

Herr talman! Det är nog ändå så att vi faktiskt måste bestämma oss, nationellt, för var vi ska vara och med vad. Sedan ska vi självklart se hur vi bäst möter de behov som EU och FN har. Vi kanske även bör titta på vilka speciella förmågor som Sverige har och som inte så många andra länder har, behov som vi kan fylla, i stället för att bidra med förbandstyper som redan finns i överflöd från andra länder.

Det är också viktigt att vi försöker kraftsamla. Även om vi gör många bra saker på de ställen vi är, så är frågan om vi gör rätt saker. Helhetsintrycket blir att Sverige kraftsplittrar och fattar lite kortsiktiga beslut. Vi efterlyser alltså, återigen, en långsiktig strategi, och det är inte första gången i kammaren.

Min uppfattning är att vi behöver färre men större insatta förband. Det ger bättre resursutnyttjande, bättre övningsmöjligheter för ledning av högre förband, och det ger också möjlighet till större inflytande.

Än en gång vädjar jag till den politiska majoriteten: Ge oss en strategi för de internationella insatserna som anger politiska mål och som skapar bättre förutsättningar för ett effektivt resursutnyttjande!

Anf. 155 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Jag vill bara kort instämma i det som Karin Enström tog upp om bristen på en nationell strategi för internationella insatser. Det finns många behov i världen av fredsfrämjande arbete, i Afghanistan, Östtimor, Somalia, Sri Lanka. Det finns en oändlig lista. Men det är viktigt när man har begränsade resurser att göra rätt saker. Den insats som vi i dag diskuterar och förmodligen senare i veckan fattar beslut om handlar om Kongo. Den svenska försvarsmakten har enbart under denna mandatperiod åkt in och ut ur Kongo tre gånger. Man kan nästan säga att vi tillbringar mer tid på väg till Kongo och tillbaka från Kongo än i Kongo. Det är då inte något som svarar upp mot de krav, som jag gärna instämmer i, som Karin Enström nämnde på större insatser och färre insatser. Jag skulle till den listan också vilja lägga längre insatser.

Det här ärendet har gått med en projektils hastighet genom riksdagen, och det är inte alls ovanligt. Vi har haft tre dagars beredning i utskottet. Först i fredags, efter att utskottet hade antagit betänkandet, beslutades operationsplanen. Den 12 juni, i går, sattes den här operationen formellt i gång.

Beslut i flykten är inte bra. Det ger flera dåliga konsekvenser. Oftast blir besluten illa genomtänkta. Och i det här specifika fallet tvingas riksdagen, när inte alla detaljerna finns på plats när ärendet når vårt bord, göra medskick till regeringen. Och Folkpartiet har gjort ett tydligt medskick när det gäller sjukvårdsinsatser.

Vi har fått ett mycket tydligt besked i utskottet – det har givits vid upprepade tillfällen – om att generalläkarens rekommendation inte kommer att följas. Skadade svenska soldater kommer inte att kunna garanteras vård av kirurger inom en timme.

Konsekvensen av detta kan bli endera av två. Den ena konsekvensen är att vi tar risker med svensk personals säkerhet, och det är naturligtvis oacceptabelt. Den andra konsekvensen är att det här förbandet aldrig kommer att sättas in i en egentlig konflikt därför att det inte kan använ-

das utan dessa sjukvårdsresurser. Inget av dessa alternativ är acceptabelt. Om förbandet inte kommer till användning är det 60 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar som inte får någon effekt. Antingen har vi för många soldater och för lite sjukvård inom den ekonomiska ramen eller så behöver den ekonomiska ramen utökas. Det senare alternativet borde inte vara en omöjlighet i en budget som fortfarande uppgår till 40 miljarder kronor.

Det är viktigt med genderfrågor i samband med fredsfrämjande arbete. Folkpartiet tycker också att det i grunden är bra att det skickas en genderkonsult till OHQ, *Operation Headquarter*, i Potsdam från Sverige. Men jag vill gärna säga att ännu viktigare än genderkonsulter är att sjukvården finns på plats för våra soldater. Den prioriteringen måste vara tydlig från den här kammaren.

Jag är ledsen över att Leni Björklund, vår försvarsminister, inte är här i dag. När hon kommer med en halv- eller trekvartsfärdig produkt till riksdagen som ska kompletteras efter hand är det viktigt att någon ur det politiska ledarskapet finns på plats för att fylla i luckor och svara på de frågor som vi har.

Herr talman! Med anledning av att vi nu har nödgats ändra ordningen för votering de sista veckorna kommer jag inte att yrka bifall till reservationen. Jag hoppas att mitt engagemang har visat hur allvarligt Folkpartiet tycker att detta är.

Anf. 156 TONE TINGSGÅRD (s):

Herr talman! Jag behöver inte tillägga särskilt mycket till vad som redan har sagts om behovet av insats i Kongo och om situationen i Kongo och hur tillfredsställande det är att Sverige kan bidra med sin del och ta sin del av ansvaret.

Anledningen till att jag har begärt ordet är den reservation som Folkpartiet och Allan Widman inte vill yrka bifall till på grund av de speciella omständigheter som råder.

Jag vill peka på vad som står i reservationen och hur det kontrasterar mot det som står i betänkandet.

Det sammansatta utskottet har haft ovanligt god tillgång till information från Försvarsmakten. Vi har kunnat ställa de frågor som vi har velat ställa. Man har också varit tydlig när det gäller att tala om vad som är Försvarsmaktens ansvar. Vi har fått den information vi behöver. Vi litar på att ni gör det bästa möjliga av situationen.

Reservationen säger egentligen inte så mycket annat. Man skulle kunna tro att Allan Widman hade ett helt annat yrkande mot bakgrund av vad han sade här. Det står egentligen bara att man vill att regeringen ska återkomma och rapportera. Det gör regeringen regelbundet, och det gör Försvarsmakten också, om alla våra internationella insatser. Det känns som om Folkpartiet vill säga något annat. Vad det kan vara kan jag bara spekulera i. Det andas misstro. Det tycker jag är tråkigt. Att oppositionen misstror regeringen är helt på sin plats och helt i sin ordning, att man ifrågasätter likaså. Men här andas en misstro om att Försvarsmakten inte vill ta hand om sin insats på bästa tänkbara sätt, trots att vi har fått helt andra försäkringar under de långa frågestunderna.

Jag vill uttrycka mitt beklagande över det.

Anf. 157 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag förundras lite över det som Tone Tingsgård säger. Hon har, precis som jag, närvarat vid de två utskottssammanträden som har varit i det här ärendet och de föredragningar som vi har fått. Hon vet mycket väl att budskapet från Försvarsmakten har varit kristallklart: Vi kommer inte att klara våra egna rekommendationer.

Du säger att Allan Widman och Folkpartiet överprövar Försvarsmaktens bestämmelser. Så är det ju inte. Det är Försvarsmakten som överprövar sina egna rekommendationer, fastställda i en tid då det svenska försvaret levde långt mindre farligt än vad man gör i dag.

Folkpartiet är i grunden positivt till den omställning som nu sker inom Försvarsmakten. Vi tror att säkerhet måste byggas utanför landets gränser i allt större utsträckning. Av det skälet känner vi respekt för att det kan vara bråttom att sy ihop operationerna. Det får inte bli otillständigt bråttom. Det får inte bli så att vi hoppar över viktiga detaljer.

I stället för att reservera oss mot insatsen i sin helhet valde vi att göra ett medskick, eftersom vi respekterade det som Regeringskansliet sade: Detta är ännu inte färdigt. Därav blev det ett medskick. Det förhindrar inte att detta är en oerhört viktig fråga.

Som avslutning på mitt inlägg vill jag ställa en fråga till Tone Tingsgård. När du hör av insatschefen i Försvarsmakten att vi inte uppfyller generalläkarens rekommendationer och att detta beror på att anslaget inte är tillräckligt, vilket ansvar känner du som riksdagsledamot – ledamot i den enda församling som faktiskt kan skicka soldater utomlands att våga sitt liv för andras?

Anf. 158 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Herr talman! Jag hörde precis samma saker som Allan Widman, nämligen att regeringen säger att det här inte är färdigt och färdigförhandlat. Jag kan inte tro att det i en så sammansatt insats som det här är fråga om är en ensidigt svensk fråga eller att det finns några andra generaler som skickar i väg sina insatser utan att försäkra sig om att det finns sjukvårdsinsatser.

Mot bakgrund av den erfarenhet vi har av internationella insatser känner jag mig ganska säker på att man gör allt som står till buds.

Jag håller med om att det här har gått fort. Det har det gjort många gånger. Det är bra att riksdagen kan vara snabb när det gäller att få i väg de här insatserna. Jag känner inte oron.

Jag tycker att man i den här situationen kan förvänta sig att även Folkpartiet och Allan Widman är lite försiktiga med att sprida sådan misstro som den här reservationen andas. Det är det som är min invändning, inte att man ifrågasätter. Jag har inte påstått att Folkpartiet överprövar.

Genom att lägga en reservation med det här innehållet säger man någonting utöver vad som står. Det som står är inte så farligt.

pAnf. 159 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Tone Tingsgård förmodligen genom sin tystnad så att säga bekräftar det jag har sagt i talarstolen, som inte alls är någon tanke att sprida misstanke utan som helt enkelt är ett förmed-

lande av det svar som Försvarsmakten har gett: Man kommer inte att uppfylla sina egna rekommendationer.

När vi i Folkpartiet får det beskedet känner vi att det är nödvändigt att reagera på detta. Om man inte klarar av att följa de regler som finns för säkerheten måste någonting hända. Antingen får man ändra på insatserna, eller så får man tillföra medel.

Tone Tingsgård säger att hon känner sig trygg i att andra nationer också finns med, och jag förmodar att hon hoppas på att de nationerna ska ta det ansvar för sjukvården som är så svårt att ta här hemma. Men låt mig säga att när det bränner till i de internationella insatserna visar erfarenheter, trots alla planer och trots allt tal om solidaritet, att varje nation står sig själv närmast. Då är det ytterst Sverige som ska garantera den sjukvård som svenska soldater ska ha.

Anf. 160 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Herr talman! Jag är den första att stryka under på det. Vi som sitter i försvarsutskottet känner ett särskilt ansvar just för de insatsstyrkor som vi skickar. Jag tycker att det finns alla skäl i världen att också uttrycka sin tillit för dem som leder sådana insatser likaväl som att peka på en regel. Jag fäster i det här fallet större vikt vid svaren som tar sikte på att vi gör det som vi kan i stället för att till varje pris se till att en regel som är ganska gammal följs till punkt och pricka. Det är det jag vill säga.

Är inte invändningen större än så här borde man kunna enas och vara ihop med kamraterna i utskottet i en så viktig fråga, inte minst med tanke på dem som ska göra jobbet.

Överläggningen var härmed avslutad
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

14 § Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU22
Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

15 § Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2005/06:TU15
Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

Prot. 2005/06:140
13 juni

*Svenskt deltagande i en
EU-ledd militär
förstärkningsstyrka till
stöd för FN-insatsen i
Demokratiska
republiken Kongo*

16 § Uppskov med behandlingen av ärenden

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU32
Uppskov med behandlingen av ärenden.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

17 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkande
2005/06:KU33 Ändringar av ekonomiska villkor för riksdagens ledamö-
ter

Skatteutskottets betänkande
2005/06:SkU38 Vissa skattefrågor rörande statsråden

Konstitutionsutskottets betänkanden
2005/06:KU34 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser
till regeringen
2005/06:KU39 Ekonomiadministrativ lag för riksdagens myndigheter
2005/06:KU41 Uppskov till 2006/07 års riksmöte med behandlingen av
vissa ärenden

Kulturutskottets betänkanden
2005/06:KrU29 Tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher
2005/06:KrU24 Folkrörelsefrågor och allmänna samlingslokaler
2005/06:KrU27 Pris- och löneomräkningsfrågor
2005/06:KrU31 Bild och form samt konsthantverk

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2005/06:MJU25 Miljöbalkens sanktionssystem m.m.
2005/06:MJU31 Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk
strategi för hållbar utveckling

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 juni

2005/06:1796 av *Ulf Holm* (mp) till vice statsminister Bosse Ringholm
Krav på objektivitet hos Sieps

2005/06:1797 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Morden i Hadithah

2005/06:1798 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Dyr administration inom de gröna näringarna

2005/06:1799 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Avbyråkratisering av hästnäringen

2005/06:1800 av *Staffan Danielsson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Tillsyn av hundar

2005/06:1801 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Lena Sommestad
Salmon action plan

2005/06:1802 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Skattefusket inom taxibranschen

2005/06:1803 av *Ulf Holm* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Integrationsarbetet i Öresund

2005/06:1804 av *Anne Marie Brodén* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Textade program

2005/06:1805 av *Ulf Holm* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Stöd till unga arbetslösa

2005/06:1806 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Bristande stöd till hörselskadade

2005/06:1807 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Brister i rättssäkerheten

2005/06:1808 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Längre väntetider för asylsökande

2005/06:1809 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Unga homosexuella asylsökande

2005/06:1810 av *Lennart Kollmats* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Taiwan och WHO

2005/06:1811 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Förföljelse av religiösa minoriteter i Iran

2005/06:1812 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Folkfördrivning i Zimbabwe

2005/06:1813 av *Nyamko Sabuni* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
FN-insatsen i DR Kongo

2005/06:1814 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Jan Eliasson
De azeriska demonstrationerna och azerernas rättigheter i Iran

2005/06:1815 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Jan Eliasson
Abbas Lesani och den azeriska befolkningens kulturella rättigheter i Islamiska republiken Iran

2005/06:1816 av *Lars Tysklind* (fp) till finansminister Pär Nuder
Begränsningsregeln för fritidshus

2005/06:1817 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Samordning mellan försäkringskassa och arbetsförmedling

2005/06:1818 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Studenters rätt till tillgodoräknande av kurs inom lärosäte

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 oktober.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 12 juni

2005/06:1734 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Carin Jämtin
SRHR-policy

2005/06:1736 av *Ulf Holm* (mp) till försvarsminister Leni Björklund
Homosexuellas situation inom amerikanska försvarsmakten

2005/06:1754 av *Johnny Gylling* (kd) till försvarsminister Leni Björklund

Marinens musikkår i Karlskrona

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 oktober.

20 § Kammaren åtskildes kl. 18.49.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 5 §
anf. 51 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 5 § anf. 72 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till och med 7 § anf. 88 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 88 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med ajourneringen kl. 15.54 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	1
3 § Allmän debattimme	1
<i>Rättvis fördelning av barnomsorgsstödet .....</i>	<i>1</i>
Anf. 1 MARIA LARSSON (kd).....	1
<i>Brottsbekämpning under sommaren .....</i>	<i>2</i>
Anf. 2 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	2
Anf. 3 CARINA HÄGG (s) replik.....	3
Anf. 4 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	3
Anf. 5 CARINA HÄGG (s) replik.....	4
Anf. 6 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	4
<i>Avvecklingen av apoteksmonopolet .....</i>	<i>4</i>
Anf. 7 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	4
<i>Regeringsalternativen den 17 september.....</i>	<i>5</i>
Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp)	5
Anf. 9 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	6
Anf. 10 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	6
Anf. 11 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	6
Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	7
<i>Svenskt uran.....</i>	<i>7</i>
Anf. 13 BJÖRN VON DER ESCH (kd).....	7
<i>Kultur åt alla .....</i>	<i>8</i>
Anf. 14 LARS-IVAR ERICSON (c)	8
Anf. 15 ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	9
Anf. 16 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	9
Anf. 17 ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	9
Anf. 18 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	9
Anf. 19 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	9
Anf. 20 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	9
Anf. 21 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	10
<i>Utbildning för yrkeslivet.....</i>	<i>10</i>
Anf. 22 ULF NILSSON (fp).....	10
Anf. 23 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	11
Anf. 24 ULF NILSSON (fp) replik	11
Anf. 25 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	11
Anf. 26 ULF NILSSON (fp) replik	11
Anf. 27 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	12
Anf. 28 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	12
Anf. 29 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	12
Anf. 30 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	13
Anf. 31 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	13
<i>Demokrati och ungt val .....</i>	<i>13</i>
Anf. 32 ANA MARIA NARTI (fp).....	13
Anf. 33 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik.....	14

Anf. 34 ANA MARIA NARTI (fp) replik	14
Anf. 35 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik	14
Anf. 36 ANA MARIA NARTI (fp) replik	14
<i>Statliga företag</i>	15
Anf. 37 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	15
<i>Yrkeshögskola</i>	16
Anf. 38 YVONNE ANDERSSON (kd)	16
Anf. 39 TREDJE VICE TALMANNEN.....	16
4 § Förnyad bordläggning	17
5 § Förnybar el med gröna certifikat och Miljövänlig el med vindkraft	17
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU17	17
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU21	17
Anf. 40 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	17
Anf. 41 NYAMKO SABUNI (fp).....	19
Anf. 42 MIKAEL OSCARSSON (kd)	21
Anf. 43 HÅKAN LARSSON (c).....	22
Anf. 44 INGEGERD SAARINEN (mp)	25
Anf. 45 LARS JOHANSSON (s).....	26
Anf. 46 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	28
Anf. 47 LARS JOHANSSON (s) replik.....	29
Anf. 48 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	30
Anf. 49 LARS JOHANSSON (s) replik.....	30
Anf. 50 HÅKAN LARSSON (c) replik	31
Anf. 51 LARS JOHANSSON (s) replik.....	31
Anf. 52 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	31
Anf. 53 LARS JOHANSSON (s) replik.....	32
Anf. 54 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	32
Anf. 55 LARS JOHANSSON (s) replik.....	32
Anf. 56 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	33
Anf. 57 LARS JOHANSSON (s) replik.....	33
Anf. 58 LENNART BEIJER (v)	33
Anf. 59 MARIE GRANLUND (s)	34
Anf. 60 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	35
Anf. 61 MARIE GRANLUND (s) replik.....	36
Anf. 62 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	36
Anf. 63 MARIE GRANLUND (s) replik.....	36
Anf. 64 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	36
Anf. 65 MARIE GRANLUND (s) replik.....	37
Anf. 66 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	37
Anf. 67 MARIE GRANLUND (s) replik.....	37
Anf. 68 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	38
Anf. 69 MARIE GRANLUND (s) replik.....	38
Anf. 70 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	38
Anf. 71 MARIE GRANLUND (s) replik.....	39
Anf. 72 PER BILL (m).....	39
Anf. 73 MARIE GRANLUND (s) replik.....	40
Anf. 74 PER BILL (m) replik	40

Anf. 75 MARIE GRANLUND (s) replik	40
Anf. 76 PER BILL (m) replik.....	40
Anf. 77 MARIA LARSSON (kd).....	41
Anf. 78 MARIE GRANLUND (s) replik	42
Anf. 79 MARIA LARSSON (kd) replik.....	42
Anf. 80 MARIE GRANLUND (s) replik	43
Anf. 81 MARIA LARSSON (kd) replik.....	43
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	44
6 § Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.....	44
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU22	44
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	44
7 § Konsumentpolitikens mål och inriktning och En	
handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen	44
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU33	44
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU36	44
Anf. 82 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	44
Anf. 83 HENRIK VON SYDOW (m).....	44
Anf. 84 MARTIN ANDREASSON (fp)	46
Anf. 85 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	49
Anf. 86 TASSO STAFILIDIS (v)	52
Anf. 87 VIVIANN GERDIN (c)	56
Anf. 88 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	58
Anf. 89 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	62
Anf. 90 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	63
Anf. 91 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	63
Anf. 92 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	64
Anf. 93 HENRIK VON SYDOW (m) replik.....	64
Anf. 94 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	64
Anf. 95 HENRIK VON SYDOW (m) replik.....	65
Anf. 96 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	65
Anf. 97 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	66
Anf. 98 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	66
Anf. 99 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	66
Anf. 100 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik.....	66
Anf. 101 MIKAEL JOHANSSON (mp)	67
Anf. 102 HILLEVI LARSSON (s).....	67
Anf. 103 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	70
Anf. 104 HILLEVI LARSSON (s) replik.....	70
Anf. 105 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	71
Anf. 106 HILLEVI LARSSON (s) replik.....	71
Anf. 107 ANNELI SÄRNBLAD (s)	72
Anf. 108 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	74
Anf. 109 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik	74
Anf. 110 MARTIN ANDREASSON (fp) replik	74
Anf. 111 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik	75
Anf. 112 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	75
Anf. 113 ANNELI SÄRNBLAD (s) replik	75
Anf. 114 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	75

Anf. 115	ANNELI SÄRNBLAD (s) replik	76
Anf. 116	YVONNE ANDERSSON (kd)	76
Anf. 117	TASSO STAFILIDIS (v) replik	76
Anf. 118	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	77
Anf. 119	TASSO STAFILIDIS (v) replik	77
Anf. 120	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	78
Anf. 121	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	78
Anf. 122	INGER RENÉ (m)	78
	(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	80
8 §	Uppskov med behandlingen av ett ärende	80
	Lagutskottets betänkande 2005/06:LU38	80
	(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	80
9 §	Ändring i lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.	80
	Lagutskottets betänkande 2005/06:LU39	80
	(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	80
10 §	Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande	80
	Bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU9	80
Anf. 123	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s)	80
Anf. 124	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	81
Anf. 125	LARS TYSKLIND (fp)	82
Anf. 126	DAN KIHLESTRÖM (kd)	84
Anf. 127	RIGMOR STENMARK (c)	86
Anf. 128	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	89
Anf. 129	SIW WITGREN-AHL (s)	90
Anf. 130	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	93
Anf. 131	SIW WITGREN-AHL (s) replik	93
Anf. 132	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	93
Anf. 133	SIW WITGREN-AHL (s) replik	94
Anf. 134	LARS TYSKLIND (fp) replik	95
Anf. 135	SIW WITGREN-AHL (s) replik	95
Anf. 136	LARS TYSKLIND (fp) replik	95
Anf. 137	SIW WITGREN-AHL (s) replik	96
Anf. 138	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	96
Anf. 139	SIW WITGREN-AHL (s) replik	96
Anf. 140	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	97
Anf. 141	SIW WITGREN-AHL (s) replik	97
Anf. 142	OWE HELLBERG (v)	97
Anf. 143	RAGNWI MARCELIND (kd)	100
	(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	100
11 §	Uppskov med behandlingen av ärende	100
	Bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU13	100
	(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	100
12 §	Nya villkor för driftstödet till dagstidningar	100
	Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU40	100

Anf. 144 HENRIK S JÄRREL (m)	100
Anf. 145 HELENA BARGHOLTZ (fp)	102
(forts.)	103
Ajournering	103
Återupptagna förhandlingar	103
12 § (forts.) Nya villkor för driftsstödet till dagstidningar	
(forts. KU40)	103
Anf. 146 HELENE PETERSSON (s)	103
Anf. 147 HENRIK S JÄRREL (m) replik	104
Anf. 148 HELENE PETERSSON (s) replik	105
Anf. 149 HENRIK S JÄRREL (m) replik	105
Anf. 150 HELENE PETERSSON (s) replik	106
Anf. 151 INGVAR SVENSSON (kd)	106
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	107
13 § Svenskt deltagande i en EU-ledd militär	
förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i	
Demokratiska republiken Kongo	107
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande	
2005/06:UFöU2	107
Anf. 152 CARINA HÄGG (s)	107
Anf. 153 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	109
Anf. 154 KARIN ENSTRÖM (m)	111
Anf. 155 ALLAN WIDMAN (fp)	112
Anf. 156 TONE TINGSGÅRD (s)	113
Anf. 157 ALLAN WIDMAN (fp) replik	114
Anf. 158 TONE TINGSGÅRD (s) replik	114
PAnf. 159 ALLAN WIDMAN (fp) replik	114
Anf. 160 TONE TINGSGÅRD (s) replik	115
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	115
14 § Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	115
Utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU22	115
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	115
15 § Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	115
Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU15	115
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	115
16 § Uppskov med behandlingen av ärenden	116
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU32	116
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	116
17 § Bordläggning	116
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	116
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	118
20 § Kammaren åtskildes kl. 18.49	118

Prot. 2005/06:140
13 juni

Elanders Gotab, Stockholm 2006